

İkram Oğuz

Jîyan bi kurdî xweş e

Jîyan bi kurdî xweş e

Îkram Oğuz

Weşanên NavKurd: 1

Jîyan bi kurdî xweş e!

Îkram Oğuz

Berg: NavKurd
e-pirtûk: Adar 2019
Çapa yekem: Sibat 2022

Weşanên NavKurd
Goerdelerstr. 16
70806 Kornwestheim

Tel: (0049) 152 33 52 08 06

Mail: navkurd@gmail.com

Malper: navkurd.net
facebook.com/navkurd

Naverok

Jîyan bi Kurdi xweş e!	13
Pêgihîştina ziman û raman!	16
Nîyet û kiran!	25
Ziman û bikaranîna ziman	28
Gelo Kurd çima xwe dixapînin!	30
Xwedê Kurdan, ji Kurdên zimantirk biparêze!	33
Roja zimanê zikmakî!	36
Şer û wêje... ..	39
„Mirovê av bi kizmorîkê dabû vexwarinê...”	43
Çend gotinên pêşyan!	47
„Aqilê sivik, barê giran!...”	49
„Xalo, ez kulaba diçinim!”	51
„Ax piştî min ...!”	54
„Hêk bê pîvaz tê xwerin!”	57
Ronakbîr û xwerina qapusqayê	60
Çoyê şivan û qocê bizinê!	63
„Ya dizanim ew e ku, ez tu tişteki nizamim!,”	66
Bavê min û Şivan, ez û Şakiro	68
Mirov di dinyayek piçûk de xwe mezin dibîne	73
Rêwîtîya di nav çend pirtûkên Kurdî da!	75
Dikana Evdo	79
Tucarê têk diçe, dest davêje defterên kevn	82
Tirk û biratî	86
Bawerî mîna evînê ye, bi zorê nabe	89
Kurd bi bêdengiya xwe dibin şirîkê qatilên xwe!	91
Kesên nezan weke mîh ên kol in	93
Pereyê di berikê da û îmana di dil da!	95
Tirs	97
Şivan û huner	99
Jiyana bi hesûdî	101
Ajansa 19ê êvarê	104
Xalê Resûl û kap a gur	107
Mesela kivkark û biroşê	111
Daweta cinan û qafikê pîvazan	113
Xalê Qero û çiroka ruhustîn	118

Bavfile!.....	123
Mifreze û bejna Naso ya xil û xwar.....	126
Kurd û nasnameyên li ber mirinê!	132
Newala waweylê!	134
Gelo Kurd li neynikê mêze nakin!	137
Kurdên Bakûr!	139
Teknolojî û Kurdên binerd.....	141
Doza pênerberîyê û navê çavîkê.....	143
„Zêdeyîya kevîran davêjim, peyker dimîne.“	147
Kurdên Bakûr û rexneyên vala... ..	150
Ferqa Kurdên Bakûr û Başûr... ..	153
Kurdistan hêdî hêdî mezin dibe... ..	155
Roj roja serxwebûnê ye!.....	158
Şahîyek çandî û civakî: Dawet.....	160
Bîranînên li ser pîrozbahîya cejnan.....	165
Destpêk û dawî.....	169
Serê salê binê salê.....	171
Newroz	174
Zarok wekî firîşte çavên xwe li dinê vedikin... ..	177
Bi çavê Ronî Kurd û Kurdistan!	180
Bu kafir xwe, bu misilman hevalê xwe xilaskir	183
Ji şêxan ra paletî ji serokan ra koletî... ..	186
Mele Mahmûd û gotina rast... ..	189
Saeta bavê min... ..	192
Destpêka dawîyê.....	199
Neynik û pêknokek li ser neynikê... ..	201
Xewn û xeyalên kin û dirêj.....	204

Îkram Oğuz

Di sala 1962an da li gundeki Tatosê, Xanbegiya Jêrin, ji dayîk bûye.

Mekteba ewil li gund, ya navîn û lîse jî li Erzurumê xwendiyê.

Di xortanîya xwe da, di nav sîyaseta Kurd da cîhê xwe digre û dema 12ê Îlonê da tê binçavkirin.

Di navbera salên 1984-88an da li Zanîngeha Îstenbolê Fakulta Îktisadê dixwîne.

Çend salan li Îstenbolê di firmayeka taybet da wek rêvebir dixebite.

Bi destpêka sala 1991an da dest bi karê çapemeniyê dike. Di navbera salên 1992-94an da dibe xwedî û berpisiyarê giştî yê Rojname ya Azadî û Kovara Deng.

Sedem nivîsê û karê wî yên sîyasî, di derheqê wî da bi sedan doz vedibûn û tê cezakirin...

Di sala 1995an da derdikeve dervayî welat û karên xwe yên sîyasî li Ewropayê didomîne.

Di dawîya salên 90î da dest ji sîyaseta hizbî berdide û di firmayek taybeti da wek rêvebir dixebite.

Di sala 2004'an malpera <http://www.navkurd.net> dadimezrîne û ji wê demê vir da berpirsiyariya malperê dike û di malperê da bi Kurdî dinivîsîne.

Li bajarê Kornwestheimê diji û bi navê Şevîn û Kejal du qîzên wî hene...

Berhemên wî:

Mîro, Roman, Weşanên Do, 2014

Rêwî, Roman, Weşanên Doz, 2017

*Ez Kurd im, çîyayî me û kenarî
Van çend peyvên min ên kurdewarî
Îmza bikin ji kerema xwe, bi qencikarî
Û bi guhê însafê li wan bikin guhdarî*

Ehmedê Xanî

Pêşgotin

Jîyan bi Kurdî xweş e.

Jiber ku, Kurdî ji bo min ne tenê ziman e.

Kurdî kilam û stranên dengbêjan...

Çîrokê çîrokvanan...

Ken û henekên qîz û xortan...

Reng û dengê jîyana kurdan...

Hebûn û xemla jîyana min e...

Di heft salîya xwe da min dest bi xwendina Kurdî kir. Piştî hînbûna jibo xwendina Quranê, min pirtûka Ehmedê Xanî ya bi navê Nubahara Piçûkan û Mewlûda Mele Ehmedê Batê xwend. Jiber ku, li her derên ku dersa Quranê dihat dayîn, li wir ev herdu pirtûk jî bi tîpên erebî dihatin xwendin. Dema ku min dest bi xwendina wan kir, ne haya min ji Ehemdê Xanî ne jî ji Mele Ehmedê Batê hebû. Herdu pirtûk jî weke ayetên Quranê û gotinê Xwedê dihesiband. Bi destpêkirina dibistana ewlin va weke her zarokeke Kurd, ez jî bêhemdê xwe ji axaftin û xwendina bi Kurdî dûr ketim.

Salan şûnda, di dema xortanîya xwe da careke din li ser zimanê xwe yê li ber mirinê vegerîyam. Mixabin wê demê jî ne pirtûk ne jî kovar û rojnameyeke bi Kurdî bidest diket.

Di dawîya salên 70yî da kurteçîroka Samed Bahrengî ya bi navê Masîyê Reşê Piçûk, ku di Rîya Azadî da hatibû weşandin, xwend. Dû ra, Destana Memê Alan, di dema zanîngehê da jî romanên Erebb Semo, Şivanê Kurd, Hopo, Jîyana Bextewar û Kela Dimdimê bi awayekî bidestxist. Min berga wan bi rojnameyên kevn dinixamt û di kun-

cikekî da bi dizî dixwend. Mixabin wê demê ji xwendina xwe sedî sed fam nedikir. Jibo ku zimanê min li min vegere, her romanekê dubare û sêbare dikir.

Dem û demsal derbas bûn, bi guhartin û pêşveçûnên teknolojiyê va dinya me jî guherî. Dinya ku bê serî û bê binî dihat tarîfkirin, piçûk bû. Di wê dinya piçûk da îmkân zêde, astengên ku dewletên dagirker weke berfa belanên Çiyaye Şahwelat derxistibûn pêşîya me, roj bi roj helîyan û yekoyek ji holê rabûn.

Bi saya pêşveçûna teknolojiyê îro her kurdek, li her derê dinê û her dem dikare kovar, rojname û pirtûkên Kurdî bixwîne, li kilam û stranên Kurdî guhdarî û li filmên Kurdî jî temaşe bike...

Bêguman bi pêşveçûna teknolojiyê va ne tenê dinya, Kurd jî guherîn. Gelek Kurd li ser zimanê xwe yê li ber mirinê vegerîyan û îro bi zimanê xwe yê şêrîn dixwînin, dinivîsînin û bi Kurdî dijîn...

Ez jî 15 sal berê li ser zimanê xwe vegerîyam û min dest bi nivîsandina Kurdî kir û heta roja îro du roman û bi sedan makaleyên bi Kurdî nivîsand.

Bi sedan çîrok û romaegerînên Kurdî xwend, bi saya xwendin û nivîsandinê, kurdîya min roj bi roj pêşda çû, zimanê min ê şêrîn, zelal û dewlemend bû.

Îro ez jî di her xalê jîyana xwe da zimanê xwe yê weke şîrê dîya min şêrîn û zelal bikar tînim û dijîm.

Bi jîyana xwe ya Kurdî ra, şad û bextewar, kêfxweş û serbilind im.

Ji ber vê yekê ye ku dikarim bi hêsanî bibêjim:

Jîyan bi Kurdî xweş e!

Kornwestheim, 01.03.2019

Jîyan bi Kurdi xweş e!..

Mirov qasî tama ku ji zimanê xwe yê zikmakî digre, ewqas welatperwer e...

Kurdî, zimanê min ê zikmakî, zimanê dîya min.

Zimanê ku di zaroktîya xwe da pê girîyam û kenîyam.

Zimanê ku pê axifim, pê lîstim û mezin bûm.

Zimanê ku, di heft salîya min da, ji alî neyarên bavû kalên min va, bi destê zorê li min hate qedexekirin.

Wê rojê, tu car jibîr nakim.

Ew roja ku min dest bi dibistanê kir û kerr û lal bûm...

Guhê min xitimîn, zimanê min di devê min da tevizî...

Axaftina min hate birîn.

Kenên min revîyan û ji min dûr ketin.

Şev û roj, li der û hundir, li mal û dibistanê, li çol û çîyan, bê deng û seda, di dilê xwe da girîyam. Wê rojê, di zaroktîya min da, jîyana min ji min hate dizîn.

Jiyaneke bîyanî û derew derket pêşîya min. Zarokatî û xortanîya min, ji zimanê dayîka min dûr derbas bû.

Zimanê min ji min xeyîdî, ez ji tama wî bêpar mam.

Bîst salên min bi zimaneke bîyanî, bi zimaneke pûç û vala, bi zimanê neyarên bav û kalên min derbas bû.

Bê ken û bê henek...

Piştî bîst salan, rojekî li bajarên xerîb û di nav kûçe û kolanên tarî da, li pey rêça zimanê dayîka xwe ketim û careke din lê vegeŕiyam.

Ji axa welatê xwe dûr, rastî Erebb Şemoyê nemîr hatim.

Bi Jîyana Bextewar ra li koka xwe geŕiyam...

Bi Şivanê Kurd ra, ber bi welatê bav û kalên xwe çûm...

Bi Hopo ra ketim nav Kela Dimdimê, li wir, bi mêrxasî û dîroka dewlemend a gelê xwe hesiyam.

Di bin sîya bircên Kela Dimdimê da, min ji xwe ra warek nû ava kir.

Ji nû va bi zimanê dayîka xwe axifîm, bi zimanê dayîka xwe kenîyam û ji şabûnê weke demên piçûktîya xwe bi dengê bilind qêriyam û girîyam.

Guhên min ên xitimî vebûn.

Zimanê min ê tevizîbû, ji nû va livîya.

Ken hatin ser rû û rûçikên min.

Şev û roj, bi rûken xwe bixwe ra axifîm û li axaftina xwe guhdarî kir...

Bê navber û bê westan...

Bê xew mam...

Di nîvê şevêkê da dengê Şakiro kete guhê min.

Bi kilam û awazên wî ra jîyana min dewlemend...

Bi stranên Şivan ra rengîn bû.

Bîr û bawerîyên min xurt bûn...

Jîyana min careke din ji nû va guherî...

Piştî xwe da salên xwe yên wendayî.

Berê xwe da pêşerojê û di jîyana xwe da rûpelek nû vekir.

Di wê rûpelê da îro bi dilekî şa...

Bi mêjûyekî zelal û bi rûken...

Bi zimanê xwe yên zikmakî.

Ew zimanê ku dayîka min bi lorîyên xwe min mêjandibû û mezin kiribû...

Ji mêjûyê xwe yê zelal difikirim...

Ji kurahîya dil va dikenim û diaxifim...

Bi kêf dixwînim û dinivîsînim...

Bi dewlemendîya zimanê min...

Dilê min geş, hestên min azad...

Jîyana min xweş û rengin dibe...

21.02.2016

Pêgihîştina ziman û raman!

Di salên 90'da me li Stenbolê bi navên Kurdî kovar û rojnameyek diweşand. Ji bo danasîna wan, me şahîyên çandî lidarxistibûn û ji çar parçeyên Kurdistanê hunermend vexwendibûn.

Ji wan hunermandan yek jî Seîd Gebarî bû.

Seîd Gebarî ji Başûrê Kurdistanê hat û qederê mehekî li Stenbolê ma. Her şevê di mala hevalekî da dibû mevan, bi serê sibê ra dihat kargeha rojnamê û roja wî jî li wir derbas dibû.

Şahî qedîyan, karê Seîd Gebarî jî xilas bû û dema vegera wî hat. Roja ku vegere, berî xatir xwestinê, gilî û gazinê xwe li me hemûyan kir û got:

„Dewleta Kemalîst di nav 70ê salan da zimanê we guhart û mala we xirab kir, we jî di nav hefteyekî da mala min xirab kir...”

Seîd Gebarî neheq nebû.

Navê rojname û kovara me bi Kurdî, mixabin naveroka wan, ji % 90 bi zimanê Tirkî bûn.

Me daw û doza Kurdistaneke azad fikir, lê kar û barê xwe yên sîyasî û rojane jî dîsa bi zimanê Tirkî bi rê ve dibir.

Laşê me Kurd, mêjûyê me bi Tirkî dixebitî.

Daxwazên me daxwazên Kurdistanî, zimanê daxwazên me jî Tirkî bû.

Di ser wan rojan da 25 sal derbas bû, di vê navberê da Kurd, di warê sîyasî û çapemenîyê da gavên gelek balkêş avêtin. Îro di bin destên wan da bi sedan kovar û rojname, radyo û televîzyon he ne. Lê ew

malxirabîya ku me salan berê li Seîd Gebarî kiribû, Kurdên Bakûr îro wê malxirabîyê qat bi qat li çar parçeyên Kurdistanê dikin û hem mala xwe, hem jî mala wan xirab dikin.

Mijara ziman û raman mijareke grîng e...

Birîna Gelê Kurd ya herî kûr e...

Di derbarê mijara pêgihîştina ziman û raman da Antropolog dibêjin, tiştê ku mirovan ji candarên din vediqetîne ew jî raman e. Raman jî bi ziman tê îfadekirin. Sedem vê yekê ye, ku mirov dikare bi hêsanî bibêje, ziman veguhastina raman e. Pêwendîya ziman û raman, her tim bala zimanzan û zanyaran kişandiye.

Ji wan kesan yek jî Antropolog Edward Sapîr e. Sapîr, ziman weke forma raman binav dike û dibêje:

„Cudahîya di zimanekî da cîh digre, di zimanekî din da nîne. Em xwezayê ancak gor îmkana ku zimanê me rê dide, dibînin û tarîf dikin. Bi guhartina ziman va forma raman jî tê guhartin. Civatên ku zimanên wan ji hev cuda be, sîstema ramanên wan jî ji hev cuda ye.“

Gor vê hîpotezê, her civat gor zimanê xwe, xwezayê tarîf dike û gor zimanê xwe jî bîçimê dide raman û çanda xwe.

Dîsa gor encamên zanistî antropolog dibêjin, mirov ancax bi hin taybetîyan va dibin mirov.

Bi pêdivîya zanînê, mirov zanînê, bi pêdivîya bedewîyê, mirov bedewîyê hildibirîne, hunermendîyê dike û ji hûner zewqê digre. Gor rasteqîna xwe an jî gor rasteqîna civatê, rê û dirban dide ber xwe û tevdiqere. Ev hemû taybetî, bi ramanê mirov va girêdayî ne.

Mirov, têkilîyên di navbera tişt û bûyerên ji xwe û ji dervayî xwe dibîne, wan bi hev ra muqayese dike û ji wan encaman dertîne. Bi vî awayî, ji karê gihîştina encama ku ji têkilîyên di navbera tişt û bûyerên gerdûnê da derdikeve, ramîn, ji gihîştina encama ku ji ramînê tê derxistin jî raman e.

Mirov, hebûna xwe ancax bi saya ramanê xwe kifş dike û jê hayîdar dibe.

Di navbera ziman û raman da têkilîyeke girîng he ye. Ziman û raman her yek weke her rûyê kaxizêkî bi hev ra girêdayîne.

Ziman, qalib û qab û amûra raman, tiştê ku raman şênber dike, ew jî ziman e. Ramanê ku ji alî ziman va nehatibe şênberkirin, nabe raman.

Raman heta ku nebe gotin û neyê ziman, hebûn û qîmeta wî jî nayê zanîn. Ji ber ku mirov ramanên xwe gor qalibên ziman, bi peyv û hevokan va tîne ziman û bi kesên din ra parve dike.

Beranberîya tiştê ku mirov bi peyvên tîne ziman, di mêjûyê wan kesan da ancax bi marîfeta pêyvên va tê fam kirin.

Jiber ku hîm û amûra raman peyv, mala wî jî ziman e.

Gelo, mirov difikire ku diaxife, an jî diaxife ku difikire?

Ev pirs ji dema Yewnan a Kevn vir da tê gengeşîkirin.

Weke Mînak:

Eflatun dibêje; „*raman axaftina bêdeng e*“ û rola ziman nîşan dide...

Deskardes jî dibêje; „*difikirim ku, ez he me!*“ û rola raman derdixe pêş...

Filozofê Alman Leibniz jî, ziman weke neynika hiş bi nav dike û wiha dibêje:

„*Hiş û ziman bi hev ra girêdayî ne.*

Peyv ne tenê ji bo ku mirov nêrînên xwe bi hin kesan ra parve dike, dema ku mirov tenê bifikire jî peyv jê ra lazim e.

Mirov bi hin kesan ra biaxife, an jî bifikire, hişê wî li şûna tiştan peyvên datîne, ku ev jî karê hiş hêsan dike. Peyv çiqas baş, çiqas bikêrhatî û zelal be, hiş jî ewqas zelal û bikêrhatî dibe.

Dema ku mirov ji zimaneke bîyanî, koka peyvên baş hîn nebe, mirov wan peyvên ji ber dike, hînbûna bi jiberkirinê jî, hişê mirov şêlû, xebe-ta mirov jî asteng dike...“

Ji ber ku ziman li alîkî enstrûmana vegotina hiş e, li alîkî jî hiş dike-milîne.

Qalibên ziman, ew qalibên ku mirov ji zikmakî da werdigre, di wan qaliban da mantiqên veşartî hene, ew jî hişê mirov didirûvînin. Ew çiqas zelal û paqij bin, hiş jî ewqas zelal dibe û baş dişixule...

Ziman û têgihîştina zarokan

Ji kîjan milêti dibe bila bibe, her zarok peyva xwe ya herî ewil bi zimanê xwe yê zikmakî tîne ziman.

Bi zimanê xwe yê zikmakî digrî û dikene.

Bi zimanê xwe yê zikmakî kilam û stranan guhdarî dike û distirê.

Dab û nêrîtên civaka xwe, çand û huner û dîroka gelê xwe bi zimanê xwe hîn dibe.

Bi zimanê xwe yê zikmakî xwe îfade dike, fikr û raman û şexsîyeta wî bi zimanê dayîka wî pêdigihîje.

Ji bo pêşerojê, bi zimanê xwe, ji xwe ra li rê û dirban digere.

Her zarok ancax bi zimanê xwe dikare binirxîne û biafirîne.

Ji ber ku ziman ne tenê amûra ragihandin û pêwendîyê, ziman nîşana nasnameyê ye, ku ji bo her miletek weke ruh û can e!

Mirov dikare bibêje, ew zarokên ku di civakên azad û xwedî dewlet da mezin dibin, bikaranîna zimanê xwe yê zikmakî, ramanên xwe dewlemend û berfireh dikin. Bi dewlemendî û xurtbûna ramanên wan jî, zimanên wan dewlemend dibe û pêşda diçe.

Ev pergala gerdûnî, di nav Kurdistan da, bi taybetî li Kurdistana Bakûr, bi awayekî din tevdigere.

Sedemê qedexebûna ziman, her zarokeke Kurd, di heft salîya xwe da ji zimanê xwe yê zikmakî dûr dikeve û bi zimanek bîyanî perwerde dibe. Wek zarokeke Kurd dest bi dibistanê dike, piştî dibistanê wek xortekê Tirk vedigere mala bavê xwe.

Dê û bav pê ra bi Kurdî biaxifin, ew bersiva wan bi Tirkî dide.

Kurdên bajêrî, bi piranî di nav malên xwe da, bi zar û zêçên xwe ra, bi Tirkî diaxifin, di her xalên jîyanê da zimanê Tirkan bi kar tînin.

Kurdên ku ji çerxa asîmîlasyonê dûr mane, di gundan da dijîn ku, ew

jî di jîyana xwe ya rojane da, bi deh peyvan bi axifin, mixabin îro wan peyvan jî bi saya pêşveçûna teknolojîyê, nîvKurdî û nîvTirkî, herdu zimanan tevlihev dikin û tînin ziman.

Ji bo vê yekê ye ku zimanê Kurdên Bakur îro zimanêke tevlihev û birîndar e.

Birîndariya ziman jî, ray û ramanên wan tevlihev û şêlû dike.

Pêwendîya ziman û tekoşîna gelên bindest...

Di jîyana gelan da, bi taybetî di jîyana gelên bindest da ziman xwedî roleke mezin e.

Di şerê navbera serdest û bindestan da ziman weke alav û armanc tê bikaranîn. Ji ber ku ziman temsîla şaristanî û medeniyetê dike û berhemên wan vedihewîne. Heta ku ziman bi dest nekeve, ax bi temamî bi dest nakeve.

Jiber ku ziman amûra xweîfadekirinê û vegotinê ye. Ji bo her miletî ziman xweser û taybetî ye û li gora pêdiviyên wî miletî saz bûye.

Heger ku tekoşîna Gelê Kurd heta îro bi ser neketibe, ji sebebên se-reke, yek jî birîndariya ziman e.

Kurdên Bakur, bi sedsalane ji bo ziman û nasnameya xwe derdikevin serê çol û çîyan.

Dikevin heps û zîndan...

Dukujin û tên kuştin...

Ji welatê xwe, ji axa bav û kalên xwe dûr dikevin...

Mixabin ji bo hînbûn û bikaranîna zimanê xwe gavekî sivik jî navêjin.

Di warê ziman da, sazî û rêxistinên Kurdên Bakûr jî birîndar û se-qet in.

Ji bo vê yekê ye ku ew tu car dewleteke serbixwe, dewleteke netewe naxwazin û daxwaza dewletbûnê ji bo Gelê Kurd, daxwazeke çewt û guneh dibînin.

Bi daxwaza federasyon û otonomî û xwe(lîli)serîyê, berê xwe, dû ra jî Gelê Kurd dixapînin.

Halbûkî, mîletê ku li zimanê xwe xwedî dernekeve, ew zimanê xwe tenê wenda nake, ji çand û hunera xwe, ji dîrok û nasnameya xwe jî diqete û dûr dikeve.

Ji hîmê mîletbûnê yek jî pûç dibe û dilerize.

Dema ku hîm bilerize, wê gavê tekoşîn û serkeftin jî, mîletbûn û xwedî dewletbûn jî dibe xewn û xeyal.

Mîrê Cizîra Botan Bedirxan Beg, di jîyana xwe ya sirgûnê da li ser têkçûyîna xwe û bindestîya kurdan disekine û gor tecrûbeyên xwe di derbarê ziman û tekoşîna Gelê Kurd da wuha dibêje:

„Di tekoşîna gelê bindest da, gelê bindest xwedî sê çek û sîleh in. Ji wan yek ol (dîn), yek ax, yek jî ziman e. Heger ola gelê bindest û serdastan yek be, wê gavê çeka olî ji destpêkê da ji holê radibe. Heger serdest, rêvebir û rewşenbîrên gelê bindest ji axa wan dûrbixînin û bi demografiya axê ra bilîzin, wê gavê ax jî ji dest derdikeve û tenê ziman dimîne. Dema ku gelê bindest li zimanê xwe xwedî dernekeve û di hemû xalên jîyana xwe da bikar neynê, wê gavê gel jî, çek jî namîne“.

Gotinên Mîr Bedirxan, qasî rastîya xwe, ewqas jî ji bo hemû Kurdan, bi taybetî jî ji bo rewşenbîr û nivîskaran, hosîyeke netewî û dîrokî ye.

Mixabin, Kurd bi piranî heta roja îro li hosîyên wî xwedî derneketin û ew neanîn cîh.

Ziman û rewşenbîr

Di daxuyanîya Komîteya Amadekar ya Însîyatîfa Rewşenbîrên Kurd da hevokek bala min kişandibû. Di wê hevokê da tê gotin:

„Em ji bo Kurdistanê yekpar ketine rê, jêr û jora Kurdistanê jî ya meye.“

Sedema ev nivîsa min jî, ev hevok e.

Rast e, armanca hemû Kurdên welatperwer Kurdistanê serbixwe û yekpar e.

Lê ji bo vê yekê çi pêwîst e?

Gor raya min sê tişt pêwîst in.

Ew jî, îradeyeke xurt...

Tevgereke netewî...

Hêz û partîyên Kurd û Kurdistanî.

Ji ber ku rîya serkeftin û serxwebûnê, rêyekî dûr û direj e.

Di wê rîya dûr û dirêj da merhaleyên kin û nêzîk, astengên kûr û dijwar çih digrin.

Gihîştina encamê, ancax ji derbasbûna merhaleyên nêzîk va mim-kûn e.

Ji wan merhaleyan yek jî ziman e.

Ziman îro birîna kurdan ya herî kûr e.

Qelsîya kurdayetîyê ye.

Ez bawerim kêmasîya rewşenbîrên Kurd ya herî mezin jî ev e.

Divê Rewşenbîrên Kurd, berî her tiştî li ser vê kêmsîya xwe bisekinin û wî ji holê rakin.

Daxwaza ji bo Kurdistanê serbixwe û yekpar, daxwazeke bêhem-pa ye. Mixabin, ev daxwaz ne di demeke kurt da, ne jî bi hêsanî tê çih. Carcaran bi deh salan, carcaran ji bi sedsalan dikude. Di vî warî da nimûneya herî balkêş Gelê Kurd û dîroka tekoşîna wî bixwe ye.

Bi sedsalane ku Gelê Kurd ji bo azadî û serxebûna xwe, bi tekoşerî şer kir û dike. Îro jî bi mêranî û mêrxasî ber xwe dide. Lê hê jî bi ser neketîye û negihîştîye armanca xwe.

Ji bo serkeftinê hêz û partî û yekîtîyeke neteweyî jî carcaran bi serê xwe tenê ne bes in.

Qasî vê yekê şert û mercên pergala dinyayê jî girîng in. Eger pergala dinê li alî me venegere, em di tekoşîna gelê xwe da bi ser bikevin jî, wek Kurdistanê Başûr, damezrandina dewleteke serbixwe dîsa nîv-co dimîne.

Ev yek, qasî sazî û rêxistinan barê rewşenbîran jî giran dike.

Rewşenbîr, bi ray û ramanên xwe, bi zimanên xwe dikarin perspektîvên nû bidin ber sazî û rêxistinan.

Herwiha bi vî awayî dikarin rola xwe bilîzin û dîsa bi vî awayî dikarin rîya hêz û rêxistinî ronî, karên wan jî sivik bikin...

Heger sazî û rêxistin dewletê damezrînin, rewşenbîr jî bi moral û ruhîyeta neteweyîyê, wê dewletê dixemilînin.

Ew bi çi dibe?

Ew jî bi ziman û hunerê bi wî zimanê tê kirin, dibe.

Ji ber ku, îro di navbera Kurd û Tirk û Ecem û Ereban da xênci ziman tu cûdahîyeke din jî nemaye.

Heger ku îro Mîr Bedirxan serê xwe ji gorê rakira û li rewşa me temaşê bikira, ez bawerim wê ji me hemûyan ra wuha bigota; „*Ji bo gihîştina armancên xwe yên kûr û dûr, berê dest bi yên nêzik bikin û wan bînin cîh. Bi vê yekê hûnê çeka xilasbûn û serxwebûnê xurt, armancên xwe yên dûr û kûr jî nêzik û hêsan bikin...*“

Belê, xebata ji bo yekîtîyeke netewî û damezrandina dewleteke serbixwe, bi deh salan, heta bi sed salan dikude.

Lê ji bo hînbûn û bikaranîna ziman şeş meh û hewldaneke bi ruhê Kurdayetîyê tenê bes e.

Werin, em di vî warî da biryara xwe ya yekemîn bidin û li piştî biryara xwe bisekinin.

Jiber ku Rewşenbîrên Kurd, ancax bikaranîna zimanê xwe yên zikmakî dibin rewşenbîrên Kurd.

Weke Mînak:

Yaşar Kemal - Mehmet Uzun, Cemal Surreya - Cegerxwîn, ev her çar kes jî Kurd bûn û ji dê û bavên esilKurd peyda bibûn.

Mixabin Yaşar Kemal û Cemal Surreya nivîskar û şairê Tirk, Mehmet Uzun û Cegerxwîn jî nivîskar û şairê Kurd in. Sedemê Tirkbûn û Kurdbûna wan jî tenê zimanê wan e...

Jiber ku, zimanê Yaşar Kemal û Cemal Surreya Tirkî, yê Mehmet Uzun û Cegerxwîn jî Kurdî ye.

Kar û hunerê rewşenbîrek bi kîjan zimanî be, ew gor wî zimanî tên binavkirin...

Werin, em ji îro da li ser zimanê xwe yên birîndar vegerin, zimanê xwe dewlemend, ramanên xwe jî zelal bikin.

Bi Kurdî bifikirin...

Bi Kurdî biaxifin...

Bi Kurdî bixwînin...

Û bi Kurdî binivîsînin...

Heger ku berî herkesî Rewşenbîrên Kurd, ev armanca nêzîk bidin ber xwe û di vî warî da bi ser bikevin, wê gavê rola xwe ya ji bo avêtina hîmê dewleteke serbixwe û yekpar jî dikarin bînin cîh...

Wek gotina dawîyê, gor raya min her kurdek qasî ku zimanê xwe dizane û wî bikartîne, ewqas xwedî nasname û xwedî rûmet e!...

Rewşenbîr û Ronakbîrên Kurd jî ancax bikaranîna zimanê xwe dikarin rola xwe bilîzin...

Brûksel, 04.06.2016

Nîyet û kirin!

Nîyet û kirin, bi hev ra girêdayî ne.

Nîyet tişteki nedîtbar...

Kirin jî tişteki berbiçav û şênbar e.

Kirin ji nîyetê pêk tê...

Heger ku nîyet û kirinên mirovan yek nebin û di navbera wan da ahengîyek tunebe, di encamê da nîyet û kirin ji hev cuda dibin.

Loma carcaran ji nîyetên çê û pêroz, encamên çewt û xelet, carcaran jî ji nîyetên xirab encamên çê û pêroz derdikevin holê...

Wek mînak:

Kurd û kiryarên kurdan...

Nîyeta kurdan ya di warê sîyasetê da nîyeteke baş û pêroz e, lê mixabin pirîcaran encama kiryarên wan ji nîyeta wan cudatir dibe.

Ez bi xwe tu car ji nîyeta kurdên ku di nav sîyasetê da cîh girtine û dixebitin, nakevim şikê. Kîjan hêz, ya jî kîjan partî dibe bila bibe, kesên ku di nav sîyasetê da cîh digrin, ji bo çareserkirina pirsgerêka Kurd dixebitin, di bingeha nîyet û daxwazên wan da azadî û serxwebûna Kurd û Kurdistanê cîh digre.

Ew jî nîyeteke baş û pêroz e...

Ji ber ku pirsgerêka Kurd wek goga agir e. Heta nuha kî ku destê xwe avêtibe, ji bo berjewendîyên xwe yên şexsî tu tişteki nedîtîye û ji îro şûnda jî tu kes karekî jê nabîne. Bîlakîs di wê rê da bi hezaran Kurd ji can û malên xwe bûn û hê jî dibin.

Ji dewletên dagirker zilm û zordarî dîtî û dibînin...

Ji para hinekan ra heps û zîndan, koçberî û sirgûn, ji para hinekan ra jî kuştin û mirin ket û dikeve...

Heger nîyeta kurdên ku hata îro doza Kurd û Kurdistanê kirin û yên îro wê dozê didomînin, ji nîyeteke baş û pêroz neba, tu kesî cîhê bîla bê sebep destê xwe dirêjî goga agir nedikir û ji wê dûr disekinî...

Lê dîsa jî mirov dikare bêje, gelo nîyeta baş û pêroz bi tena serê xwe bes e!..

Nîyeta bê kirin û kiryar, an jî kirin û kiryarên ku ji nîyetê cudatir çiqas çê û pêroz in!..

Ji sedsalan virda kurdên xwedî doz, ji bo ziman û çand û hunera xwe, xwîna xwe rijandin, lê ji bo bikaranîna zimanê xwe gavekî pêşda neavêtin.

Rûmet nêdan û nadin çand û hunera xwe...

Di jiyana xwe ya rojane da roj bi roj ji Kurd û kurdayetîyê dûr ketin û dikevin...

Sedem cudayetîya nîyet û kiryarên wan, îro encamên çewt û xirab derdikevin pêşîya wan.

Jiber vê yekê ye ku hem ew zirar û zîyanê dibînin, hem jî kesên derdora wan û nîyeta wan...

Ji salên 90î vir da bi dehan partîyên legal hatin damezrandin.

Rojname û kovarên bi zimanê Kurdî hatin weşandin.

Weşanxaneyên ku pirtûkên Kurdî weşandin û diweşînin hatin avakirin.

Salan berê dewletê kilît li derîyê partîyên legal dixist û rêvebirên wan dadgeh dikir, îro Kurd bi destê xwe derîyê wan digrin û ji bo xatirê biratîya gelan partîyên nû ava dikin û dikin xizmeta tirkan.

Rojname û kovarên ku bi zimanê Kurdî weşanê xwe didomandin, ji alî dewletê va dihatin qedexekirin, îro sedem kemasîya xwendevanan, Kurd bi destê xwe weşanên wan dibirin û kilîtê li derê wan dixînin.

Ji bo guhdarîkirina straneke Kurdî canê xwe didan, îro bi dehan televîzyon bi zimanê Kurdî weşanên xwe dikin, lêbelê piranîya kurdan berê xwe nadin û li wan temaşe nakin...

Astengên li pêşîya çapemenîya Kurdî ji holê rabûn, kurdan dest ji çapemenîyê berdan, pirtûkên ku bi zimanê Kurdî tên çapkirin, di kuncikên weşanxaneyan da dirizin...

Wek dersa bijarte be jî, di dibistanên tirkî da perwerdehîya bi zimanê Kurdî dest pê kir, mixabin Kurd zarokên xwe nêzikî wê dersê nakin...

Lê çi dikin?

Bi piranî hemû kar û barên xwe, bi zimanê Tirkî birêve dibin û bi wî zimanî sîyasetê dikin.

Di malên xwe da bi zar û zêçên xwe ra, li kûçe kolanan bi heval û hîgirên xwe ra bi Tirkî diaxifin, bi Tirkî dixwînin û bi Tirkî dinivîsînin.

Di hemû xalên jîyanê da wek tirkî dijîn...

Bi vê yekê jî nasekinin, kesên ku wek wan nafikirin, bi zimanê Tirkî û bi tewnek tund û tûj wan tawanbar dikin...

Mixabin, nizanîn ku ew bi xwe jî roj bi roj, sal bi sal ji Kurd û kurdayetîyê dûr dikevin û bi lez û bez gavên xwe ber bi tirkayetîyê davêjin...

Nîyetên kesên wusa çiqas çê û pîroz bin, kîrin û kiryarên wan jî ew-qas çewt û xelet in...

25.04.2014

Ziman û bikaranîna ziman

Di kongreya Partîya Demaoqrata Kurdistanê da Mesûd Barzanî di-
axife û dibêje:

„Xwedê gelê Kurd xuluqandîye û zimanê wê û mafên wî jî Xwedê daye“.

Gor bawerîya olî ev gotineke raste û tu kesek xwedîbawer nikare
îtiraza vê yekê bike. Kî/kê ku vê rastîyê qebûl neke, bi bawerîya xwe
ya bi Xwedê ra jî dikeve şikê, ku ew jî ji bo wî kesî sebebê guneh-
karîya herî mezin e.

Dema ku mirov li rewşa kurdan û cînarên wan ên misilman dinihêre,
mirov bi bîr û bawerîyên wan dikeve şikê. Ne kurdên misilman ji bo
mafên xwe yên ji alî Xwedê va hatine dayîn, dixebitin, ne jî cînarên
wan ên misilman kurdan di vî warî da mafdar dibînin.

Mirov dikare bibêje, Kurd ji bo nexwastina mafên xwe, cînarên wan
jî ji bo nenaskirina mafên kurdan gunehkar in.

Di vê babetê da rewş û gunehkarîya cînarên kurdan heta astekî tê
famkirin, lewra misilmanên wan jî, demoqrata û sosyalîstên wan jî,
lîberal û mirovhizên wan jî, bîr û bawerîyên xwe tenê ji bo xwe û ji
bo berjewendîyên xwe dihebînin. Ji bo van kêmasîyên xwe kîtêb û
mishaban li ser hev diqelibînin û ji kêmasî û xeletîyên xwe ra qûlpek
dibînin.

Misilmanên cînar dibêjin:

*„Em hemû ji ometa Muhammed in, Xweda û ola me yek e û em hemû
bira ne. Ne hewceye ku hûn bi netewa xwe, xwe bi nav bikin û ji bo
bikaranîna zimanê xwe îsrar bikin“.*

Demoqrata û sosyalîstên cînar dibêjin:

„Em di warê mirovatîyê da wekhev in û hemwelatîyên dinyayekî ne. Armanca mirovên wek me, ne parastina zimanêke, ne jî ji bo damezrandina dewleteke netewî ye. Ji bo zimanê xwe jî xem nekin, ne tenê zimanê we, zimanê me jî di pêşerojê de wenda dibe. Dest ji van daxwazên xwe yên paşverû berdin û bi me ra bimeşin...”

Lîberalên cînar jî dibêjin:

„Hevalno, dem dema destbixistina mal û mulk e. Dem ne bi axaftina zimanê zikmakî, ne jî bi parastina axê va sînordar e. Dest ji ziman û sînora berdin, li cîhanê binêrin. Bi kîjan zimanî pere qezenç dikin bi wî zimanî bi axifin, li kîderê pere tê qezençkirin, wê derê weke welatên xwe bihesibînin. Hewl bidin xwe û fêrî zimanên navnetewî bin û di jîyanê xwe da peyatî nemînin.“

Kurdên oldar li pey misilmanên Erebb û Eceb û Tirk diçin, gor wan jîyana xwe didomînin û xwe ji kok û bingeha xwe dûr dixînin.

Kurdên sosyalişt û demoqrata, weke sosyalişt û demoqrata derdora xwe, karên xwe yên rojane didin alîkî û ji bo damezrandina cîhanêke nû, xewn û xeyalan dibînin.

Kurdên liberal, xêncî mal û mulkê dine tu rûmetê nadin tişteke din û tenê bi pere û pûlên xwe, xwe binav dikin.

Kurdên ku xwe ronakbîr û welatparêz dihesibînin, daxwaza zimanê xwe yê zikmakî dikin, mixabin piranîya wan, ne bi zimanê xwe yên zikmakî dixwînin û dinivîsînin, ne jî wî di tîkîlyên xwe yên rojane da bikar tînin.

Daxwazên xwe yên di vî warî da jî, bi zimanê neyarên xwe tînin ziman.

Sebebê hemû kêmasîyên xwe, bi kirin û kiryarên dagirkerên xwe va girê didin. Bi wî awayî, berê xwe, dû ra jî vedigerin kesên der dora dixapînin.

22.12.2010

Gelo Kurd çima xwe dixapînin!

Min xwe amadekiribû, ku ez îro di kuncikê xwe da, beşa sêyem ya romana ku bi navê „Mîro“ nivîsandibû, biweşînim. Lê mixabin carcaran nûçeyek, an jî bûyerek diqewime, mirov nikare di cîhê xwe da bisekine û pîlan û programên xwe diguherine.

Min jî îro wusa kir.

Bi xwendina nûçeya ku duh di hemû rojnameyên Tirkî da hatibû weşandin, carek din dîsa vegeşîyam ser hînbûn û bikaranîna zimanê zikmakî û kêmasîyên kurdan...

Di wê nûçeyê da dihat ragihandin ku girtîyên KCKê yên ku li Erzurumê tên dadgehkirin, derdikevîn huzura dadgehê û dixwazin xwe bi zimanê xwe yên zikmakî biparêzin. Hakim jî daxwaza wan qebûl dike û dora axaftinê yekoyek dide girtîyan.

Ji girtîyan yek radibe bi Kurdî dest bi axaftina xwe dike, piştî çend hevokan şûnda axaftina xwe vedigerîne ser zimanê Tirkî.

Yekî din radibe, ew jî bi Kurdî dest bi axaftinê dike, piştî ra ger Tirkî ger Kurdi diaxife û herdu zimanan li hev diqelîbîne.

Hinek hevalên wî, di cîhê xwe da nerazîbûna xwe tînin ziman û dibêjin, „*ya baş ewe ku parastina xwe bi Tirkî bidomîne, ji ber ku zeman derbas dibe*“.

Ew jî wek hevalê xwe yê berî wî axifîye, dest ji Kurdî berdide û axaftina xwe bi Tirkî didomîne...

Ez dizanim hûnê bibêjin:

„*Ma sûcê wan çi ye?*“

Ew bi salan di mektebên tirkên da, ji alî dewleta Tirk va hatine asîmîlekirin û ji ziman û kurdîya xwe dûrketine. Îro jî nikarin bi Kurdî biaxifin.

Rast e, dewleta dagirker sed sale kurdan asîmîle dike, heta çend sal berê axaftina bi zimanê Kurdî jî qedexe bû.

Lê ew kesên ku ez qala wan dikim, ew kesên sîyasî ne û doza Kurd û Kurdistanê dikin.

Doza serbestbûna zimanê xwe yê zikmakî dikin û hata îro jî dixwestin bi zimanê xwe li dadgehên da xwe biparêzin.

Heta ji bo vê daxwazê bi hezaran girtî ketin greva birçîbûnê û ji du mehan zêdetir berxwe dan. Sîrf ji bo vê daxwazê, gelek kes cîhê bîla bê sebeb di heps û zînadanan da salên xwe derbas dikin. Ji ber ku parastina bi zimanê Kurdî qedexe bû. Ji destpêka vê salê va, di hinek qanûnên tirkên da guhartin çêbûn.

Mixabin ew kesên ku ji bo parastina bi zimanê zikmakî, dest bi greva birçîbûnê kiribûn û li ber mirinê razabûn, îro radibin di dadgehên tirkên da, du peyvên Kurdî diaxifin, dû ra jî tê da dimînin û axaftina xwe vedigerînin ser Tirkî.

Hakim û rojnamevan û siyasetvanên Tirk çi dikin?

Li wan dinîhêrîn û bi dengê bilind bi wan û bi hemû kurdan qîlfê xwe dikin û dikenin...

Heger ew di daxwazên xwe yêrîn di warê ziman da qels nebana, di girtîgehên tirkên da jî hîni zimanê xwe dibûn û îro jî bi serfirazî bi zimanê xwe yêrîn zikmakî diaxifin û li dadgehên tirkên da jî xwe bi serfirazî diparastin.

Bi parastina xwe ya bi Kurdî jî nedibûn sedemên qîlf û henekên tirkan.

Mirov dikare bi hêsanî bibêje; dewleta Tirk ji bo mafê parastina bi zimanê zikmakî qanûnên xwe yêrîn sedsalî guhart, lê mixabin Kurd hê bi Tirkî xwe diparêzin û naxwazin di warê ziman da xuyên xwe biguherînin...

Di warê ziman da li dervayî welat jî rewş cuda nîne. Tu dinîhêrî ew kurdên ku wek gotina tirkên dikin kufekuf û bi bayê sosyalîzma

têkçûyî fizildûmanê ji erdê radikin, ji bo hînbûn û bikaranîna zimanê xwe, hezar bahaneyan dibînin û li pey hev rêz dikin...

Bi teorîyên ezber û bi zimanê Tirkî, di rojekî da Kurdistanê ava...

Di hefteyekê da pergala Rojhilata Navîn saz dikin.

Di mehekê da rêvebirtîya dinyayê digrin bin destê xwe û tewna wê ji binî va diguherînin.

Lê mijar ziman be, ji bo Kurd û Kurdayetîyê, heta ji bo avakirina Kurdistanê serbixwe jî, hînbûn û bikaranîna ziman pêwîst nabînin!

09.02.2013

Xwedê kurdan ji kurdên zimantirk biparêze!

Rojek berê di rojnameya Radîkalê da hevpeyvîneke gelek balkêş hatibû weşandin. Rojnamevana Tirk Îdil Ekşi pirsîbû, hunermenda Kurd Tara Mamedova jî bersivandibû.

Dema ku min ew hevpeyvîn xwend, ez bi navê hunermenda Kurd û bi gotinên wê gelek kefxweş bûm.

Gotinên wê gelek bala min kişandin.

Seîd Gebarî û jîyana min a Stenbolê hate bîra min.

Ji vir 25 sal berê me şevên ji bo piştgirîya Kovara Deng û Rojnama Azadî lidarxistibûn, Seîd Gebarî jî wek hunermend têkilî wan şevan bibû. Rojên wî li bûroya kovarê, her şeveke wî jî li mala hevalekî derbas dibû.

Wê demê çawa ku navê kovarê bi Kurdî, naveroka wê jî bi Tirkî bû, em jî hemû Kurd, lê zimanê me yê rojanê jî bi Tirkî bû.

Seîd Gebarî li ba me, di nav hefteyekê da fêrî Tirkî bû. Sedem vê yekê ew, ji me û ji jîyana me eciz dibû û bi qîlf û henekê nxwe, peyvên Tirkî û Kurdî tevlihev dikir û bi me ra diaxiff. Roja çûyînê xatirê xwe ji me hemûyan xwest û ji me ra got:

„Kemalîstan di nav heftê salî da mala we xirab kir, we jî di nav hefteyekê da mala min xirab û kambax kir“.

Ji wê rojê vir da 25 sal derbas bûn, hemû tengasîyên li pêşîya zimanê Kurdî yekoyek ji holê rabûn, lê Kurd hê dîsa kurdên berê ne.

Tiştê ku 25 sal berê li Stenbolê hatibûn serê Seîd Gebarî, 25 sal şun da, li Europayê hatiye serê Tara Mamedova...

Mamedova bi eslê xwe ji Bazîdê ye. Malbata wê berî sed sal berê ji Bazîdê koçber dibe û diçe Êrmenîstanê. Bi salan şûnda malbat ji wir jî koç dike û diçe li Asya Navîn bi cîh dibe. Mamedova di sala 1983an da li Kirgizîstanê tê dinyayê. Piştî hilweşandina Sovyetê, ew, bi malbatî careke din koçber dibin û berê xwe didin Rusyayê.

Mamedova dibejê:

„Xencî kurdan hemû kesên ku koçber dibûn, welateke wan hebû û ew jî diçûn li wir bi cîh dibûn. Tenê Kurd ji vê yekê bêpar bûn. Sedem vê yekê em jî çûn li gundeke Rusyayê bi cîh bûn. Kesên Rus, Kurd li welatê xwe nedixwestin û li dijberî bicîhbûna me derdiketin... “

Mamedova di bin şert û mercên gelek giran da dest bi xwendinê dike, di danzdeh salîya xwe da diçe li Dibistana Çand û Hunera Kurd ya li Moskovayê, dersên muzîkê, reqas û tîyatroyê digre.

Di 21 salîya xwe da ji Moskovayê bi rê dikeve, diçe Parîsê û li wir hunermendîya xwe ya di warê muzîkê da didomîne.

Nuha jî bi navê; „AX“, albûmeke derxistîye û di wê albûmê da bi hemû zaravayên Kurdî (Kurmançî, Soranî û Zazakî) stranan dibêje...

Lê tişta ku di hevpeyvînê da zêde bala min kişand, ew jî, Tirkîya Tara Mamedova bû.

Rojnamevana Tirk jê dipirse:

„Tu çawa fêrî axaftina Tirkî bû yî?“

Mamedova ji dipersivîne û dibêje:

„Ez ne li Tirkîyê, li Europayê, li ba Kurdên Bakûr fêrî zimanê Tirkî bûm.“

Belê, hunermenda Kurd, li Kazakîstanê çavê xwe li dinyayê vedike û li Rusyayê mezin dibe. Dû ra diçe Parîsê û li wir ji Kurdên Bakur fêrî zimanê Tirkî dibe.

Gelo di dinê da kambaxîyeke ji vê yekê zêdetir he ye?

Ne hewceye ku ez dûr û dirêj qala kurdên li Europayê dijîn, bikim.

Weke tê zanîn, li seranserî welatên Europayê bi kêmasî du mîlyon Kurd dijîn. Piranîya wan, ji zilm û zordarîya dewleta Tirk revîyane û

hatine li wir bi cîh bûne. Sedem vê yekê mafê pênerberîyê ji dewletên
Europayê histandine.

Hemû kurdên li Europayê dijîn, li dijberî dewleta Tirk sîyasetê dikan.

Ji dûr va be jî, Kurdistanê azad û serbixwe dixwazin.

Gor kurdên li ser axa welat dijîn, di nêrîn û daxwazên xwe da qat bi
qat misoger...

Di gotinên xwe da jî tûj û tund in.

Kesên ku weke wan nafikirin û bi wan ra nameşin, bi îxanet û sîxu-
rîyê tawanbar dikan.

Lê di hemû xalên jîyana xwe da zimanê Tirkî, zimanê dewleta ku bi
sala li wan zilm û zordarî kiriyê, bi kar tînin.

Bi wê yekê jî nasekinin, ew kurdên ku wek hunermenda Kurd Tara
Mamedova, ku ji axa Kurdistanê dûr mezinbûne û tu têkilîya wan û
Tirkîyê bi hev neketîne, fêrî zimanê Tirkî dikan...

Wek malên xwe, mala wan jî dişewitînin.

Bi sîyaseteke kevneşopî dijbertîya dewleta Tirk dikan, bi kirinên
xwe yên sosret, cîhê ku destê dewletê nagihîje, ew dibin dagirkerên
malên xwe û kesên derdora xwe asîmîle, karê dewletê jî hêsan dikan.

Dema ku mirov li sosretî û rûreşîya wan dinihêre, dikare tenê wiha
bibêje:

„Bila Xwedê kurdên ji dervayî Bakûr, ji kurdên Tirkîyê biparêze!..

04.07.2014

Roja zimanê zikmakî!

Gelo bala we jî kişandîye, xêncî Kurdan tu kes roja zimanê zikmakî pîroz nake. Ji ber ku hemû gelên cîhanê her roj qîmet û rûmetê didin zimanê xwe.

Her roj bi zimanê xwe difikirin û diaxifin.

Bi zimanê xwe dixwînin û dinivîsin.

Bi zimanê xwe dixebitin û dijîn.

Loma roja zimanê zikmakî rojeke girîng nabînin û ji bo pîrozkirina wê jî xwe nawestînin.

Kurd û miletên weke wan bindest, tenê vê rojê pîroz dikin. Ji ber ku di salê da tenê rojek zimanê wan tê bîra wan.

Kurd, bi taybetî kurdên Bakûr, her sal di vê rojê da pênc peyvan li pê hev rêz dikin û bi rîya telefonê, an jî bi rîya computerê ji dost û hevalên xwe ra dişînin û dibêjin:

„Roja zimanê zikmakî pîroz bê!“

Lê çawa û li kê û kê pîroz be, ew bixwe jî nizanin...

Gor raya min, Kurd pîrozbahîya vê rojê jî heq nakin.

Jiber ku hemû gelên li rûyê dinê dijîn, hemû rojên salê bi zimanê xwe yê zikmakî difikirin, diaxifin, dixwînin û dinivîsînin. Di her karên xwe da zimanê xwe bi kar tinin...

Ew kurdên ku di salê da carê zimanê xwe yê zikmakî tînin bîra xwe, ew çi dikin?

Ew, xwe zêde nawestînin û hemû kêmasîyên xwe yên di vî warî da

jî, bi bahaneyên erzan vedişêrin. Loma di salê da carek têkilî meş û şahîyek dibin, heta ku ji wan were, bi dengên bilind diqêrin û dibêjin:

„Zimanê me, nîşana hebûna me ye!“

„Zimanê me, rûmeta me ye!“

Meş û şahî diqede, ziman û rûmeta ziman jî tê jibîrkirin. Jiber ku, Kurd di salê da 365 rojan bi Tirkî, bi zimanê neyarên xwe, difikirin, diaxifin, dixwînin û dinivîsînin.

Bi Tirkî radizên, bi Tirkî xewnên xwe dibînin û bi Tirkî ji xewê hişyar dibin û weke Tirkan jîyana xwe didomînin.

Tenê roja 21ê Sibatê, zimanê wan ê zikmakî tê bîra wan, ew jî bi kurdîyeke nîvco û bi hevokek şaş pîrozbahîya xwe dinivîsînin û ji heval û hogirên xwe ra dişînin...

Halbûkî weke salên derbasbûyî îro li Tirkîyê jî zimanê Kurdî ne qedexe ye. Ne ku di warê çapemenîyê da, li dadgehên dewletê da jî Kurdî tê bikaranîn.

Le dîsa jî Kurd ji zimanê xwe dûr disekinîn, di karên xwe yên siyasetê da, di karê xwe yê çandî û hunerî da, di jîyana xwe ya rojane da jî zimanê dewleta Tirk bi kar tînin. Siyasetvan û ronakbîrên Kurdên Bakûr hê bi zimanê neyarên xwe daw û doza zimanê xwe dikin. Dema ku têkilî konferansek an jî civînek bibin, derdikevin ser dikê, bi du-sê peyvên Kurdî guhdarvanên xwe silav dikin, dû ra vedigerin ser zimanê Tirkî û axaftina xwe didomînin.

Bi rastî di vî warî da ne xwe, ne jî guhdarvanên xwe diwestînin. Sedem axaftinên xwe yên bi Tirkî û bi hinek bahaneyan, kêmasîyên xwe bi tawanbarkirina guhdarvanan va vedişêrin û dibêjin:

„Min dixwest ez bi Kurdî biaxifim, mixabin guhdarvan gotinên min ên bi Kurdî fam nakîn!“

Guhdarvan kî ne?

Ew jî wek axaftvan Kurd in...

Televîzyonên ku ji alî kurdan va hatine damezrandin, di weşanên xwe da hê jî zimanê Tirkî bi kar tînin. Lê naxwazin gelê Kurd televî-

zyonên ku di weşanê xwe da zimanê Kurdî bikar tînin, temaşe bikin. Bahaneyên wan jî wek bahaneyên sîyasetvanan hazir e û dibêjin:

„Dewlet, bikaranîna ziman, me ji daw û doza me dûr dixîne û me asîmîle dike!“

Roman û çîrokên ku bi Kurdî hatine nivîsandin, di depoyên weşanxaneyan da dirizin. Li Kurdistana Bakûr û li bajarên Tirkîyê 25 mîlyon Kurd dijîn, mixabin li seranserê Kurdistanê ji romanên bi Kurdî yên herî baş jî herî zêde hezar heb tên firotin.

Bahaneyên xwendevanên Kurd jî wek yên din, dîsa di berika wan da hazir e û ew jî dibêjin:

„Em pirtûkên bi Kurdî bikin û bixwînin jî ji wan tiştekî fam nakin!“

Ji çî fam nakin?

Ji zimanê xwe yên zikmakî...

Di civata kurdan da kesên ku îro bi zimanê xwe yên zikmakî diaxifin û di jîyana xwe ya rojane da wî bikartînin, ew jî dîsa tenê gundî ne. Mixabin, bi axaftin û bikaranîna tevlihev jî ne ziman pêşda diçe, ne jî dewlemend dibe...

Roja zimanê zikmakî pêroz be, lê li kî û li kê?

Mirov dikare bibêjê, bila ev roj li Tirk û Erebb û Farisan pêroz be!

Ji ber ku ne tenê ew, Kurdên di bin bandora wan da dijîn, ew jî bi dil û can, bi kêf û eşq bi zimanê wan difikirin, diaxifin, dixwînin û dinivîsînin. Qasî ku ew qîmet û rûmetê didin zimanê xwe, Kurd jî qîmet û rûmetê didin wan û zimanên wan...

Salan berê li gundên Kurdistanê heger kesekî di meha rojîyê da rojî negirtaba û cejna rojîyê pêroz bikira, kesên derdora wî bi qîlf û he nek jê ra digotin; „ma te rojî girtibû ku, tu cejnê pêroz dikî?“

Kurdên zimanTirk jî weke ew kesên rojîxwir, 365 rojên salê ji zimanê xwe dûr in, di salê da tenê rojek zimanê xwe tînin bîra xwe û ji bo pêrozkirinê şahîyan lidardixin.

Gelo Kurdên zimanTirk jî vê pêrozbahîyê heq dikin?

21.02.2014

Şer û wêje...

Şer û şîn, du peyvên wekhev û bi hev ra girêdayî.

Du peyvên reş û tarî...

Bi xwîn û girî...

Bi êş û derd...

Jiber ku şer komkujî ye.

Kuştin û mirin e...

Şer terbiyekirina bi tîbûn û birçîbûnê ye.

Talankirina mal û mulk e...

Koçberî ye...

Trajedîya mirovahîyê ye.

Şer, wêrankirina gund û bajaran, xerabkirin û şewitandina xwezayê ye.

Jiber ku di encam û di bin kaviîlê şer da jinên bî û zarokên sêwî, kal û pîrên stûxwar dimînin.

Di şer da ne tene mirov, mirovahî jî dimire.

Nivîskara Belarûsî Svetlana Aleksiyeviç, ku xwedîyê xelata Nobelê ya 2015an e, di merasima xelatgirtinê da diaxife û wiha dibêje:

„Di zarokatîya xwe da ez li gund dijîyam. Min ji lîstika di nav kuçeyan da dihat lîstin, pir hez dikir. Êvaran, jinebîyên gund, jinebîyên wes-tyayî yên li ser sedirên dar rûdiniştin, weke miqnatis me ber bi xwe dikişandin.

Ne bav û ne bira ne jî mêr ên wan hebûn. Piştî şer nayê bîra min ku, di gundê me da jî mêr hebin. Di dema şer da ji her çar mêr ên Belarûsî yek, li enîya şer, yan jî di şerê partîzanan da hatibûn kuştin.

Dinya me ya piştî şer, tenê dinyayeke ji jinan pêk dihat. Tiştên ku zêde di bîra min da ma ne, jinan qet qala mirinê nedikirin, tenê qala hezkirinê dikirin. Roja dawîyê, çawa ji hezkirîyên xwe qetîyabûn, çiqas û bi hesteke çawa li benda wan sekinîbûn, çawa hê disekinîn...

Sal û demsal derbas bibûn, hê jî li benda bav û bira û mêrên xwe bûn.

Digotin; 'Bila bêdest û bê pî vegere. Ez wî li ser pişta xwe digerînim, bê dest û bê pî...'"

Wek gotinên nivîskara Belarûsî, wêje, ya jî wêjekar neynûkê li rûyê şer, rûyê wî yê qirêj ê bi xwîn û lêm digre û nîşan dide.

Heger ku xwedî tesir be rê li ber mirina mirovahîyê jî digre.

Di jîyana wêjekar da şer cîh nagre.

Jiber ku wêjekar, xeyala dinyayek bê şer û bê kuştin dike.

Wêjekar ji bo vê yeke difikire û diafirîne.

Karê wêjekar afirandina jîyeneke bextewar e.

Loma, wêjekar li rê û dirban digere, dixwaze ji gul û sosinan gulîstaneke nû ava bike.

Wê gulîstanê, bi peyvên di hemahengîya jîyana rojane da hatine jibîrkin, dixemilîne û jîndar dike.

Ji bo jîyaneke watedar, rê û rêbazên evîndarî û bextewarîyê nîşan dide.

Sedema vê yeke ye ku weke hemû kesên hunermend û zanyar, weke hemû kesên hilberînêr û afirînêr, weke hemû kesên mirovîz, wêjekar jî dijberê şer û pevçûnê, dijberê kuştin û mirinê ye.

Di jîyana wêjekar da hovîtî, di meclîsa hovîyan da jî wêje û wêjekar cîh nagre.

Loma dengê wêjekar naçe guhê tîran û zordaran.

Ew deng ji sûr û çeperên ku li çarnikalên koşk û serayên zordar û tîranan hatine çikandin, derbas nabe.

Li dîwarê wan sûr û çeperan dikeve û şûnda vedigere.

Loma di welatê di bin desthilatîya tîran û zordaran da, warê wêjekar pîrî caran heps û zindan, sirgûn û koçberî ye.

Lêbelê li ku dibe bila bibe, wêjekar di bin tu şert û mercan da bêdeng namîne.

Jiber ku amûrên wî/wê peyv, kare wî/we ji afirandina jîyanek bi peyvvan e.

Heta ku di berika wî/wê da peyv û di sere wî/wê da jî hiş hebe, ew afirandina xwe didomîne...

Mixabin îtiraz û dijberîyên ku wêjekaran li dijberê şerên borî kirine û li yên ku diqewime, dikin, ji şerê Efrînê ra nekirin û nakin.

Hinek nerazîbûnên bi dengêkî nizm hatine kirin û tên kirin jî, di civatên herêmê da nehatin bihîstin.

Sedema vê bêdengîyê jî ji taybetmendîya Efrînê tê.

Jiber ku Efrîn Kurd û Kurdistan e.

Efrîn bajarokek bêxwedî û bêxwedan e.

Efrîn sewî ye.

Efrîn bîra bêbinî ye.

Ji bo ku lingên wan neşiqite û di bin bîra bêbinî da wenda nebin, wêjekar bere xwe nadin Efrînê.

Rûyê xwe li Efrînê diguherînin û ji bajarê sêwî dûr disekin.

Wêjekarên Tirk û Erebiyê û Ecem bi çavê desthiladarên xwe li Efrînê dinihêrin û şerê Efrînê gor wan nêrînen xwe dinirxînin.

Kurdên li Efrînê dijîn terorîst, Efrînê jî hêlîna terorîzmê dibinin.

Wêjekarên dinê, ji çepera ku dewletên dagirker li dora Kurd û Kurdistanê, bi şer û kuştin û bi amûrên medyayê çikandîye, belengazî û bêçaretîya gele Efrînê nabînin.

Ji dûr va gazî û hawara Kurdên Efrînê jî nabihîzin.

Wêjekarên Kurd hebin jî kem in. Ew jî weke welat û gelen xwe parçe parçe bûne û ji xwe û ji welatê xwe dûr in.

Hinekên wan ji zimanê xwe, hinekên wan jî di bin tesîra dagirkerên xwe da mane û ji Kurd û kurdayetîyê dûr disekinîn.

Yên ku bi ziman û bi ruhê kurdayetîyê tevdigerin, bi hawar û gazî diqêrin û digirîn, dixwînin û dinivîsînin...

Mixabin hêjmara wan kêr, dengê wan jî lawaz e...

Ne zordar û tîran hawara wan dibihîzin, ne jî Kurd...

Kurdên dibihîzin, ew jî ji gotinên wan fam nakin...

Jiber ku ew bi zimanê sêwîyan dinivîsînin û qedera gele xwe dijîn.

Efrîn piştî berxwedana xwe ya 58 rojan ji nişkava ket...

Dewleta Tirk û çeteyên girêdayî wê, îro bi hovane bajarê Efrînê talan dikin.

Dest didin ser mal û milken kurdan û dizî û çîpizîyê dikin.

Darên Zeytûnê ku, ew li seranserî dine nîşana aşitîyê tên qebûlkin, dişewîtînin.

Li ber çavê dinyayê, li ser Peykerên Kawa yê Hesinkar guleyan dibarînin û ji cîhê wî radikin.

Ji niha da bi demografiya Efrînê ra dilîzin û gele Kurd ji axa bav û kalan dûr dixînin.

Wêjekar û hunermendên Tirk çi dikin?

Ew ji bo kirin û kiryarên dewleta xwe ya dagirker, destanan dinivîsînin û bi helbest û stranan pîrozbahîyê li leşker û çeteyên girêdayî dewleta xwe dikin.

Şer û encama şerê Efrînê jî carekî din dide xuyakirinê ku, gerdûnîya wêjeyî li seranserî dinyayê nebe jî, li Rojhilata Navîn hê dereweke bi boçik e.

Li vir wêjekar berdevkê desthilatdarê xwe, wêje jî di xizmeta dewleta wî da ye...

23.03.2018

„Mirovê av bi kizmorîkê dabû vexwarinê...”

Piştî mirina Yaşar Kemal, hevaleki min jibo wî hevokekî nivîsandibû:
„Karıncaya su içiren adam...”

Gelo ji vî hevokê bêtir hunermendîya Yaşar Kemal a di warê nivîsandinê da nîşan bide, hevokek din he ye...

Kizmorîk û vexwarina avê, tê aqilê ki/kê?

Hevokeke wusa ancax ji devê nivîskarekî wekî Yaşar Kemal derdikeve û ji alî yekî wek wî va tê nivîsandin.

Min jî ev hevok vegerande Kurdî û kir sernivîsa xwe...

Nivîsandin karekî zor û zehmete.

Mijara nivîsê Yaşar Kemal be, ev kar bêtir zehmet dibe.

Beşera mirov tê girêdan, peyv di devê mirov da dimîne.

Min Yaşar Kemal, di salên 70'yî da bi rîya pirtûka wî ya bi navê „Efsaneyayê Çîyayê Agirî- Ağrı Dağı Efsanesi” va naskir. Ji wê rojê vir da min şopa pirtûkên wî domand û piranîya pirtûkên wî bi kêf û eşq xwend.

Min kîngê dest bi pirtûkeke wî bikira, dilê min fireh, Yaşar Kemal jî di dilê min ê fireh da cîyekî giring digirt û tê da mezin dibû...

Lê dema ku kurdûna wî biketa bîra min û li ser pirtûkên wî yên bi zimanê Tirkî hatibûn nivîsandin, bifikirîyama, wê gavê jî ew li ber çavê min piçûk dibû û jê diqehirîm.

Qehirîn û hezkirin...

Herdu hestên min bi hev ra diketin berebezîyê...

Carcaran yek zêde derdiket pêş, carcaran jî herdu bi hev ra...

Yaşar Kemal, bi salan di dilê min da wek lehengekî bi dualîdar jîya. Li alîkî bi rîya pirtûkên xwe lehengekî nêzîk û nas, li alîyê din jî lehengekî dûr û negihêj...

Heta ku min di salên 90î da, bi wî ra îmkana hevnasîna rûbirû dît.

Di sala 1993an da ev îmkana bi awayekî rasthatinî kete destê min.

Wê salê Partîya Demokarsîyê (DEP) di bin serokatîya Yaşar Kaya'da hatibû damezrandin. Piştî damezrandina partîyê çend meh şûnda, bi pêşniyara Yaşar Kaya li Stenbolê li Hotela Sheratonê koktêyla danasîna partîyê hatibû lidarxistin.

Bi sedan sîyasetvan, nivîskar û ronakbîrên Kurd û Tirk beşdarî wê kokteylê bibûn.

Ji wan yek jî Yaşar Kemal bû.

Ez jî wê demê wek endamê DEPê û xwedîyê Rojname Azadî beşdarî kokteylê bibûm.

Eywana ku koktêyl tê da hatibû amadekirin, eywaneke mezin û semyanî

bû. Beşdaravanên koktêylê di navbera xwe da komên piçûk saz kiribûn, hinek li ser lingan bi hevra diaxifîn, hinek jî ketibûn milê hev û di nav eywanê da pêgêrmog danîbûn.

Di wê navbeynê da çavê min li Sirrî Sakik û Yaşar Kemal ket. Yaşar Kemal ketibû milê Sirrî, bi sohbetekî kur û dûr bi hev ra dimeşîyan. Sirrî Sakik min ji destpêka damezrandina HEPê va nasdikir, lê cara yekemîn bû ku min bi çavê serê xwe Yaşar Kemal didît. Ez ji hevalên xwe qetîyam û ber bi wan çûm.

Dema ku çûm cem wan, min berê ji wan lêborîna xwe xwest û bi zimanê Tirkî xwe bi Yaşar Kemal va da nasîn. Jiber ku heta wê rojê haya min jî axaftina Yaşar Kemal ya bi zimanê Kurdî nebû. Bi bihîstina navê Azadîyê ra, Yaşar Kemal destê min givaşt û bi min ra bi Kurdî axifî. Bi axaftina wî ya Kurdî, ji şabûna lingên min ji erdê qetîyan, min digot qey ez di nav ezmanan da difirim.

Piştî hevnasîna me, Yaşar Kemal ket milê min, li alîkî wî Sirrî, li alîyê din jî ez, em çend xulekan bi hev ra meşîyan.

Di wê navbeynê da Yaşar Kemal, li min nihêrî û ji min ra got:

„Tu dizanî çima ez evqas zêde ji Sirrî hez dikim?“

Min hewl da ku bersiva wî bidim, lê wî berî min bersiva pirsê xwe bixwe da û got:

“Ez ji Sirrî hez dikim, jiber ku bêhna Şemo ji Sirrî tê...”

Ez careke din matmayî mam...

Ne hewce bû, ez jê bipirsim ku tu çima ewqas ji Şemo hez dikî?

Jiber ku bersiva pirsê min, di nav gotinên wî da veşartîbû...

Bi wê bersiva wî ya veşartî, ew li ber çavê min careke din mezin, rûmeta wî jî zêde bû.

Ji wê rojê vir da, rîya me li hev neqelibî, lê di derheqê mezinahîya wî û hestên wî yên di warê kurdîyê da tu car neketim şikê.

Yaşar Kemal, di jîyana xwe da tu carekê Şemo nedîtibû, bi Şemo ra hevaltî nekiribû.

Yaşar Kemal di milê Sirrî da, lêbelê ji Sirrî zêdetir ji Şemo hezdikir.

Çima?

Ji ber ku Şemo wê demê li dijberî zilm û zordarîya dewleta Tirk derketibû û şerê çekdarîyê dikir.

Di nav kurdan da nav û dengê wî belav bibû, wek lehengekî bê hem-pa dihat binavkirin.

Yaşar Kemal jî sedem vê yekê ji Şemô hez dikir û tama hezkirina Şemo ji Sirrî digirt...

Hinek Kurd dibêjin:

„Yaşar Kemal çima bi Kurdî nenivîsand?“

Yaşar Kemal jî wek zarokekî Kurd çavê xwe li dinê vekiribû, di bin zilm û zordarîya dewletê da mezin bibû.

Di warê asîmîlasyonê da wî jî wek hemû Kurdên Bakûr para xwe girtibû, ji ziman û çanda xwe dûr ketibû. Sedem vê yekê bi zimanê Tirkî dest bi nivîsandinê kiribû, heta roja mirinê jî karê xwe yê nivîsandinê bi wî zimanî domand.

Ew, bi dostên xwe yên Kurd ra bi Kurdî diaxifî, lêbelê bi kurdîyeke kêr û nêvco...

Ew kurdîya wî ya kêr jî ji bo afirandina berhemên wî yên wêjeyî têra wî nedikir.

Ew ji bo Yaşar Kemal jî kêmasîyeke mezin bû, lê mixabin sedemê wê kêmasîyê, duh jî îro jî dewleta dagirker e.

Ne ku tenê Yaşar Kemal, di heman demê da bi hezaran kurdên ku li dijberî dewletê derketibûn û daw û doza Kurdistanê dikirin, ew jî bi Tirkî diaxifî û bi Tirkî dinivîsandin.

Piraniya nivîskar û helbestvanên Kurd îro jî bi Tirkî dinivîsin û karê xwe yê wêjeyî dikin.

Sedem vê yekê ye ku, ez bi xwe dikarim bi hêsanî bibêjim, Yaşar Kemal bi Tirkî diaxifî û dinivîsand, lê dilê wî bi Kurdî diavêt.

Me tenê dengê zimanê wî dibihîst û guh nedida dengê dilê wî.

Me bi dengê zimanê wî tam jî zimanê Tirkî girt, mixabin bi bêdengîya dilê wî jî em ji tama zimanê wî yê bi Kurdî mahrûm man...

03.03.2015

Çend gotinên pêşîyan!..

Di edebîyata Kurdî ya devkî da gotinên pêşîyan cîheki gring digrin. Wek hemû miletên li rû dinê Kurd jî li van gotinan xwedî derketine û bê qeyd û bend hata îro anîne.

Wek tê zanîn, ku rastîya gotinên pêşîyan gorî encamên zanyarî nehatine cêribandin, lêbelê rastîya wan bi tecrûbêyen salan va hatîne îspat kirin.

Ji ber wê yekê ye ku her pêşgotineke me, bi serê xwe gelek tiştan di nav xwe da dihêwirîne.

Di gotinên pêşîyan da her xalên civatê tên dîtin. Ew, çêyî û xirabîyên civatê, rewşa olî û aborîya civatê, têkilîya mêr û jinan, têkilîyên serdest û bindestan hwd nîsan didin û bi kurtayî tînin ziman...

Li ser têkilîya jin û mêran:

Jina xirab ketîye destê merê çê, ne tê kuştin ne jî tê berdan!..

Mirov dikarê di vê pêşgotinê da cîhê jin û mêran buguhurîne û wuha jî bikar bîne:

Mêrê xirab ketîye dest jin a çê, ne tê kuştin ne jî tê berdan!..

Li ser wekhevîya jin û mêran:

Şêr şêr e, çi jin çi mêr e!..

Mêr çem be, jin behr e!..

Li ser rastî û durustîyê:

Çêleka bi dizî were ga, eşkere dizê!..

Dawîya derewan heta nîvê şevê ye!..

Li ser dewlemendî û xizanîyê:

Hê hesp tu ne, lê afir jê ra çê dike!..

Bêrika feqîran vala, dilê wan tijî ye!..

Li ser jîr û teralîyê:

Heger tu di demsala havînê li ber sîyê pal bidî, di demsala zivistanê da jî tu yê zikê xwe mist bidî!..

Kesê ku di havînê da serê wî kelîya be, di zivistanê da jî kasika wî di-kele!..

Li ser çavnebarî û çavbirçîtîyê:

Tu ji min ra çi bixwazî, bila Xwedê du qatî wî bide te!..

Pîrê bawer nedikir mêr bike, mer kir niha doza malheyşteke dike!..

Li ser tirs û mêranîyê:

Berxê nêr ji bo kêr e!..

Ji şertên mêranîyê 99 neh, rev e!..

Li ser axa û xulaman:

Malê axa tere, canê xulaman derdikeve!.

Li ser şêx û meleyan:

Mirûdê nezan şêxê xwe şaş dike, şêxê nezan jî mirûdê xwe di erdê ra kaş dike!..

Xwerina xweş cemaatê dikşîne ser sifrê, melayê şaş cemaatê dibe ser kufrê!..

Piştî van gotînên xweş û zêrîn dixwazim bi pirsek B. Franklin nivîsa xwe biqedînim.

“Di dilê heval û hogirên xwe da li qencîyê, di dilê xwe da li xirabîyê bigerin.”

25.04.2010

„Aqilê sivik, barê giran!..“

Gotinên pêşîyan her tim bala min dikşînin.

Ji ber ku di her gotinek pêşîyan da rastîyeke zanyarî cîh digre.

Her gotinek xezîneyeke bêbinî, mîraseke çandî û dîrokî ye.

Rastîya gotinên pêşîyan, bi tecrûbeyên sed salan, hezar salan hatine ceribandin. Divê em îro jî rûmetê bidin wan gotinan û di jîyana xwe da wek mînak bibînin û bikarbînin.

Ji wan gotinên zêrîn yek jî; „Aqilê sivik, barê giran“ e!

Mirov dikare vê gotinê bi hezar awayî şirove bike.

Weke mînak:

Mirovê ku aqilê xwe bi kar neyne, barê xwe giran dike...

Mirovê serhişk, berê zirar û zîyanê dide xwe...

Mirovê pozbilind, ber pozê xwe nabîne...

Mirovê bêhesab, kar û barê xwe tevlihev dike...

Mirov dema ku gotinên pêşîyan dixwîne û li rewşa Kurdên Bakûr di-nihêre, dibêje qey ev pêşgotina, „Aqilê sivik, barê giran“, ji bo Kurdên Bakûrî yên îro dijîn, hatîye gotin.

Bi taybetî serok û rêvebirên sazî û rexistinan, endam û alîgirên wan, aqilsivik û bargiran in. Sedem vê yekê ye ku ew, xwe û hevalên xwe mezin, kesên wek wan nafikirin û bi wan ra tevnagerin, piçûk û nezan dibînin.

Hemû pozbilindin û di ser pozê xwe ra tu kesî nabînin.

Hemû bêhesab tevdigerin, loma kar û barên xwe tevlihev dikin û di bin wan da dimînin. Mirov dibêje qey aqilê xwe dane kirê û bi aqilên neyarên xwe li rê û dirban digerin.

Li alîkî daw û doza Kurd û Kurdistanê dikin, di wê daw û dozê da bi zimanê neyarên xwe difikirin û diaxifin.

Daxwaza mafê zimanê zikmakî dikin, lê di her xalên jîyanê da zimanê neyarên xwe bikartînin û roj bi roj ji zimanê xwe yên zikmakî dûr dikevin. Di salê da carê girîngîya zimanê zikmakî tînin bîra xwe û di wê rojê da dibêjin û dinivîsînin;

„Zimanê me nasnameya me ye!“

„Zimanê me hebûna me ye!“

„Zimanê me rûmeta me ye!“

Mixabin, zimanê xwe yên zikmakî nizanin, ji bo hînbûna wê jî tu car gavek navêjin.

Hinek Kurdistaneke serbixwe û yekgirtî...

Hinek Kurdistaneke federal û sosyalist...

Hinek Kurdistaneke otonom...

Hinek jî rêvebireyeke xwe(lîli)ser dixwazin.

Sedem van daxwazên xwe, hinek derdikevin serê çol û çîyan.

Hinek dikevin heps û zîندان.

Hinek dikujin û tên kuştin.

Hinek ji canê xwe, hinek ji mal û mulkên xwe...

Hinek jî ji welatê xwe dûr dikevin û li seranserî dinê pîran pîran dibin. Lê di hemû kirin û kiryarên xwe da, ji hîmê hebûn û nasnameya xwe dûr disekin û li ser hîmê hebûna neyarên xwe, li dû avakirina avahîyeke nû digerin.

Loma her carê, bi aqilên xwe yên sivik, di bin barên xwe yên giran da ji qidûmda dikevin û di bin lingên dagirkerên xwe da dipelixin.

19.05.2016

„Xalo, ez kulaba diçinim!“

Li hêla me wek meselokek dihat vegotin...

Rêwîyek rojeke havînê li hespê xwe yê kumêt sîwar dibe û berê xwe dide bajêr. Li ser rîya xwe, rastî xortekî xama tê. Xort di nav daran li devê çem da, serê xwe kirîye ber xwe û bi dasa xwe ya tûj daran diçine. Rêwî dema ku nêzikî xort dibe, dinihêre ku xort xortekî ne xerîb e. Li xort vedigere û bi dengêkî bilind dibêje:

- Selam û aleykûm, xortê delal...

Xortê ku di nav daran da dasa xwe li ba dike û daran diçine, bi silava rewî va ji nişkê va serê xwe bilind dike û bersiva rêwî dide:

- Xalo wele ez kulaba diçinim...

Rêwî hinekî nêzikî xort dibe û dibêje:

- Xorto, dê û bavê te çawan in, silamet in?

Xort, dasa xwe datîne erdê, bi destê xwe yê çepê enîya xwe ya bi xwîdan paqij dike, bi destê xwe yê rastê jî darên ku çinîye ravayê rêwî dide û dibêje:

- Xalo, wele hinek xwar, hinek jî rast in.

Di civata gundîyan da, dema ku mirovekî di nav civatê da tişteki bi xeletî fam bikira û gor famkirina xwe bersiv bida, kesên derdora wî, ev meseloka li jor hatîye nivîsandin weke nimûne nîşan didan û digotin:

- Kî çî dibê bila bibê, tu hê kulaba diçinî.

Heta 50-60 sal berê, li Kurdistanê karê cotkarîyê bi quweta ga û gamêşan va dihat kirin. Zevî bi cotê ku ga û gamêş dikişandin va

dihat cotkirin, piştî çinandina merg û zevîyan, dahatîyên wan jî bi erebeyên ga û gamêşan va dihat kişandin. Ji bo girêdana cot û ereban jî nîr û kulabe pêwîst bûn. Wê demê li seranserî Kurdistanê hebûna traktor û patosan qasî hêjmara tilîyan bûn.

Mixabin, îro ne ga man, nê jî gamêş.

Cot û erebeyên dar jî, nîr û kulabe jî hatin jîbîrkirin.

Lê mesela xort û kulabeyên xwar û rast hê jî di nav civata gundan da tê gotin. Lewra di wê meselê da, ji xwarbûn û rastbûna kulaban zêdetir, fam û fereseta mirovan tê gengeşikirin.

Weke mîsal, îro jî li civatê dinêrî, kî çî dibê bila bîbê, hinek bi hev ra radibin ser pîyên xwe û bi yek dengekî bilind diqêrin û dibêjin:

- Em kulaba diçinin...

Tu dibêjî:

- Dem û dewran guherî, divê em jî xwe biguherînin û gor rewşa din ya nû bijîn û ji bo mafên xwe li rêyeke nû bigerin û bîbînin...

Ew dîsa bi hev ra diqêrin û dibêjin:

- Wele hinek xwar, hinek jî rast in...

Ji bo vê yekê ye ku Kurdên li çarnikalên Kurdistanê dijîn, ne ji guhartinên derdora xwe, ne jî ji guhartinên dinnyaê hayîdar in.

Ne bixwe li rastîyê digerin, ne jî li kesekî rastgo guhdarî dikin.

Gavên xwe bi lez û bez davêjin, lê ji sibê hata êvarê li derdora xwe difitilin.

Ne gavek pêş da, ne jî gavek şûn da diçin...

Gava ku ji derva tişteki bibêjî û rewşa wan bidî ber çavên wan, bersiva wan jî di bêrika wan da hazir û nazir e:

- Em çî bikim rê qîyameye û xil û xwar e...

Rêyeke rast ravayê wan bidî, wê gavê jî eciz dibîn û dibêjin:

- Rêya ku tu rava didî raste, lê belê tu xarî...

Di nav 50-60 salên derbasbûyî da li seranserî dinyayê di warê aborî û siyasetê da guhartinên mezin qewimîn.

Sovyet a ku nivê dinyayê kontrol dikir, hilweşîya.

Dema şerê sar, bu dîrok...

Pêşveçûna teknîkî piranîya dek û dolabên serdestan êşkere kir û derewên wan pûç kir.

Piranîya rejimên bi warê dîktatoriyê birêve diçûn, yek û yek hilweşîyan.

Li Rohilata Navîn firsendên mezin ketin destê kurdan û Kurdên Başûr bûn xwedî nîv-dewlet...

Dewleta Tirk jî ji wan guhartinan, bi kêmasî be jî, para xwe girt. Sîyaseta xwe ya bi "kart û kurt" guhart.

Îro zimanê Kurdî ne tenê di nav malan da û di kûçe û kolanan da, di radyo û televîzyonên dewletê da jî tê bikaranîn.

Lê tu dinêrî Kurdên Bakûr, hê gor şert û şûrtên sed sal berê sîyaseta xwe didomînin û bi siloganên tûj û tund demên xwe derbas dikin.

Tu bibêjî guhartin...

Ew dibêjin:

- Xalo, wele em kulaba diçinin.

Tu bibêjî demoqrasî...

Ew li vedigerin û dibêjin:

- Wele, hinek xwar, hinek jî rast in...

25.05.2010

„Ax pišta min...!“

Di nav kurdan da wek mînak tê dayîn...

Di gundekî Kurdan da rojek li ser tişteke pûç û vala pevçûnek derdikeve.

Li alîkî kesên xwedî mêr û mêrxas, li aliyê din jî tenê kalekî bêkes û belengaz...

Koma mêr û mêrxasan(!), dor li kalê bêkes û belengaz digrin û bi dar û keviran êrişî wî dikin. Li kalê belengez dixin û ser û guhê wî diqelişînin.

Li ser û guhê kalê dixin.

Kalê belengaz dibêje; „ax pišta min, ax pišta min...“

Bi pehîna li qûna kalê dixin.

Kalê belengaz dibêje; „ax pišta min, ax pišta min...“

Dest û pîyê kalê dişkînin.

Kalê belengaz bi kelogirî diqêre û dîsa dibêje; „ax pišta min, ax pišta min...“

Li ser gilî û gazinekî kalê, hemû êrişker di cîhê xwe disekin, bi hêrs di ser kalê belengaz ra diqêrin û dibêjin:

„Malxirab, em li serê te dixin, tu dibêjî ax pišta min, em li qûna te dixin tu dibêjî ax pišta min, em dest û pîyê te dişkînin, tu dîsa dibêjî ax pišta min...“

Ma çi bi pišta te hatîye, xêncî pišta te tu cîhekî te yê din nayşê?”

Kalê bêkes, serê xwe yê di nav xwînê da maye, hêdîka ji erdê bilind

dike, weke kesekî bêçare yek û yek li rûyê hemûyan dinihêre û dû ra bi dilekî xemgîn bersiva xwe ji wan ra wiha dibêje:

„Heger li pişta min mêrxasek heba, îro we jî nikarîbû wuha li min bi-xista...”

Li Kobanîyê Kurd jî îro wek kalê bêkes û belengaz bê pişt û bê xwedî ne.

Îro leyîstoka dewletên dagirker DAÎŞ, bi alîkarîya xwedîyên xwe dor li Kobanîyê girtîye û xwîna kurdan dirijîne...

Dinya alem ji dûr va li êrişên dewleta dagirger û li bêçaretîya kurdan temaşe dike...

Xêncî kurdên bêkes û belengaz, tu kes hawara Kobanîyê nabihîze...

Kobanî destê xwe dirêjî kê dikê, destên wî vala dimîne.

Enternasyonalîst û sosyalîstên navnetewî bêdeng û bêzar in...

Misilmanên cîhanê ji binî va kerr û lal in...

Mijar Kurd û Kurdistan be, ne ayetên di derbarê biratîyâ olî da, ne jî teorîyên sîyasîyên li ser biratîya gelan pere dike...

Gor enternasyonalist û sosyalîstên Tirk û Erebb, Kurd birayên bêpar, gor olperestên misilman jî ew gunehkar in...

Lê dîsa jî Kurd vê rastîyê nabînin û hêjî li pêy ayet û teorîyên kevneşopî diçin...

Ne êşa dest û pîyên xwe dibhîzin, ne jî xwîna ji ser û guhê wan da tê xwarê, dibînin...

Gor êş û bêçaretîya xwe hinek Kurd hê jî daw û doza biratîya olî dikin û bi xewn û xeyalên bihuşta li vir û li dinya wîyalî va xwe dixapînin...

Hinek jî bi eşqa biratîya gelan ya yekalî hê daxwaza federasyon û konfederasyonê dikin û kurdên belengaz, ew kurdên ku duh li Şengalê, îro li Kobanîyê, sibê jî li Bakûr û Rojhilatê, di bin lingên xwînxweran da mane û dimînin, dixapînin...

Ne gotinên ku Ehmedê Xanî bi sedan salan berê gotibûn tê bîra wan, nê jî barê li pişta Kobanê giran bûye, aqilê wan tîne serê wan...

Çi gotibû Ehmedê Xanî:

*„Eger hebûya jibo me padîshahek
Xwedê lîyaq bidîya jibo wî kulahek*

*Û bihata dîyarkirin jibo wî textek
Eşkera eşkera dê vebibûya jibo me jî bextek*

*Bi dest biketa ji bo wî tacek
Bê guman ji me ra jî dê çêbibûya rewacek*

*Wî dê xemxwarî bikira li me bêkes û sêwîyan
Dê em derxistina ji destê bêesl û liştok û çavbirçîyan*

*Dê xalib nebûya li ser me ev Rom
Emê nebûna kavl û wêran, kund dê li me nebûna kom*

*Emê nebûna belengaz û xizan, bindest û binferman
Zorbirî û stûxwarên Tirkan û Eceman...”*

Mixabin êşa Kobanîyê ne êşa yekemîn, ne jî ya dawîyê ye.

Li seranserî Kurdistanê êş jî, derman jî yek e...

Êş êşa bêxwedîtîyê, dermanê wê jî daxwazên Xanî ye...

07.10.2014

„Hêk bê pîvaz tê xwerin!“

Gotinek pêşîya ye.

Dibêjin; „*Mirovên kerr nabihîzin, lê lihev tînin!*“

Ev pêşgotin ne tenê ji bo mirovên kerr hatîye gotin. Gelek kes hene ku guhê wan bibihîzin jî, her tiştî gor dil û mêjûyê xwe fam dikin.

Loma rastî û çewtîyê pirçaran tevlihev dikin.

Mirov dibeje qey strana govendê ya bi navê; „*Çep lêxîne, rast derîne*“ ji bo wan kesan hatîye gotin.

Mirov dema qala demoqrasîyê bike, ew dîktatorîyê fam dikin.

Mirov qala aştî û azadîyê bike, ew qala şervantîya xwe dikin pesnê mêrxasîya xwe didin.

Mirov qala wekhevîyê bike, ew kar û zerara xwe hesab dikin...

Mirov qala xizanî û nezanîyê bike, ew zanebûna xwe derdixin pêş...

Mirov bibêje reş, ew dibêjin golika beş!..

Ew demoqrasîyê tenê ji bo xwe dixwazin. Dema ku firsend bikeve destê wan, hata ku ji wan were ew dijbertîya aştî û wekhevîyê dikin.

Di wêjeyên wan kesan da empatî cîh nagre, ew tu car xwe nakin şûna kesekî din û bi çavê xwe yê nûtik li dinyayê û mirovatîyê dinihêrin. Ji ber vê yekê ye ku ne ji zanebûnê, ne jî ji mirovatîyê hayîdar in. Ev şaş bîhîstin û şaş dîtin jî, nexwaşîyeke civakî ye û dermanê wê hebe jî, kême.

Wek mîsal tê gotin; di dema Yewnan a Kevn da, Kurd û Yewnan cînarê hevdû bû ne. Jîyana gelê Yewnan bi demoqrasî û zanyarîyê

dimeşe, ya Kurdan jî bi şert û şûrtên eşîrtîyê. Gelê Yewnan bi fîlozof û dibistanên xwe va tên nasîn, Kurd jî bi axa û şexan xwe...

Rojek ji rojan fîlozfeke Yewnan ji şagirtên xwe ra dibêje:

„Em û Kurd cînarên hev in. Lêbelê ne em wan, ne jî ew me baş nas dikin.“

Ji bo hevdîtin û hevnasînê şagirtêkî xwe weke qasid hildibijêre û jê ra dibêje:

„Here ba cînaren me yên Kurd, ji wan ra bibêje bila rojek ew ji alî xwe va, em jî ji alî xwe va birêkevin û li ser xeta sînor, hevdîtinek pêk bînin.“

Qasid diçe, daxwaza fîlozof ji axayekî kurdan ra dibêje û şûnda vedigere. Roj derbas dibin, dema hevdîtinê tê.

Fîlozof û şagirtên xwe ji alîkî va, axa û xulamên xwe jî ji alîkî va li ser xeta sînor tên rû hev.

Fîlozof destê xwe yê rastê dide ser dilê xwe, bejna xwe ji navê da hinek xwar dike û bi serê xwe silavê dide axa. Axa jî wek fîlozof destê xwe yê rastê dide ser dilê xwe û bi serê xwe silava wî digre.

Piştî silavdayînê axa û fîlozof hinek li rû û rûçikên hev mêze dikin, dû ra bi zimanê xwe hinek tiştan ji hev ra dibêjin. Mixabin ziman ji hev cûda ne û ne axa ji gotinên fîlozof, ne jî fîlozof ji gotinên axa tişteke fam dike...

Fîlozof hêkek ji berika xwe derdixe û ravayî axa dide, axa li hêka fîlozof dinihêre û tenê serê xwe di ber xwe da dihejîne. Dû ra destê xwe diavêje berika xwe û pîvazeke glover ji berika xwe derdixe. Çawa ku fîlozof hêk rava dabû, ew jî pîvazê ravayê fîlozof dide. Fîlozof jî weke axa tenê serê xwe di ber xwe da dihejîne. Axa çok dide erdê, pîvazê dide ser kevirêkî, kulmek li pîvazê dixê û dihicirîne. Wê gavê fîlozof li şagirtên xwe dinihêre û careke din sere xwe di ber xwe da dihejîne...

Hevdîtina wan bi vî awayî diqede. Her du alî berê xwe didin welatê xwe û şûnda bi rê dikevin.

Di rê da xulamên axa hêka fîlozof, şagirtên fîlozof jî pîvaza axa me-raq dikin.

Ji şagirtan yek ji fîlozof dipirse:

- Mamoste, me tu tişt ji vê hevdîtînê fam nekir. Te ji bo çi hêk ravayî axa da, axa çima wek bersiva te pîvaz hincirand?

Fîlozof:

- Kurên min, mexseda min ev bû ku min ji axa ra got, dinya glover e, lê ne weke gog, mîna şiklê hêkê elîps e. Lê bi rastî min ew bersiva wan a bi zanyarî jî ji berê da texmîn nedikir. Ew jî di warê zanyarî da gelek pêşta çûne û ji me kêma nema ne. Axa bi hincirandina pîvazê ji me ra got ku, raste dinya wek elîpsê glover ê, lê belê hundurê wî jî wek hundurê pîvazê qat bi qat e.

Li alîyê din jî xulam ji axa dipirsin:

- Axa, fîlozof ji bo çi hêk ji berika xwe derxist û ravayê te da, te ji bo çi pîvaz derxist û hincirand?

Axa:

- Oro, kurê kerê ewqas rê hatîye, tenê hêkekî bi xwe ra anîye û ji min ra dibêje were em bi hev ra bixwin. Min jî bi hincirandina pîvazê jê ra got ku, hêk bê pîvaz nayê xwerin. Lê ez bawer im dîsa jî wî mexseda min fam nekir...

Hevdîtina wan a duyemîn jî heye, lêbelê ne hewceye ku em weke çoroz dirêj bikin.

Ev mîsal çiqwas ji bo Kurd û Yewnan hatibe gotinê jî, rastîya wê ne tenê ji bo herdu alîyan e.

Li vir alîyek Rojhilata Navîn e, alîyê din jî Rojava yê.

Rojhilat, Kurd e, Tirk e, Ereb û Ecem, rojava jî, Yewnan e, Fransî ye, Îngilîz û Alman e, Europa ye.

Herkes dikare ew navên ku di vê meselokê da derbas dibe, gor dilê xwe biguherîne, lê disa jî encam yek e.

Ew dibêjin demoqrasî, em dibêjin tenê ji bo me!

Ew dibêjin aşitî û wekhevî, em dibêjin ew tenê para me!

02.07.2009

Ronakbîr û xwerina qapusqayê...

Ji kuderê tê nizamim. Dema ku rojnameyekê bigrim destê xwe, ji serî heta binî, ger ku tê da hebin îlanan jî dixwînim.

Nav û pênasên mirovan, bi taybetî jî ew nav û pênasên di bin kampanyayên siyasî da cîh digrin, bêtir bala min dikişînin. Jiber ku, ew kesên ku beşdarî kampanyayên siyasî dibin, hemû xwedî pênas in. Di nav wan da mirovek bê pênas nayê dîtîn. Bi piranî nivîskar, şair, rojnamevan, siyasetvan û hunermend in. Kesên bazirgan, karmend hwd hebin jî kêmin.

Lê ji hemûyan zêdetir pîşeya azad bala min dikişîne. Jiber ku, pêna-seke bêpîvan e û her kes dikare xwe bi wê binav bike.

Weke mîsal, di nav wan pênasan da pijîşk, parêzer, mimar, endezyar, aborînas, jeolog, sosyolog û psikolog jixwe qet cîh nagrin. Lewra ji bo van pênasan hinek şert û şûrt pêwîst in. Yê ku bi rasti xwedî van pênasan nebin, nikarin gorî dilê xwe wan bi kar bînin. Lê nivîskarî, hunermendî û karmendî di berika kesî da nîne. Weke mînak, tu kes nikare ji keseke din ra bibêje, tu nivîskar, an jî karmend nînî.

Lê carcaran hin tiştên ji van zêdetir jî he ne. Min çend mehan berê di bin ilanekê da navê hevalekî xwe dîtibû. Bi roj û mehan ez fikirîm, di nav rûpelên ferhengên da gerîyam, lê min kurdiya wê sererast nekir. Bi Tirkî xwe wek, „*profesyonel yönetici*“ binavkiribû.

Min bi Tirkî; „*profesyonel futbolci*“, „*profesyonel sanatçı*“ yan jî „*profesyonel siyasatçı*“ bîhîstîbu, lê profesyonel yönetici hata wê rojê nebîhîstîbu. Hê jî dema ilanek dibînim ev pênas û xwedîyê wê pênasê tê bîra min, bixwe ji xwe ra dibêjim, hevalê min profesyonel yönetici be, gelo „*amator yönetici*“ tişteke çawa ye?

Bi rastî xwedîpênasbûn tişteke ne xirab e. Pênasê mirovan çiqwas zêde bin, mirov ji derdora xwe ewqas hurmet û rûmetê dibîne. Lê pênasên ku tên bikaranîn ji mirovan mezin bin, yekcar kara wî were dîtîne jî, pîrî caran zirarê jî dide mirov.

Ronakbîrî jî wusa nîne?

Di civatê paşdemayî da, ev pênas jî weke benîşt di devê herkesi da ye. Di civînek, ya jî di sohbetêke taybetî da tu dinihêrî hemû kes, bi ronakbîrîya xwe dest bi axaftina xwe dikin û bi wî diqedînin.

Lê nafikirin ku guhdarvan gelo di derheqê ronakbîrîya wan da çi difikirin...

Çend sal berê bi amadekarîya Komela Navend, gelek Kurd li bajarê Bonnê civîyabûn.

Civîn du roj kûdîya û gelek kes axifîn. Ji wan hinek bi rastî jî kesên bi nav û deng, hinek jî berpirsîyarên hêz û komelên kurdan bûn.

Roja yekemin, akademîsyenek Kurd û sê kesên din li ser dîkê cîhê xwe girtibûn. Qasî dused kes mevan jî li benda wan sekinîbûn ku li gotinên wan guhdarî bikin.

Akademîsyenê Kurd, dest bi axaftina xwe kir û got:

“Geli guhdarvanên hêja, ez ne ronakbîr im, lê akademîsyen im. Wek akadenmîsyeneke Kurd dixwazim gorî zanebûna xwe ji gelê xwe ra xizmetê bikim”.

Pişt ra axaftina xwe domand û qasî saetek axifî, lê di salonê da tu dengê ji kesî derneket. Hemû guhdarvanan wek bi dil û can guhdarîya wî kirin.

Piştî wî, berpirsîyarê hêzeki Kurd bi Tirkî dest bi axaftina xwe kir û got:

„Ez wek ronakbîrekî Kurd...” û ket navê...

Hê dest bi hevoka xwe ya duyem nekiribû, min ji hevalê kêlaka xwe ra têbînîyek li ser kaxizê nivîsî û tê da got; *„ez derdikevim der”.*

Hevalê min sedema çûyîna min pirsî.

Min careke din, ji bo sedema çûyîna xwe, mîsalek li ser kaxizê nivîsî

û kaxiz ber bi wî dirêj kir. Dû ra li hêvîya bersiva wî jî nesekinîm û ji cîyê xwe rabûm, hêdî hêdî ji salonê derketim.

Li ser kaxizê min mîsaleke wiha nivisîbû:

„Piştî Peqlewê Qapusqe nayê xwerin!“

Ez derketim derva, destê xwe avêt pakêta cixara xwe, cixarekî jê derxist û vêxist. Çend gurmik li cixara xwe xist, hê cixara min nîvî nebi-bû, min nihêrî ku guhdarvânen civînê yek û yek ji salonê derdikevin û dest davêjin cixareyên xwe.

Deh deqe şûnda salon vala bû û xêncî 9-10 kesan tu kes di salonê da nema. Ew kesên ku mabûn, ji wan hinek hevalên berpîrsîyar û ronakbîr, hinek jî guhdarvanên bêçare bûn.

Hevalê ku di civînê da li kêleka min rûniştîbû, ew jî hat ba min û bi rûken axifî û ji min ra got:

„Rast e, qapusqe ne berî baqlawayê, ne jî piştî baqlawayê tê xwerin!“

05.04.2006

Çoyê şivan û qocê bizinê!

Di gundê me da mirovekî sêwi hebû.

Jê ra „Galo“ digotin...

Kesên ji wî piçûktir navê wî yê rastî nizanîbûn, yên ji wî mezintir jî navê wî yê rastî bizanîbana jî, wî bi kar nedianîn...

Ji piçûkan heta mezinan, hemû gundîyan jê ra Galo digotin...

Serî Galo, binî Galo...

Sedem wê yekê Galoyê belengaz ne ji mezinan dixeyîdî ne jî ji gotinên piçûkan eciz dibû.

Li ber gotinên wan histuyê xwe xwar dikir û di ber xwe da hurik hurik dikenîya...

Galo wek piranîya gundîyan xwendin û nivîsandinê nizanîbû, lewra di dema wî û hemsalên wî da, di gund da dibistan tune bû.

Di jîyana xwe da ji gund gava xwe neavêtibû der, sedem wê yekê ne haya wî ji welat û bajêren cûda, ne jî ji zimanên cûda hebû...

Hemsalên Galo jî wek wî neçûbûn dibistanê, lê belê ew, ji dê û bavên xwe an jî ji meleyên gund xwendina Quranê, bi çûyîn û hatina bajêr jî çend peyvên Tirkî hînbibûn. Pişt ra çûbûn ji dewletê ra leşkerî kiribûn, li wir hînî xwendin û nivîsandina çend peyvên bibûn, tirkîya xwe jî hinek pêş da biribûn.

Galoyê belengaz leşkerî jî nekiribû. Qasî ku ez dizanim, di çil salîyê wî da carek girtibûn û şandibûn leşkerîyê, lê di nav çend hefteyan da şûnda vegeyabû... Tiştên ku Galo baş dizanîbû, ew jî şivanî û gavanî, paletîya di merg û zevîyan da bû.

Weke xwendin û nivîsandinê, haya wî ji ayet û duayê nimêjê jî tunebû. Lê dîsa jî rojê pênc wext nimêja xwe dikir û tu wextek derbas nedikir...

Sedem wê yekê nimêjkirina Galo di gund da bibû çîrok...

Êvarên dirêj, bi taybetî di êvarên payîz û zivistanê da hemû mêrên gund di oda mêran da dicivîyan. Heta nîvê şevê di odê da dema xwe bi ken û henek, bi kilam û çîrokan va derbas dikirin. Ji ber ku civat sar nebe, ji bo nimêja êvar û eşayê tu kes nediçû camîyê. Ji cemaatê hinek kes radibûn di kuncikekî odê da nimêja xwe dikirin, hinek jî lîstik û henekên xwe didomandin.

Ji wan kesên ku nimêj dikirin, yek jî Galo ba, piştî nimêja wî di cemaatê da dîsa qîlf û qal, ken û henek dest pê dikir...

Yekî jê dipirsî û digot:

„Galo, xêra dê û bavê te be, tu dema radibî ser secdê û berê xwe didî qulbê, çawa nîyeta xwe ya nimêjê tînî û pişt ra kîjan ayetê dixwînî?“

Galoyê belengaz histûyê xwe xwar dikir, di ber xwe da dikenîya û bi dengêkî nerm bersiva wan dida û digot:

„Yaho, kar û barê we tune, hûn çî bi ser min dikevin. Ji we ra çî, ez çawa nîyeta xwe tînim û kîjan ayetê dixwînim. Ew yek, di navbera min û Xwedayê min da ye.“

Ew disekinî yekî din dest pê dikir. Di encamê da Galo têdigihîşt ku pêşîra xwe ji wan xilas nake. Di ber xwe da hurik hurik dikenîya û digot:

„Ez radibim berê xwe didim qulbê, destê xwe ber bi jor vedikim, dû ra di şûna nîyetê da, çoyê şivan û qoçê bizinê' dibêjim û tabî cemaatê dibim.“

Bi van gotinên Galo ra pilqîn diket nav civata odê û dengê kenên wan li seranserî gund belav dibû. Ew bi gotinên Galo dikenîyan, Galo jî bi kenên wan...

Galo yê gundê me mirovek nezan û belengaz bû, di dilê wî da tu xirabîyek cîh nedigirt. Ji nezanî û xizanîya xwe ra rêyek dîtîbû û gor wê dijîya...

Tu zîrar û zîyana wî nedigîhîşt kesî.

Lê dema ku mirov îro li civata Kurd û Tirkan dinihêre, bi hezaran kesên wek Galo dibîne...

Galo yê me mirovekî sêwî û nezan bû...

Galoyên ku îro derketine kûçe û kolanan jî zana û hunermend, ron-akbîr û pispor in...

Dema ku mirov li ba wan qala şert û şûrtên demoqrasîyê û dadîyê bike, ew dibêjin:

„Ka çoyê min...”

Qala aşitîyê û wekhevîyê bike, wê gavê jî çoyê xwe digrin û dibêjin:

„Li serê şivan û gavan...”

05.07.2013

„Ya dizanim ew e ku, ez tu tişteki nizamim!„

Ji filizofê Yûnanî deng Sokrates dipirsin û dibêjin:

„Tu çi dizani?“

Ew jî bersiva xwe dide û dibêje:

„Ya ez dizanim ew e ku, ez tu tişteki nizamim.“

Rojek kurdên ku li Almanyayê dijîn, ji bo çareserkirina pirsê Kurd civînek lidardixin. Ji gotarvanên civîne yek jî sîyasetmedarekî Alman, guhdarvan jî bi piranî Kurd in. Sîyasetmedarê Alman li ser pirsgerê-ka Kurd dîr û dirêj diaxife. Kîngê ku peyva Kurd û Kurdistan di axaftina wî da derbas dibe, Kurd bi çepikên xwe kêfxweşîya xwe nîşan didin. Axaftin diqede, sîyasetmedar jî, ji ser dîkê peya dibe û di nav guhdarvanan da rûdinê.

Pişt ra, hinek Kurd jî wek berpirsîyarê komel û partîyên kurdan derdikevin ser dîkê û diaxifin. Civîn diqede, hemû beşdarvanên civînê jî radibin berê xwe didin malên xwe. Ji wan du kes, hinek bi hev ra dimeşin, diçin, li cafeteryayekê rûdinên û di navbera xwe da civînê dinirxînin. Yek ji yê din dipirse:

- Heval, min baş fam nekir, sîyasetmedarê Alman di axaftina xwe da ji bo me qet çi got?

Yê din bersiva wî dide:

- Heval wele min jî jê tişt fam nekir.

- Çawa heval, ka te digot Almanîya min pir baş e?

- Başbûnê başe, lê ez çi bikim heval, kurê kerê bi Almanîya bilind (Hochdeutsch) neaxîfi ku ez jê fam bikim. Bi dîyalekta Bayernê axîfi,

ez jî wê dîyalektê nizanîm...

Sîyasetmedarekî Tirk di dema hîlbijartinê da diçe bajarekî Kurdistanê. Berî çûyîna wî aligirên wî di meydana bajêr ya herî fireh da peşandineke mezin lidardixin. Jin û mêrên bajêr, gundîyên derdora bajêr bi saetan berê tînin, li meydana cîhê xwe digrin û li benda siyasetmedar disekinin. Sîyasetmedarê Tirk tê û derdikeve ser dîkê. Mîkrofonê digre destê xwe û bi dengê bilind, dûr û dirêj diaxife. Bi çepik û sloganên va mitîng diqede. Bajêrî diçin malên xwe, gundî jî berê xwe didin gundê xwe. Ji wan gundîyan yek dema ku digîhîje gund, bi awayekî behsa siyasetmedarê Tirk û axaftina wî dike.

Cînarên derdora wî jê dipirsin:

- *Di axaftina xwe da qe ji bo me çi got?*

Gundî:

- *Ê çi ne got, hema qala her tiştî kir.*

Hinek Kurd li ser înternetê gengeşîya axaftin û nivîsandina bi zimanê zikmakî dikin. Yê ku bi Kurdî diaxifin û dinivîsînin, dibêjin:

- *Kurd, qasî ku dikarin bila bi zimanê xwe yê zikmakî biaxifin û binivîsînin.*

Yê ku bi Tirkî diaxifin û dinivîsînin ew jî wuha bersiva wan didin:

- *Rast e, em bi Tirkî diaxifin û dinivîsînin, lewra em kurdîya akademîk nizanin.*

Kurd, Almanî nîzane, lê sebebê nezanîbûna xwe, axaftina siyasetmedarê Alman nişan dide...

Kurd, Tirkî nîzane, lê ji pesnê axaftina siyasetmedarê Tirk xwe şûnda nagre...

Kurd, Kurdî nîzane, mixabin daw û doza kurdîya akademîk dike...

Dibe ku Sokrates bi eslê xwe Kurd be û ev pîrsa xwe ya meşhûr jî ji bo kurdan gotibe...

Kî dizane...

11.01.2011

Bavê min û Şivan, ez û Şakiro...

Zaroktîya min li gund derbas bû. Di dema me da, ne ku li gundan, li bajaran jî ineternet û telefon, heta televizyon jî tune bûn.

Bi navê tiştên elektronîk tenê radyo û teyîp dihatin zanîn, ew jî di her malekî da nedihatîn dîtin.

Lîstokên zarokan ji kevir û daran, ji kap û vizikan, ji gogên ji rîs û ji hirîyê pêkdihatîn.

Ji sînema û tîyatroyê, ji roman û pirtûkan haya tu kesî ne bû. Kesî ne Elvis Presley, ne jî Marilyn Monroe nas dikir. Bi navê huner û hunermendîyê tiştên ku dihatin zanîn, ew jî, dengbêj û klam û stranên wan bûn.

Kilam û stran jî ya dengbêjek bihata gund, ya jî heftê da carê malên ku tê da radyo hebûn, radyoya Rewanê vekiribana, şênîyên gund jî bi wî awayî navê dengbêjan dibihîstin û klam û stranên wan ji dûr va be jî guhdarî dikirin.

Qasî ku tê bîra min, di gundê me da sê radyo hebûn. Ji wan malan yek jî mala apê min bû.

Ew radyo jî di rojê da carê, ji bo xeberên ajansan xebera, di heftê da carê jî ji bo Radyo ya Rewanê dihatin vekirin.

Ji ber ku hê elektrîk negihîştibû gundan. Radyo bi pîlan dixebitîn, pîl jî buha bûn û tenê li bajêr dihatin firotan.

Ji bo guhdarîkirina ajansê zarok û jinan guh nedidan radyoyê û ji bo wê jî ber bi malên radyo tê da hebûn, nediçûn. Lê heftê da carê kîngê Radyo ya Rewanê dest bi weşanê bikira, jin û mêr, keç û xort û zarokên gund li ber derê malên ku tê da radyo hebûn, dicivîyan û

bê deng û bê seda, guh didan kilam û stranan. Bi dil û can li dengê dengbêjan, li dengê Kawîs Axa, Meyrem Xan, Şeroyê Biro, Karapêtê Xaço û li dengê bilûra Egîdê Cimo guhdarî dikirin.

Radyoya mala apê min di dolabeke piçûk da bû. Dolab jî di nav dîwarê odê yê li rexta kulekê da hatibû bicîhkirin. Derê dolabê jî hergav girtî, anaxtara kiltê jî bi apê min ra bû.

Heger roja pêncşemê apê min li mal ba, çend deqe berî destpêka bernameya Kurdî ya Radyo ya Rewanê, derê dolaba ku radyo tê da vedikir û bişkovka radyoyê ber bi alîyê rastê hêdîka dizivirand. Berê dibû xişexî û ji radyoyê dengên ecêb derdiket. Apê min bi bişkovka din va hêdî hêdî dilîst, heta ku deng zelal dibû...

Jinê û mêrên ji malbatê û cinar li odê ya jî li berderê malê, zarokên taxê jî derdiketin ser banê xanî û diçûn li derdora kuleka odê rûdiniştin. Guhê xwe didan ber devê kulekê û bi dil û can li kilam û stranên radyoyê guhdarî dikirin...

Kilamên dila dest pê bikiraba, dev û lêvên keç û xortan dilivîn, birî û bijangên wan di cîhê xwe da direqisîn. Lê dema ku kilamê cemaatê dest pê bikira, wê gavê jî hêsir di çavên pîrejinan da dihatin xwarê. Di dilê xwe da dikilkilîn û dest diavêtên serê laçikên xwe û bi destên xwe yên weke hehecok dihecîyan, dizîka hêsirên xwe paqij dikirin.

Ji ber vê yekê kîngê qala hunermend û stranan bihata kirin, berê Radyo ya Rewanê û hunermendên di wê radyoyê da distiran, paşê jî dengbêjên hêla me, yên weke Zilkoyê Çawirmê, Şakiroyê Qereyazîyê, Huseynoyê Mûşê, Sidîqoyê Bîngolê, Zahiro û Reso dihatin bîra me...

Hata danzdeh salîya xwe, min ji wan dengbêjan Zilkoyê Çawirmê tenê dîtibû û dengê wî bi zindî guhdarî kiribû.

Jiber ku Zilkoyê Çawirmê zavayê gundê me bû. Loma ew, kêmasî di salê da carê dihat li gundê me dibû mêvan. Roja ku Zilko bihata gund, wê êvarê cemaata gund di oda mala kalikê min da dicivîya.

Heger payîz an jî zivistan ba, jin û zarok li hewlîya odê, havîn an jî derê biharê ba li ser xanî kom dibûn û guhê xwe didan kuleka odê...

Dema ku Zilkoyê dengbêj dest bi stranê dikir, ji kuleka odê dengê wî û dûyê cixarê, dûyê ku weke kulfika tendûrê derdiket, li hev diqelibîn û bilind dibûn.

Dengbêjên din jî, di dawetek da an jî di şahîyekî da kesî kilamek bigota, mezinan digotin ev kilam ya Şakiro, an jî ya Zahiro ye. Bi wî awayî me fam dikir ku ew jî weke Zilkoyê Çavirmê dengbêjên bi nav û deng in.

Di danzdeh salîya minda, em jî bi malbatî ji gund koçberî bajêr bûn. Şert û derfetên bajêr ji yê gundan cûdatir bûn. Loma em jî di demeke kurt da bûn xwedîyê teyib û radyoyê...

Hemû êvarên me bi guhdarîkirina kilam û stranên dengbêjan va derbas dibû. Bavê min teyîp dida kêleka xwe, kasetek ji berîka xwe derdixist û diavêt ser teyîbê. Bi bişkoka teyîbê ra dilîst û gor dile xwe dengê wê kêma ya jî zêde dikir. Em jî li dora wî kom dibûn, me dengê xwe dibirî û guh dida kilam û stranên dengbêjan.

Bavê min kîngê biçûya sûkê ji dost û hevalên xwe, wek bi emanetî kasêtek digirt û bi xwe ra dianî malê. Heger derfet heba me ew kaset berê kopîya wê qeyd dikir, derfet tune ba, çend roj li mala me dima, pişt ra jî bavê min ew dibir û yekî din dianî. Bi vî awayî carcaran kasetek di navbera hezar kesan da diçû û dihat.

Piştî koçberîya me ya bajêr min dest bi xwendinê kir. Li alîkî tesîra xwendina li dibistanê, li alîkî jî têkilîyên bi hinek kesên ku di taxa me da rûdiniştin, min jî di piçuktîya xwe da xwe di nav sîyaseta Kurd a çep da dit.

Bi xwendina pirtûka bi navê Alfabeya Sozyalîzmê, min jî weke hevalên xwe yên giregir, xwe şoreşger û pêşverû dihesiband...

Kesên derdora xwe; dê û bav, ap û xal, şêx û mele, axa û beg, çîrokvan û dengbêjên Kurd jî weke kesên nezan û paşverû bi nav dikir. Piştî têkilbûna min a sîyasetê kasêtên hunermenden Tirk û Kurd, yên şoreşgerên wek Şivan, Aşîq Îhsanî û hwd diketin destê min...

Sedem hebûna wan kasêtan di mala me da jî dubendîyek derdiket.

Li alîkî kasêt û hunermendên min, li alîyê din jî dengbêjên bavê min. Li alîkî dengê Şakiro, Zilko, Huseyno û Zahiro, li alîyê din jî Şivan, Aşîq Îhsanî, Abdula Papur û Aşîq Zamanî...

Dema ku dengbêjên bavê min distira ez, dema ku min ji kasêtên xwe yekê biavêta ser teyîbê û deng ji teyîbê derbiketa bavê min diqehirî...

Bavê min xwe Kurd dihesiband û her tim li muzîka Kurdî guhdarî dikir, min xwe Kurd bihesibanda jî, muzîka ku min lê guhdarî dikir, tenê muzîka şoreşgerîya tevlihev bû.

Ew hunermendên ku min şoreşger bi nav dikirin û li dengê wan guhdarî dikirin, piraniya wan jî weke Şivan, Kurd bûn. Mixabin ji kurdîtîyê zêdetir, weke her kesên şoreşger, min jî ji bo xatirê kilamên ku li ser Marx û Engels, Lênin û Stalîn û Apê Ho digot, li deng û stranên Şivan guhdarî dikir.

Bavê min çiqas Şivan nasbikira jî wê demê guh neda stranên wî. Ji ber ku ji gotinên wî tu tiştekî fam nedikir.

Carcaran bi hêrs diket û ji min ra digot; „*kuro, ew Kurdî bibêje jî, ez tu tiştek jê fam nakim*“.

Min jî bersiva wî bi awayeke tund dida û digot; „*dengbêjên te jî Kurdî distirên, lê belê ew di bin baskên axa û began da dijîn û bi kilam û stranên xwe, di nav kurdan da dubendîtîyê dikin*.“

Di wan salan da min bi awayekî Şakiro jî bi şexsî dît û naskir.

Dema ku min Şakiro dît, ez xortekî 15-16 salî, ew jî di salên bavê min da bû. Ji nêrînên şoreşgerîyê ez jê diqahirîm û ji salên wî û hunermendîya wî ra jî tu car hurmet nedikir. Halbûkî hevnasîna bi wî ra ji bo min şanseke mezin bû, mixabin min ew şansê xwe, wê demê bi kar neanî...

Bi poşmaniya salan şûnda jî ew şansê min ê revîyayî û kêmasîya min a di wî warî da tu car nehat telafîkirin...

Ji ber ku min xwe mirovekî şoreşger û zana, Şakiro jî dengbêjekî feodal û xizmetkarê axa û began didît û dihesiband. Ne ku guhdarkirina stranên wî, dema ku rastî min bihata, min pozê xwe bilind dikir û rêya xwe duguhart ku, ne ez silav bidimê, ne jî silava wî bigrim...

Ji wê demê vir da şev û roj, meh û demsal derbas bûn. Dem hat ez bûm guhdarvanê Şakiro û dengbêjên ku, bavê min her tim li wan guhdarî dikir...

Bavê min jî bû guhdarvanê Şivan... Şivanê ku di destpêkê da hemû kilamên xwe li ser Apê Ho, Lênin û Stalîn digot û bavê min jê tu peyvek fam nedikir...

Kîngê li dengê Şakiro ya jî li dengbêjeki ji dengbêjên bavê xwe guhdarî bikim, piçûktîya min, gund, Radyo ya Rewanê û bavê min tên bîra min.

Xemgîn dibim û berxwe dikevim...

Bavê min di xortanîya xwe da jî, di kaltîya xwe da jî ne şoreşger ne jî peşmerge bû, lê di hemû jîyana xwe da ji kurdîyê xwe dûr neket û bi neyarên kurdan ra hevaltî nekir, bi wan ra nebû dost û yar.

Di her şert û mercan da xwe Kurd hesiband, gor orf û edetên kurdan jîyana xwe domand û heta roja mirinê jî li kilam û stranên dengbêjan guhdarî kir.

Kîngê Şivan, dest ji stranên li ser Apê Ho, Lênîn û Stalîn, Marx û Engels berda û dest bi kilam û stranên wek Bavê Fexrîya, Zembilfiroş û Çemê Çetelê kir, wê demê bavê min jî di nav dengbêjên xwe da ji Şivan ra cihekî sereke ava kir.

Min jî kîngê qasî ku pirtûkên li ser Stalîn, Lenîn, Marx û Engels dixwend, ewqas jî dest bi xwendina Mem û Zîn a Ehmedê Xanî, Şerefnameya Şerefexan û pirtûkên Mewlana Xalid û Melayê Cizîrî kir, ji wê demê vir da qasî ku li stranên Şivan guhdarî dikim, ewqas jî li yên Reso, Şakiro, Huseyno û dengbêjên Kurd yên din guhdarî dikim.

Bi deng û awazên hemû dengbêjan kêfxweş dibim û ji kilam û stranên wan tama zimanê xwe şîrîn digrim.

Bi awayekî din, Şivan stil û stranên xwe guhart, di nav cemaata dengbêjên bavê min da cîhê xwe girt, ray û ramanên min guherîn Şakiro jî bû şahê dengbêjên min...

Lê mixabin di civat û civakê da hinek tişt jî hene ku mirov û civat ji serî heta binî werin guhartinê jî hinek kêmasîyên ku qewimîne, bi hêsanî nayên telafîkirin...

Weke mirina keç û xortan...

Ya jî xewnên zarokan û hêsirên çavê dayîkan...

25.10.2012

Mirov di dinyayek piçûk de xwe mezin dibîne

Salan berê min jî wek gelek kesan ji xwe ra dinyayek piçûk avakiribû û di navenda wê dinyayê da konê xwe çikandibû. Heval û hogirên ku cîartîya min dikirin, ew jî wek min difikirîn û dijîyan.

Ji kesên jixwe dûr va ra derîyê xwe girtibû, bi wan ra têkilîyê xwe birrî bû, di navbera xwe û wan da sînorek ji kevirên pûç kişandibû. Min û hevalên xwe bi çavê neyartîyê li wan mêze dikir. Ew jî me ji xwe ra wek neyar didîtin. Carcaran jî nav û nûçikên ku me ji dûr va lihev dikir, dihatin guhartin. Lê sînorê di navbera me da hatibû kişandin, di cîhê xwe dima. Nezanî û belengazî rojek para me ba, roja din dibû para wan.

Di dinya min a piçûk da du reng û du deng tenê cîh digirtin. Konê min û yên wek min difikirîn sipî, konên din jî reş û tarî bûn. Dengê min û hevalên min rast, dengê kesên din jî şaş û çewt bûn. Bi salan di wê dinya xwe ya piçûk da li derdora xwe çû û hatim. Ne dixwest rengên din bibînim, ne jî dengên cûda bibihîzim. Ji rengên cûda ra çavên xwe, ji dengên cûda ra jî guhên xwe digirt.

Sedem vê yekê bû ku, çiqas di piçûktîya xwe da navê wan bihîstiba jî, di sîsalîya xwe da Alî Şerîatî, Cemil Merîç û Mewlana Xalid naskir.

Bi nasînan wan û kesên weke wan va ji reng û dengên cûda hayîdar bûm.

Piştî xwendina kitêba Alî Şerîatî ya bi navê „Çar Zîndanên Mirovan“ ra têgihîştim ku ew dinya min a piçûk a bê derd û kul, ji bo min girtîgeh, konê min jî zîdaneke vekiribû ye...

Bi kitêba Cemil Merîç ya bi navê „Jîyana Şikeftê“ ra, min dewlemendîya dengên ji hev cûda ferq kir.

Bi nasîna Mewlana Xalid ra, qasî oldarên paşverû, oldarên welat-parêz, zana û pêşverû jî hene, dît.

Bi nasîn û bihîstina deng û rengên cûda ra dinya min a piçûk hil-weşîya, konê min ê ji yekdeng û yekrengêkî pêk dihat, di bin kavilê dinya min a piçûk da ma.

Min ji nû va dinyayeke bêserî û bêbinî ji xwe ra ava kir...

Konê xwe bi rengên cûrbecûr xemiland û derê wê ji dengbêjên ku heryek bi awazekî distirên ra vekir...

Li kêleka konê min, koşk û serayên rengîn avabûn, li dora min kesên zana û xweşbîn cîh girtin...

Ev dinya min a rengîn, îro jîyana min jî dixemlîne û tê da bêhna min fireh, ronîya çavên min jî zêde dibe. Bi nêrîna xwe ya dûr û dirêj, hemû reng û dengên li rû dinyayê zelal û paqij dibînim û dibhîzim...

Dengê jin û mêran, dengê teyr û tûran, dengê ba û bagerê, deng û rengên pelê daran bala min sivik dikin.

Şev û roj, bi guhadarîkirina her dengekî melodîyeke nû kişf dikim. Carcaran bi kêf û eşq direqisim û dikenim, carcaran jî li ser sal û demsalên vik û vala derbasbûyî, dikewicim û di dilê xwe digrîm.

Bi reqsê bejna min, bi ken hestên min, bi girî û kewicandinê û jî wijdana min azad dibe û ji nû va dijîm...

Dema ku rastî hin kesên ku hê di dinyayeke piçûk da xwe giregir dibînin û dijîn, werim, li kirin û kiryarên wan dinihêrim, çavkorî û kerrbûna wan dinya min a piçûk tînin bîra min...

Bê lome berê xwe diguherînim, bi rûken gavên xwe diavêjim û ji wan dûr dikevim...

Di dinya xwe ya mezin da weke misqalek piçûk xwe bibînim jî, bi bihîstina dengekî nû coş, bi ditîna rengêkî nû jî kêfxweş û serbilind dibim...

30.05.2012

Rêwîtiya di nav çend pirtûkên Kurdî da!..

Di piçûktîya xwe da, berî çûyîna dibistanê min dest bi xwendina Quranê kir. Di demsala payîz û zivistanê da rojên min bi xwendinê derbas dibûn, xwendina bi zimanekî bîyanî û ezber...

Ji xwendina xwe xêncî navê Xwedê û navên pêxemberên ku di Qûranê da derbas dibûn, tu tiştekî jê fam nedikir. Lê dîsa jî her roj, danê sibê û danê esrê, li kêleka bavê xwe rûdiniştim, bi deng û bi meqamê ku ji bavê xwe hînbibûm, Qûran dixwend.

Hevsalên min li ser cemedê çemê gund, ya jî di gomên pêz da kap dilîstîn, ez li ber soba germ rûdiniştim Qûran dixwend û pelê wê di ser hev ra diquluband....

Piştî dibistana seretayî min dest ji xwendina Quranê berda û berê xwe da pirtûkên cûrbecûr. Pirtûkên ku ji xwendina wan fam dikir û jê sûd werdigirt...

Bi taybetî roman û çîrok bala min dikişandin. Li qalindî û ziravîya wan mêze nedikir, kîjan roman û çîrok biketa destê min, ew bi dil û can dixwend. Ger ku kêfa min ji pirtûkeke bihata, heta ku dawî lê nehata, dest ji xwendinê ber nedida...

Carcaran bi pirtûkekî qalind derbasî kuncikekî odê dibûm, şev û roj, bi çayekî bi dem û bi cixareyek ji titûna Mûşe, xwandina xwe bê navber didomand. Ne çavên min diêşîyan, ne jî mîna îro pişt û pala min diqerimî...

Nuha jî zêde dixwînim, bi taybetî roman û çîrokên Kurdî. Herçiqas pirtûkên Kurdî hê jî zêde nebin, bixwe jixwe ra dibêjim:

„Bila bi Kurdî be, çi dibe bila bibe!“

Roman ya jî çîrok, çi rastî min were, digrim nav û destê xwe û di nav rûpelên wan da dikevim rêwîtîyê.

Ji bo min pirtûka her baş ew e ku, dema mirov dest pê dike, dixwaze ji zû va bigihîje dawîyê, lê dema ku ber bi dawîyê diçe jî, naxwaze dawî lê were û dibêje xwezila dawî lê nehatiba, ye!

Di van salên dawîyê da pirtûkên qalind –roman û çîrokên bi Kurdî yên qalind herçiqas kêm bin jî- çavê min ditirsînin. Jiber vê yekê, heger di destên min da çend pirtûk hebin, berê ji yên zirav dest pê dikim û wan dixwînim.

Di meha Cotmeh û Mijdarê da jî min wusa kir...

Ji pirtûka Elî Şerîetî ya bi navê „Çar Zîndanên Însan“ va dest bi xwendinê kir. Sî sal berê jî ev pirtûk xwendibû, lê bi zimanê Tirkî...

Tahma ku wê demê jê girtibû, ji wergera wê ya Kurdî negirt. Piştî çend rûpelan, ferq kir ku zimanê nivîskar ya jî yê wergervan zimanekî şêlû be, mijar jî şêlû dibe, tama xwendinê jî direve. Loma min bi lez û bez ew xwend û xwe ji çar zîndanên tarî avêt der.

Min ew danê ser refên pirtûkan, *Keştîya Bayê*, pirtûka Selîm Temo bala min kişand.

Di nav rûpelên wê da gerîyam.

Bi bayê keştîyê va tama zimanê min ê şirîn vegeirîya ser dev û lêvên min...

Selîm Temo ji dûr va diqêrîya û digot:

„(...)

here tava xwe di şevê de bixewîne

çemê xwe bi nava deryayê ve bibeziîne

(...)“

Ji zû va dawî li helbestê hat û pirtûk qedîya. Min *Keştîya Bayê* di nav pirtûkan da bi cîh kir, *Sylvia*, romana Lokman Polat derket pêşîya min.

Bi meraq min dest bi çîroka Sylviayê kir û xwend. Çîroka ku bi zimanê zelal hatibû nivîsandin, dibe ku ji mijara wê ya xerîb û wegotina nivîskar ya rasterast be, germahîyek neda min. Lê herikbarîya zimanê Lokman Polat, min bi xwe ra di nav rûpelên pirtûkê da gerand

û heta dawîya çîrokê bir. Dawî li romanê hat, çavê min li pirtûkeke zirav ket. Merîya digot qey serê xwe ji nav pirtûkan dirêj kirîye û gazî merîya dike...

Pêşîrên Dayê, pirtûka Hesenê Metê...

Destê min bêhemdî çû ser pirtûkê. Ji nav çend pirtûkên qalind kişand û da ber xwe... Qasî ziravîya pirtûkê, sadebûna berg û dîzayna wê jî bala min kişand. Bi çîorka yekemîn va ketim nav xewn û xeyalên xwe yên zarokatîyê... Bi qulibandina pelan va ez firîyam û li serê çol û çîyan gerîyam...

Çîrokek qedîya, yeka din dest pê kir. Çîrokên kin û bi zimanê zelal û bi hevokên xemîlandî... Tahma zimanê dayê ji pêşîrên wê dihat...

Piştî tahma ku min ji „Pêşîrên Dayê“ girt, tirs a çavê min jî revîya. Ê ez li pirtûkeke qalind gerîyam. Di nav pirtûkên li benda xwendinê da, ya herî qalind kişand û girt.

Aştîyago... Romana Ferqîn Melîk Aykoç.

Çîroka Serwerîya Medan, çîroka têkçûyîne...

Bi xwendina pirtûkê va di nav pelên dîrokê da wenda bûm. Di nav dîroka wendayî da rastî Aştîyago û Kuroşên hemdem, bi taybetî Aştîyago yên ku heta roja îro bi cînartî û hevaltîya kujerên xwe xapîyan û hê jî dixapin, hatim...

Bi xwendina dîroka Medan ku ji alî nivîskar bi tewna romanê û bi zimanekî herikbar hatîye nivîsandin, bextewar, bi têkçûna Aştîyago yê ku ji alî nebîyê xwe va hate kuştin jî ewqas xemgîn bûm...

Tekçûyînen dûbarekirî, Kerkûk û Efrîn, bêbextîyên navxweyî, şerê xal û xwarzîyan careke din hatin ber çavên min...

Ji tesîra çîroka dîrokî, min berê xwe da bayê başûr û derbasî binxetê bûm. Ji Qamişloyê dest pê kir û heta Amûdê li şopa Wehşê Di Hundurê Helîm Yusiv da gerîyam. Wehşê ku Helîm Yusiv ji hundurê xwe derdixê û bi peyv û hevokên weke gulîyên qîz û bûkan hûnandî, tarîf dike û dide nasîn. Mirov bi dîtî û nasîna Wehşê Di Hundurê Helîm Yusiv ra têdigihîje ku, derd û kulên hemû kurdan jî wehşên di hundurê wan da jî yek in û wekhev in...

Ha li serxetê û ha li binxetê tu car ferq nake.

Dema ku bi rûpela dawîyê va, gera min li Qamişlo û Amûdê qedîya, bixwe jixwe ra got, her ku ketime nav bajaren binxetê, serîkî li Kobanîyê nexim, nabe...

Min berê xwe da Kobanîyê û bûm mêvanê Jan Dost. Pirtûka wi ya qalind girt nav destê xwe û ji rûpela serî da xwe di nav bajarê wêranbûyî da dît. Di nav kûçe û kolanên birîndar da xemgîn bûm û gav bi gav gerîyam.

Di bin kaviên avahîyan da rastî keç û xortên rûken, ew keç û xortên ku di bihara emrê xwe da canê xwe ji dest dabûn, hatim.

Kal û pîr, jin û zaroken ku di bin çengên wan da tûrikê nan, bi dilekî xemgîn û bi çavên hêsir jê dibarîyan, bere xwe dabûn xetê û derbasî serxetê dibûn, dit.

Binxeta ku bi salan bibû stargeha kurdên serxetê, êdî starî li kurdên binxetê jî nedikir.

Keç û xort li alîkî, kal û pîr, jin û zarok her yek li alîkî direvîyan û pîran pîran dibûn...

Bi zelalîya zimanê nivîskar dilşa, bi naveroka pirtûkê ku, tê da eş û jan a birînên ku xwîn jê diniqitin jî, ewqas xemgîn bûm...

Bi xwendina rûpela dawîyê va pirtûk qedîya, xemgînîya min zêde bû.

Ketim nav xewn û xeyalan, kaviên bajarê wêranbûyî weke fîlmek di ber çavên min ra derbas bûn...

Bistek şûnda pirtûk ji destê min da ket xarê û bi ketina wê ra bixwe hatim.

Lê dilê min ê birîndar li bin xetê, di nav kûçe û kolanên Kobanîyê da ma...

01.12.2018

Dikana Evdo...

Di dikana Evdo da du qalib sabûna reqî, du çewal kartol, torbeyek şekirê sipî, kaseyek mewucên bi dendik, telisek pîvaz, çend serî sîr, çend pakêtên titûna tekelê, şûşeyek benîştê nêrbend, desteyek fitil ji bo lambeyên qazyaxîyê, ji bo zarokan jî çend kîlo şekirê sor (aqîde) û torbeyek balonê rengîn hebûn.

Evdo bi dengê melê sibê radibû, diçû dikana xwe vedikir, hata nivê şevê li ber dikanê dima.

Li kuncikê dikanê alî jor kursîyek dadanî û li ser wê rûdinişt, heta êvarê li rîya mişterîyan dipa.

Dema li ser kursîyê nerm rûdinişt û piştî xwe dida dîwar, xewroşkî dibû, hêdî hêdî çavê wî diçûn hev û di ber xwe da hûr û kûr dihênijî.

Bi sîya mirovekî, an jî bi dengê zarokekî va ji cîhê xwe qildibû û ber bi derî diçû. Heger ku kes nehata hundir, Evdo dîsa wek kor û poşman vedigerîya û li cîhê xwe rûdinişt, heta ku dengekî din ji der va bihata ji cîhê xwe nedilivî...

Kingê Evdo bihênijîya, xewnên wî yên nîvco dest pê dikir...

Hemû xewnên wî li ser dikan û markêtên mezin derbas dibûn.

Carcaran di xewna xwe didît ku, mişterî li ber derê dikana wî ketinê rêzê. Li alîkî pêşwazî li mişterîyan dikir, li alîkî jî diqêrîya, gazî jin û zarên xwe dikir ku bila ew jî werin û alîkarîya wî bikin. Ji sibê heta êvarê mişterîyek diçû yekî din dihat. Bi destê sibê ra refê dikanê tijî dikir, ber bi êvarê ref vala dibûn...

Kar û barê wî roj bi roj giran, qezenca wî jî zêde dibû. Bi kêfxweşî û şabûnê ji bo markêteke mezin dest bi hesabê bi tilîyan dikir...

Bi bi teq û reqa zarokek ji taxê va vediciniqî û ji xewna xwe rengîn-
hişyar dibû...

Li derdora xwe dinihêrî, ne mişterî, ne refên tijî ne jî dikanekê nû
xûya dikir...

Di dilê xwe da, ji bavên zarokan va dest pê dikir û heta dîya wan diçû
û ji bo dawîya xewnê jî careke din çavê xwe dida hev...

Carcaran jî bê xewn û xeyal mişterî dihatin û diketin hundir. Dûr
û dirêj li refên dikanê û li rewşa Evdo dinihêrîn û ji nişkêva vedi-
gerîyan. Dû ra bi lez û bez ji Evdo û ji dikana Evdo dûr diketin.

Ew tiştên ku di dikana Evdo da mabûn, ji wan tişteke bihata firotanê
jî, şûna wî vala dima. Ji ber ku destê Evdo da ne, pere ne jî sermaye
mabû...

Dost û hevalên Evdo carcaran jê ra digotin; *„malxirab ger ku tu vî
karî dikî, refên dikana xwe tijî bike ku bila der û cînar werin ji te dan
û standinê bikin...”*

Evdo bi dengê kelogirî dûr û dirêj diaxifî û digot; *„perê min heye ku
ez refên vala tijî bikim...”*

Heval û hogirek wî bigota, *„ger ku perê te tune, here ba tomerîfiroşan,
ji wan kel û pelan bi deyn bistîne. Wan bîne pêşin bifroşe, here deynê
xwe bide û danûstandina xwe bidomîne. Carek, du car qewlê xwe bînin
cîh ku, tu yê bikaribî hertim bi vî awayî karê xwe bimeşîn...”*

Evdo axineke kûr dikişand û digot; *„berî her tiştî tu kes deyn nade
min, heger bidin jî der û cînar bi perê pêşin tişteki ji min nastînin. Perê
wan ê pêşin hebe, berê terin ji marketên navkafîr danûstandina xwe
dikin...”*

Cinareke wî yê dilsoz jê ra bigota, *„madem ev jî çare nîne, eşyayê
destê xwe bifroşe, kilîtê li derê dikanê bixe û here karekî din bike. Bi vî
awayî hem ji kirêya dikanê difilitî, hem jî çend quruş qezenç dikî ku,
ew jî dibe risqê zar û zêçen te...”*

Evdo, ji hemû pêşniyaran gelek aciz dibû û bi dilekî xemgîn û şikestî
bersiv dida û digot; *„ahan min kilît li derê dikanê xist, lê keda min a
bist salan çawa dibe. Emrê min li ber derê vê dikanê derbas bû. Ez derê
dikanê bigrim, dost û dijminan li xwe şa bikim...”*

Evdo, ne gotina heval û hogireke xwe dikir, ne jî guh dida pêşnîyarên dosz û cînarên xwe.

Li ber dikana xwe ya vik û vala pal dida, ne li rêyek ne jî li kareke din digeriya.

Roj hat, Evdo li kuncikê dikanê ket, koça xwe ya dawî kir û çû ber rihma Xwedê. Ji zar û zêçên wî ra, tenê tabeleya dikanê û qilûlkên li ser dikana wî ya wala hatibûn kirin, mîrat ma...

Hinek dikarin bibêjin, xelq û alem çûn ser hive, tu jî hê qala Evdo û dikana wî ya vik û vala dikî...

Rast ê, lê mixabin yên ku wek li ser erd û ezmanan gor dilê xwe digerin, ew ne Kurd in.

Kurd hê îro jî wek Evdo, kişiyane kuncikê xwe û karê xwe bi rê va dibin.

Ha kar û xebata sîyasî, ha jî ya bazirganî...

03.02.2011

Tucarê têk diçe, dest davêje defterên kevn!

Gotineke pêşiya ye, dibêjin; „*Tucarê têk diçe, dest davêje defterên kevn.*“

Hinek siyasetvan û ronakbîr û rojnamevanên Kurd jî wek wan tuca-
ran li defterên kevn digerin, di nav rûpelên kevn da, kirinên xwe yên
salan berê dibînin û bi wan pesnê xwe didin. Di nav wan rûpelan da
kiryareke xirab hebe, jibo wan jî heval û hogirên xwe gunehkar dik-
in. Li hemû kirin û kiryarên xwe yên baş xwedî derdikevin, sebebê
xeletîyên xwe jî heval û hogirên xwe nîşan didin.

Siyasetvan e û dibêje:

„*Pêncî salê min di daw û doza Kurdistanê da derbas bû, min di vî pêncî
salî da tu xeletîyek nekir...*“.

Hunermend e û dibêje: „*Min kareke din bikira nuha teqawut, bi zim-
aneke din bistira dewlemend bibûm, lê disa jî dest ji huner û zimanê
hunermendîya xwe bernadim ...*“.

Ronakbîr e û dibêje:

„*Di ser min ra mêrxasek tune bû, karê ku min dikir tu kesî nedikir...*“.

Rojnamevan bersiva wan dide û dibêje:

„*Belê rast e, lê mêranî û mêrxasîya we jî bi saya min bû...* „

Gotin wusa direj dibin û diçin...

Lê tu kesek ji cîhê xwe ranabe û nabêje bavê min, çima, ji bo çi we
kareke din nekir?

Kê ev kar da ser piştê we û deyndarê we kî û kê ne?

Heger ji van kar û barên we zirarek we hebe, ew jî kemasîya we ye, lewra kesî bi destê zorê ev kar nedaye ser milê we û ji îro şûn va jî nade.

Lewra heta nuha roja îro jî tu kesî ji bo xatirê keseke din karekî ne-kiriye û nake.

Ev tiştên ku di navbera ronakbîr û sîyasetvanên kurdan da tîn munaqesekirin, henekeka ku min salan berê bi hevalekî xwe ra kiribû anî bîra.

Rojek ji rojan ez û hevalekî xwe li kahwexaneyek rûniştibûn. Bi vexwerina kahwê û bi kişandina cixarê ra ketibûn nav sohbeteke kûr û dûr.

Hevalê min bi gilî û gazine ji kurdîtîya xwe pirs li ser pirsê dikir û weke çoroza ga û gamêşan dirêj dikir.

Hevalê min digot:

- *Ev rewşa me wê çawa be?*
- *Heta kingê emê di bin lingan da bipelixin?*
- *Em bawerîya xwe bi kê bînin, ew pûç û vala derdikeve.*
- *Gelo di paşerojê da jî rûyê me nekene?*

Li ser van gilî û gazine wî, min henekên xwe pê kir û jê ra got:

- *Hevalê ezîz min şeva borî xewnek dîtibû, heger tu dixwazî ez wê xewna xwe bi te ra parve bikim. Tu yê di wir da bersiva hinek pirsên xwe jî bibînî.*

Bi gotina min ra rû û rûçikên hevalê min guherî, bala wî hinek sivik bû û got:

- *De min neteqîne û ji zû va xewna xwe bibêje.*

Min berê xewna xwe hinek di sere xwe da xemiland û jê ra got:

- *Di xewnê da Xwedê hêz û quwetek wusa dabû min ku, ne guleyên çek û rextan, ne jî yê top û tankan tesir li min dikir. Bombeyê balafiranjî rê li ber nedigritin.*

Ez ji alîkî Tirkîyê da ketim rê û ji alîyê din ra derketim. Min hemû leşker û polêsên Tirk yek û yek qir kir û dû ra berê xwe da Enqera xopan.

Li wir berê çûm parlamentoya Tirk, hemû parlamenter, wezîr û serokwezîr jî kuşt û pişt ra derbasî Koşka Çanqayayê bûm. Dest û lingên nobedarên ber derê koşkê û parêzerên serokkomar girêda, serokkomar û berdevkên wî kuşt û desthilatîya Tikîyê kir bin destê xwe.

Hemû nivîskar û nûnerên ajans û rojnameyan li Koşka Çanqayayê kom kir. Ez derketim ser dîkê û min li hizûra wan damezrandina dewleteke nû îlan kir. Bi hêz û quweta xwe ya Xwedayî, hemû heval û hogirên xwe anî û bi wan ra hukumeteke nê saz kir...

Min hê dawî li xewna xwe neanîbû, hevalê min gotina min di devê min da birî û got:

- Ez dawîya xewna te dizanim, te filankesê (serokê partîya me) jî kir serokkomar, ne wusa?

Li ser gotina wî ya dawîyê min dest ji xewna xwe, xewna ku hê nedîtibû, berda û bersiva hevalê xwe da û got:

- Çima ez dîn im, bi tena serê xwe dewleta Tirk hildiweşînim û dewleteke nû ava dikim, paşê jî radibim mirovekî din tînim, bi destê xwe dikim serokkomar û dikevim xizmeta wî...

Hevalê min li min nihêrî û gotina xwe ya dawîyê şûnda girt û got:

- Rast e, heger dewlet te ava kiribe, serokkomarî jî bêguman heqê te ye...

Hinek kes dikarin bibêjin, ev xewn ji ku derket, xilasbûna me li benda xewna ma ye?

Bi xewnan em xilas nabin, lêbelê em îro ne wek duh bindestî ne. Hinek alîyên me hê bindest bin jî alîyek me azad e û em jî bi vê serkeftinê va dilşa ne.

Lê dema ku dor were muhasebeyê, mirov dikare bibêje, li Kurdistanê Bakûr jî gelek gavên balkêş hatin avêtin. Di gelek xalan da em Kurd jî îro xwedî maf û mafdar in. Lê dîsa jî ji bo serkeftinê ev yek tenê ne bes e. Ji ber wê yekê jî kes bi serê xwe tenê nikare bibêje, „ez serketi me û gel jî deyndarê min e.“

Kî çi kiribe, ji serî da ji bo xwe, pişt ra jî ji bo heval û hogirên xwe û welatê xwe kirîye.

Bi hezaran Kurd di rîya tekoşînê da can û malên xwe ji dest dan.

Bi hezaran kes, ji zar û zêçen xwe, ji axa bav û kalên xwe dûr ketin, di heps û zîندان da man, ezîyet û tade dîtin.

Tu kesî ji bo kesî ew derd û êş nekişandin. Şîrîkatîya eş û derdên hemû kurdan jî ji pîrsgireka wan a netewî tê.

Ji ber wê yekê ye ku qelibandina rûpelên defterên kevn, birînên gelê Kurd derman nake, bîlakîs bi rûpelên defterên kevn ra birîn bêtir kûr dibin...

Dermanê vê nexwe, ne jî bombeyê balafiran çî ye?

Gor raya min, nexweşîyê pozbilindî, dermanê wî jî nefsbîçûktî ye. Bes e, ku Kurd li jiyana xwe binêrin, heger hebe xeletîyên xwe bi-bînin û ji wan dersan derînin. Wê gavê ancax dikarin bi hev ra bi-meşin û gavek pêşda bavêjin.

Jiber ku girîngayî, xebatên bi salan nîne, encam bixwe ye.

Heger di encamê da serkeftin hebe, kes li xeletîyan paşdemayî na-bîne...

Li encamê û serkeftina di wê encamê da derketîye mêze dike û di-nirxîne...

01.09.2006

Tirk û biratî...

Tirk û biratî, an jî Tirk û hevaltî, gelo çiqas mimkûn e.

Kingê ku Yekitîya Europa an jî organîzasyoneke biyanî ji bo Kurdên Bakûr tiştek bîne ziman, hemû Tirk dest bi çîrokan dikin û dibêjin:

„Kurd birayê me ne û ew jî qasî me xwedîyê dewletê ne!“

Lê dema ku Kurd daw û doza mafê xwe bikin, wê demê jî hemû Tirk bi hev ra û bi dengekî dijwar bertek nîşan didin û dibêjin:

„Kurd xayînin û neyarê dewleta me ne!“

Tirk û dewleta Tirk, heya îro gelek nav li kurdan kirin. Ew nav carcaran „Tirkên Çîyayî“, carcaran „êşqîya“ bû, îro jî bûye „terorîst“.

Lê bi saya dewletên Europî careke din navê kurdan hate guhartin.

Hinek kurdên ji duh da Kemalist, bi dest û lingan xwe davêjin ser vê sîyasetê, daxwazên xwe yên duh didin alîkî û tirkatîya xwe îlan dikin. Hinek jî li dijî wan derdikevin û navek din li xwe û li kurdan dikin.

Bi rastî pirsgireka Kurd û Kurdistanê ne bi navekî va girêdayî ye, ne jî bi naveke nû va çareser dibe. Tiştên ku Europî ji bo kurdan dixwazin, ev jî nîne. Yekitîya Europî dibêje, Kurd jî weke Tirkan divê xwedî maf û dezgeyen xwe bin. Kurd jî weke Tirkan bi zimanê xwe yê zikmakî bi axifin û xwe perwerde bikin. Ev daxwaz gelek tiştan zelal û hêsanîr bike jî, pirsgirêka Kurd ji binî va çareser nake.

Mixabin, ne tenê dewleta Tirk, ronakbîr, rojnamevan û nivîskarên Tirk jî sedem ew şertên ku ji bo endametîyê, Yekitîya Europî ji dewleta Tirk dixwaze, wek heqaret qebûl dikin û li dijî wan daxwazan derdikevin.

Mixabin nerazîbûna xwe jî li ser navê biratî û hevaltîyê tînin ziman!
Ew biratîya ji rûmet û hevaltîya ji maf û mafdarîya bêpar...

Jiber ku, Tirk kingê bikevin tengasîyê, dest bi edebîyata biratiya kurdan, piştî xilasbûna ji tengasîyê jî dest bi dijiwartîya li dijberî kurdan dikin.

Kurd ne li dijî biratîya wan in, lê ew cînartî û hemwelatîyeke mafdar dixwazin. Kingê ku ew nasname û mafên birayên xwe yên Kurd bi durustî qebûl bikin, wê demê Kurd jî bi dil û can biratîya wan qebûl dikin û wan ji xwe ra bira û heval, dost û cînar dihesibînin.

Lê îro ji çepên Tirk heta olperestên wan, ji gundîyên wan heta ronakbîrên wan, kîngê ku navê Kurd û Kurdistanê bibihîzin, bi cina dikevin û hişê xwe wenda dikin.

Ew kesen ku pîrsgirêka Kurd tînin ziman, weke rêvebir û berpirsiyarên Yekîtîya Europî, wan jî tehdît dikin û peyva Kurd û Kurdistanê ji bo wan jî qedexe dikin. Bi vî awayî dixwazin bi nave „Hêmana Esasî ya Dewlata Kemalîst“ careke din kurdan bixapînin.

Kurd di derhêqê Tirkan xwedî tecrûbeyên dîroke nû, ew jî ne kêmin in. Heta îro Kurd bi olperestîya wan jî, bi demokratîya wan jî hatin xapandin. Gelê Kurd heta roja îro bi caran û bi dil û can daxwaza biratî û hevaltîyê li Tirkan kir, lêbelê her carê jî wan ne bi kurdan ra biratî, ne jî hevaltî kir.

Tirk herdem li dijberî daxwazên Gelê Kurd derketin û wan bi navê dîn û demaqrasiyê xapandin, ku şert û şurtên dîn û demokrasîyê jî tenê ji bo xwe bi kar anîn.

Hevalekî min, salan berê digot, „*Tirk nikarin bibin demokrat!*“

Wê demê ev gotin li zora min û yên weke min difikirîn, diçû. Me dema ku îtiraz dikir û bi rastî jî hinek ronakbîr û nivîskarên Tirkên demokrat nîşan dida...

Ew bêtir diqahirî û gotina xwe wiha didomand:

„*Raste, lê mirovên ku hûn dibêjin, ew ne Tirk in, hinekê wan digihêjin Rûm û Çerkez û Ermenîyan, hinekê wan jî ji alî bavû kalên xwe va Kurd in...*“

Sal û zeman derbas bûn, lê rewşa Tirkên, bi taybetî jî ya ronakbîr û nivîskarên wan, gotina hevalê min rast derxistin.

Bi salane ez medya Tirkî dişopînim, ji çepên wan bigre heta nijadperestên wan, ji olperestên wan heta liberalên wan, di derheqê gelek pîrsgîrîyan civakî û siyasî da bi warekî demokratîk ray û ramanên xwe tînin ziman û xwe pîr û pak nîşan didin.

Lêbelê mijar pîrsgîrîya Kurd be, wê gavê jî hemû dibin nijadperest û êrîşkar...

Tirkên Qibrisê bidin alîkî, tiştên ku ji bo tirkên ku ji salên 60î wir da ji bo xebatê hatine welatên Ewropî bicîh bûne ra, dixwazin, wan ji kurdên li ser axa xwe dijîn ra zêde dibînin.

Tirkên ku li welatê xelkê, bi mêvantiyê dijîn mafdar dihesibînin, lê kurdên ku li welatê xwe, li ser axa xwe dijîn jî mafdar nabînin.

Daxwazên ku ew ji bo koçber û karkerên xwe ji Ewropîyan dixwazin, bi rastî ne xirab in.

Xirabî ewe ku Tirk di dinyayê da xêncî xwe ne kesî dibînin, ne jî wan mafdar dihesibînin.

Gorî rewşa jiyana wan û daxwazên wan, mirov dikare bi hêsanî bibêje, ne demokratîk Tirk demokrat, ne jî misilmanên Tirk misilman in.

Di pîrsgîrîya kurdan da gunê tirkên qat bi qat ji gunê dewletê zêdetir e.

Sedem vê yekê ye ku, divê Kurd jî li kêderê dijîn bila bijîn, bila ji kurdîtîya xwe derbas nebin. Ne bi derewa biratîya olî ne jî bi derewa biratîya gelan nexapin...

Jiber ku Tirk fêlbaz in, vî xûyê xwe jî tu car terk nakin...

18.12.2004

Bawerî mîna evînê ye, bi zorê nabe

Fîlozofê Alman Arthur Schopenhauer dibêje:

„Bawerî mîna evînê ye, bi zorê nabe.“

Jîyana bê bîr û bawerî jîyaneke vik û vala ye.

Mîna nanê tisî, di gewrîya mirov da dimîne.

Weke ava bê armanc diherike û wenda dibe.

Mirovê bê bîr û bawerî jî, weke rêwîyê rîya xwe wenda bike, ba li kîjan alî were, ew jî li wî alî va diçe.

Bê qeyd û qirar, bê rê û rêbaz e.

Gava bi bawerîyeke têkuz rêyeke rast ji xwe ra bibîne û biser bikeve, pê bextewar û dilşa dibe.

Di wê rê da bikeve tengasîyê jî, ji bîr û bawerîyên xwe derbas nabe.

Bawermend, xirabîyê ji kesî ra naxwaze, bi serffrazîya dost û hevalên xwe va kêfxweş dibe.

Ji destê wî were jî, li kesî zilm û zordarîyê nake, di her şert û mercan da li dijî neheqîyê derdikeve.

Heqê cînarê xwe naxwe û ji heqê xwe derbas nabe.

Ji dostên xwe ra dost, ji neyarên xwe ra durust e.

Aştîxwaz e û şerê kesî nake.

Canik û camêr e, çavê wî/wê li malê kesî nîne.

Qasî ku rumetê dide bawerîyên xwe, ji bawerîyên kesên din ra jî rêzdar e.

Ji bo armanca xwe her tiştî mubah nabîne û ji bo gihîştina armanca xwe her gav li rêyeke rast û durust digere.

Bindestîyê qebul nake û ji bo azadiya xwe ditekoşe û berxwe dide.

Li jîyaneke rengîn û dewlemend digere.

Di jîyana xwe da tu car gulekî naçilmisîne û ji bo hawêrkeke rengin wan av dide û diparêz e.

Ji bo heval û dostên xwe, ji bo cînarên xwe, keseke bê zerar û zîyan e.

Mixabin dema ku ez li têkilîyên tirk û kurdan dinêrim, di vî warî da dikevim şikê. Li ser bîr û bawerîyên xwe carek din difikirim, pirsan li xwe dikim û bixwe jixwe dipirsim:

Gelê Tirk û Kurd bawerîya xwe bi tu tiştêkî tînin?

Hemû bêbîr û bêbawer in?

An jî di bir û bawerîyên xwe da çiqwas rast û durust in?

Di vî warî da ne pirsên min kêm dibin ne jî bersiveke watedar dibînim. Jiber ku di pirsgireka Kurdî da ne Tirkên oldar, ne yên ateist, ne jî yên lîberal gor bîr û bawerîyên xwe tevdigerin.

Hemû Tirk kor, ya jî çavên xwe digrin, bûyerên der dora xwe nabînin û weke serdestên xwe li vê pirsgirekê dinihêrin. Heta roja îro tu carekî li dijî neheqîya dewleta xwe dernektin, hemû kirin û kiryarên wê yên bi xwîn û qirêj, bi dijbertîya terorê va bi nav kirin û dikin. Ji bo kuştina xortên xwe hêsiyan dirijînin û ji bo girtina intiqama wan sond dixwin.

Mixabin, bi kuştina xort û keçên kurdan va jî şa dibin.

Ji hawar û gazîya kurdan ra guhê xwe digrin.

Dostî û hevaltîya xwe, cînartî û eqrebatîya xwe jibîr dikin.

Bi van kirin û kiryarên xwe ne tenê ji bîr û bawerîyên xwe, ji qewlên mirovatîyê jî dûr dikevin. Jiber vê yekê ye ku ji bo çareserkirina pîrsa Kurdî û rawestandina şer, qasî dewletê ji gelê Tirk ra jî guhartineke mezin pêwîst e. Guhartina bi bîr û bawerîyeke rast û durust...

01.07.2010

Kurd bi bêdengîya xwe dibin şîrîkê qatîlên xwe!

Meha Rojîyê qedîya.

Li Rojavayê Kurdistanê cejna rojîyê jî bi xwîn û şer dest pê kir.

Şîn û şahî tevlihev bû.

Hê ji misilmanan tu dengê dernakeve, hemû kerr û lal in.

Ne çavên wan trajedîya Kurdên Rojava dibine, ne dilê wan dişewite. Kurdên oldar jî şîrîkatîya oldarên Tirk û Ereb û Eceman dikin, ne kêmasîyên wan dibînin, ne jî ji bo bêdengîya wan dengê xwe derdixin.

Rojî qedîya, îro cejna rojîyê dest pê kir.

Hemû kesên oldar îro bi berbanga sibê ra berê xwe dan mizgeftan, çûn di mizgeftên tirkên da limêja cejna rojîyê kirin û ji bo xwe û jibo misilmanan dua kirin.

Di mizgeftên tirkên da, ew mizgeftên ku kurdên di bajaran da dijîn û diçin li dû meleyên Tirk limêjê dikin, hemû misilmanên bindest û belengaz hatin bibîranîn. Ji bo azadî û serkeftina wan dua hate kirin.

Kurdên oldar jî wek hertim, bi birayên xwe yên Tirk ra ji bo gelê Filistîn û Gelê Misrê dua kirin. Ji wan ra piştevanîya xwe anîn ziman û bi dilekî şad, cejna hev pîroz kirin û berê xwe dan malên xwe. Ez bawerim, ne meleyên Tirk qala Rojava û zilm û zordariya ku çeteyên îslamî li dijberî Kurdên Rojava dikin, kirin, ne jî kurdekî oldar sedema bêdengîya wan dengê xwe derxist.

Bi rastî mirov mele û oldarên Tirk fam dike û ji bêdengîya wan a ji bo Gelê Kurd jî naqahire. Ji ber ku ew, wek rabûn û rûnişkandina xwe, di îbadetên xwe da jî menfaatên dewleta xwe diparêzin.

Mele û oldarên Tirk bi zanayî, îbadetên xwe jî gor sîyaseta dewleta xwe tînin cîh û gor wê sîyaseta xutbê dixwînin û waaz didin.

Yên ku nayên fam kirin Kurd bi xwe ne. Kurd, dema ku bîr û bawerîya xwe bi tiştekî binin, bê îtiraz û bê lêpîrsîn li pey wî tiştî diçin. Ol ya jî îdolojî, ferq nake...

Ev sedan sal e Kurd diçin, di mizgeftên tirkî da, li dû meleyên tirkî ên ku wan nas nakin û dijbirtîya wan dikin, destê xwe li ber xwe girê didin. Bi ruh û can, tabîî meleyên Tirk, ew meleyên hanefî dibin û gor şert û şûrtên wan nîyeta xwe tînin. Dû ra jî ji belengazîya xwe ya li vê dinê bêhayîdar, li ser cîhê xwe yê li dinya wîyalî xewnên bi têda horî cîh digrin, dibin...

Ji mizgeftê derdikevin, berê xwe didin malên xwe, tên di nav zar û zêçên xwe da wek mîrê mîran rûdinên, dût û dirêj pesnê meleyên ku li dû limêj kirine, dikin.

Gor gotinên meleyên Tirkî radibin û rûdinên, zar û zêçên xwe ter-bîye dikin.

Ne kurdayetîya wan, ne jî însanetîya wan tê bîra wan.

Ne xwe, ne jî dost û neyarên xwe nas dikin.

Ne şert û şûrtên olî dizanin, ne jî wan bi zanayî bi kar tînin.

Halbûkî di dema zarokatîya min da mezin û melyên kurdan, ew mele yên ku di medreseyên Kurdî da hatibûn perwerdekirin, ji me ra wiha digotin:

„Hûn li vê dinê bi kê ra hevaltîyê bikin, bi kê ra rabin û rûnên, hûnê li dinya wîyalî jî bi wan ra bin“.

Ez bawerim oldarên me yên Kurd jî çiqas di rîya olî da diçin bila biçin, heta ku têkilîyên xwe bi tirkî ra nebirin, li ber wan histuyê xwe xwar bikin û li pey wan biçin, ewê li dinya wîyalî jî dîsa bê war û mal bimînin.

Berdestîyên tirkî nebin jî, ew dê di nav newala waweylê da, dîsa bêxwedî û bê xwedan, hêsîr û belengaz bin...

08.08.2013

Kesên nezan weke mîh ên kol in...

Kesên nezan weke mî yê kol in. Guhê wan li hêlehêla şivan, çavên wan jî li çoyê şivan e. Şivan bixwaze, wan di kaşê gelî û newalan da tîne xwarê, bixwaze wan tî dibe ser avê û tî şûnda vedigerîne.

Ji bo vê yekê dengê bilûreke bi hostayî jî ne hewce ye, hêlehêla şivan û çoyê şivan bi tena serê xwe bes in.

Ew kurdên ku bi nezanî xwe olperest dihesibînin û daw û doza olperestiyê dikin, ew jî wek mî yên kol Erdoxan ji xwe ra weke serşivan dibînin û li pey wî diçin. Gor gotin û kiryarên wî dijîn, gor daxwazên wî xwe dikujin.

Bese ku hêlehêla Erdoxan bibhîzin, hemû kar û barên xwe di cîh da dihêlin û xwe di gelî û newalan da davêjin xwarê. Ne li rewşa xwe dinihêrin, ne jî kesên li der dora xwe...

Ne dostên xwe nas dikin, ne jî neyarên xwe. Ne ji gotinên xwe hayîdar in, ne jî ji kirin û kiryarên xwe...

Dibêjin, „*çoyê şivan û qoçê bizinê*“ û ji xwe va diçin...

Serşivan bi Xiristîyanan ra bibe heval, ew pesnê Xiristîyanan didin. Bi Cihûyan ra bibe dost, ew methê Cihûyan dikin...

Demeke dirêj bibû destbirakê Esed, ew jî bibûn koleyê Esed...

Serşivan demek bibû hevalbendê Fetullah, ew jî bibûn mirûdê Fetullah...

Serşivan berê xwe bide kîjan alî, ew çavên xwe digrin û bi lez û bez li wî alî dibezin. Ne gotinên xwe diwezinînin, ne jî kirin û kiryarên serşivanên xwe.

Dostanî û hevaltîya serşivan bi Xiristîyan û Cihûyan ra, bi Esed û Fettullah ra hate birîn, îro ew jî ji wan hemûyan ra neyartîyê dikin.

Ji destpêka meha rocîyê vir da li kîderê radibîn û rûdinên, li dijberî kiryarên Cihûyan derdikevin û bi navê olperestîyê piştevanîya Filistînîyan dikin.

Filistînîyan ji xwe ra wek dost û yar, Cihûyan jî wek neyarên xwe dihesibînin. Li dijberî zilm û zordarîya dewleta Îsraîl derdikevin û diqêrin. Ji bo Filistînîyan digirîn û hêsirên xwe dirijînin.

Mixabin, ne zilm û zordarîya ku heta îro ji dewletên misilman dîtine tên bîra wan, ne jî misilmantîya wan...

Li ber zilm û zordarîya dewletên Tirk û Erebb û Ecem wek mî yên kol histûyê xwe di ber xwe da xwar dikin û kerr û lal dibin.

Ji bo zarokên ku li Gazeyê, bi guleyên dewleta Îsraîl va canê xwe ji dest dane fitr û zekatan didin û selewatan dixwînin, ji bo zarokên ku li Roboskîyê bi guleyên dewleta Tirk va hatine kuştin, xwendina fatiheyekê jî zêde dibînin.

Ji bo Gazeyê şînê dikin, ji jenosîda Helepçeyê bêhayîdar, ji xelkê ra misilman û mirovhiz, ji xwe ra nezan û xizan in...

Misilmanên Tirk jî piştevanîya filistînîyan dikin, lê ez bi xwe jî di piştevanîya wan da tu xeletîyek nabînim.

Ji ber ku ew ne tenê ji bo filistînîyan, li kîjan devera dinê dibe bila bibe, pozê esiltirkek xwîn bibe, ew dighîjin hewara wan.

Ha Çeçen û Ecem û Tirkmen, ha Filsitîn û Qazax û Pomak, ji bo wan ferq nake.

Tenê ji hawara kurdan kerr û lal, kor û bê wijdan in.

Jiber ku Kurd misilman bin jî, ew bixwe zulimkarên kurdan in...

Kurdên nezan û xizan çi dikin?

Ew jî ji şert û mercên olî û mirovatîyê bêhayîdar, bi çavên neyarên xwe, li xwe û li dinê dinhêrin, ji wan ra kole û deyndar in...

22.07.2014

Pereyê di berikê da û bawerîya ji dil!

Tu kes nizane, di bêrika kê da çiqas pere, di dilê kê da jî çiqas bîr û bawerî cîh digre...

Ev gotineke pêşîyan e.

Dibe ku sed, ya jî hezar sal berê hatibe gotin...

Lê ya ku tê zanîn, rastî ya vê bixwe ye.

Ev rastî ye ku, bi cêribandina salan weke mîrateke çandî heta roja îro hatîye û di nav pelên dîrokê da wenda nebûye.

Gor rastîya vê hevokê îro jî mirov dikare bibêje, iman an jî bawerî ji dil va nebe, şûna îman û bawerîyê rîyakarî digre...

Mirovên rîyakar jî du rû ne.

Kirin û kiryarên wan, dev û dilê wan hevdû nagrin.

Dilê wan bi awayekî lêdixe, ziman wan jî bi awayekî din dilive.

Ev nexwaşîyeke civakî ye.

Bi taybetî ev yek jî di civakên şûndamayî da zêde tê dîtinê û dermanê wê jî nîne...

Mirovê rîyakar, bawerîya xwe bi tişteki nayne, lê bi hinek gotin, an jî bi hinek kirin û kiryarên xwe, wek xwedîbawer xwe nîşan dide...

Weke mînak, gelek kes hene ku, bawerîya xwe bi Xwedê naynin. Lê ji bo der û cînarên xwe rîya camîyê dikin weke rîya avê...

Gelek kes jî hene ku, ew bi kirin û kiryarên xwe nîşan nedin jî, ji dil va xwedî bîr û bawerî ne...

Lewra ji bo mirovên mûmîn jî, berî her tiştî bîr û bawerî, pişt ra jî bikaranîna şert û mercên bîr û bawerîyê tên...

Weke bîr û bawerîya di kurahîya dil da veşartî , berika mirovan jî veşartî ye.

Hinek mirov hene, ku berika wan vik û vala be jî, tişteke li wan biqewime, ji mêranî û camêrtîya xwe gavek şûnda navêjin.

Mirov jî hene, ku weke Karûn dewlemend û xwedî mal û mulk bin jî, di hestên xwe da xesîs û necamêr in.

Qiyamet rabe, destê wan tu car naçe berika wan û mirov dibêje qey dûpişk di berika wan da ye...

Welatperwerî jî wusa ye...

Îro kîjan Kurd welatperwer, kîjan Kurd jî ji welatê xwe hez nake, kes nikare biryara vê yekê bide...

Mijar siyaset û siyasetvanî be, pîvana vê yekê bêtir zehmet dibe...

Weke bîr û bawerîya olî, welatperwerî jî di kurahîya dilê mirovan da cîh digre.

Ne bi endametîya partîyekê va, ne jî bi avêtina çend sloganên tund û tûj va tê pîvan...

Lê mirov dikare bibêje, kî ya jî kê ku axa xwe biparêze...

Bi zimanê xwe yê zikmakî biaxife...

Li dîrok û çand û hunera xwe xwedî derbikeve û çi ku ji destê wî/wê tê bike, welatperwer jî ew e.

Ji bilî van şert û mercan tu pîvanek din jî nîne...

05.04.2011

Tirs...

Gelo tirs çî ye, ya jî mirov çima ditirse?

Mirin tirs a mirovan ya herî mezin e?

Gor raya min, çawa ku jiyan, bîr û bawerîyên mirovan ne yek in, tirs û xofê wan jî ne yek in û ji hev cûda ne...

Gava ku qala tirsê were kirin, bêguman zaroktîya min tê bîra min. Ez di piçûktîya xwe da ji gelek tiştan ditirsîyam, mîna hemû zarokên hemsalê xwe zêdetir jî ji cin û perîyan...

Lewra hemû mezinên me, bi tirs a ji cin û perîyan em mezin dikirin û ditirsandin. Lêbelê ez qasî ku ji cin û perîyan, ji tarîyê û ji kûçikan jî ewqas ditirsîyam. Di ser wan rojan ra sal û demsal derbas bûn. Îro êdî ji cin û perîyan natirsim û ji hebûna wan jî bawer nakim, lê hê jî ji tarîyê û ji kûçikan ditirsim...

Jiber ku mirov çiqas mezin bibe jî, ji hinek tirsên xwe xilas nabe. Lewra, tirs jî, wek fikr û raman, wek nan û av, perçeyek ji jîyana mirovan e...

Tirs a zêde jî carcaran mirovan ji jîyanê dûr dixe û nêzîkî mirinê dike. Weke jîyana kesên li Tirkîyê dijîn...

Rêvebirên dewletê ji generalan, general jî ji poşîyên serê jinan ditirsin...

Kesên sivîl ji çekdaran, çekdar jî ji sîya xwe...

Tirk ji parçebûna welat û ji cîranên xwe...

Kemalist ji hatina şerîatê, oldar ji putên Atatürk...

Çepgir ji heps û zîndan...

Kurd ji dewletên dagirker, sîyasetvan ji serokên xwe ditirsin!..
 Jin ji mêran, mêr ji axa û began, zarok jî ji mirûzên dê û bavan ditirsin...
 Gundî ji xelayê, ji bager û tîpîyê, ji av û lehîyê...
 Bajêrî ji birçîbûn û ji xizanîyê ditirsin.
 Feqîr ji dewlemendan, karker ji karmendan...
 Hemû zindî ji mirinê ditirsin.
 Mirov dikare sedemên tirsên mirovan bi hezar mînakên dirêj bike.
 Lêbelê tirsê zêde ne zindîya ji mirinê, ne jî mazlûman ji zaliman xilas dike...
 Tirs, pirî caran tirsê diwelidîne...
 Mirinê nêzîk dike...
 Gelo mirov çawa dikare xwe ji tirs û xofên xwe, xwe biparêze!
 Cesarat ya jî rev, merîya çiqwas ji tirs û xofên xwe dûr dixîne?
 Ez bawerim, tiştê ku mirovan ji candarên din vediqetîne yek jî ewe ku, mirov hinek xeterên ku derbikeve pêşîya wan, ji berê da texmîn dikin ya jî dibihîzin û gorî wê dikarin xwe ji wan biparêzin...
 Bi fikr û ramanên xwe dikarin tedbîra xwe bigrin û bi aqil û cesareta xwe jî dikarin di ser tirsên xwe ra biçin...
 Lê mirovên bê fikr û raman, çiqwas xwedî cesareteke bi pola bin jî, wek hinek ajalan xeterên li pêşîya xwe nabinin û nikarin xwe ji wan biparêzin.
 Çiqas gavê xwe şûnda bavêjin, tirs û xofa wan jî ewqas zêde dibe...
 Jiber ku dermanê tirsê cesareta bi aqil e û bi avêtina gavên bi zanayî va jî derbas dibe. Ew jî bi nasîna jîyaneke realist û bi tecrûbeyên dîrokî va mimkûn e...
 Yê ku ji van dûr in û rojane difikirin, ew jî dibin hêsrên tirsên xwe...

05.04.2008

Şivan û huner...

Di civata Kurdan da hemû Kurd dikarin şivantîyê bikin, le tu car nikarin bibin serşivan.

Ji bo serşivantîyê huner û cesaret lazim e.

Ji bo şivantî û gavantîya pez û dewarên gundeki kes li serşivanan nagere. Li wir sînore şivantîyê kifş e û ew jî der û dora gund e. Cîyê pezçêrandina di nav rojê da û derxistina şevînê, ji serîda tê zanînê û xeternakên hebin, ew jî ji pêş da tên texmîn kirin.

Serşivantî, ji bo pez û dewarên celep, pez û dewarên ku bi mehan li serê çîyan dimînin û bi şev û roj di bin êrişên gur û hurçan da, diz û çilpizan da dijîn, pêwîst e.

Ew kar jî, kêmasî bi alîkarîyan du kesên alîkar va, ku ji wan ra dawaco dibêjin, tê kirin.

Dawaco, alîgirên serşivan in, gorî şert û şûrtên ku serşivan dide pêşîya wan, ew bi rê ve diçin, gorî hunerê serşivan karê xwe tînin cîh.

Ji bo serşivantîyê ajotin û xwedîkirina pez û dewar tenê ne bes e, gelek şertên din jî hene ku, ew jî huner û cesaret in.

Gor tarîfên celepçîyan, serşivanê herî baş ew e, ku pez û dewarên xwe, bê qeza û bê bela di navbera zevî û mergan da, di sînore gund û bajaran da derbas dike, wan ji gur û hurçan diparêze.

Serşivanê baş ew e, ku piştî xoyêdanê, pez û dewarê xwe dikare tî bibe ser avê û tî şûnda bîne.

Serşivanê baş ew e, ku bi zimanê pezê xwe diaxife û gori hunera xwe wan bi rêve dibe û ji diz û çilpizan diparêze.

Ew kar jî, ne bi darê zorê, ne jî bi hêrs û qêre qêrê dibe.

Tilsima wî karî, huner e, hunerê serşivan e.

Ew huner carcaran fîtikeke baş, carcaran jî dengê bilûra bi hostayî ye.

Dengê bilûra şivan a bi hostayî aqil û hiş ji serê pez digre, wan gêj dike û li dora şivan dicivîne.

Têkilîyeke wusa di nav civakên hemdem û modern da nayê dîtin. Ne dengê bilûra bi hostayî, ne jî cesareta xam, hewce ye. Ji bo rêvebirîya civakê, zanîn û xebateke durust pêwîst e. Ev du tişt ku bi mirov ra tune be, mirov ne dikare xwe îdare bike, ne jî dikare civatê bi rê ve bibe.

Gelo rewşa civakên paşdemayî çawa ye?

Ji bo rêvebirîya li wir, gelo çi pêwîst e?

Bi rastî dema ku mirov li der û dora xwe dinihêre, dikare bi hêsanî bibêje, di civakên paşdemayî da ne ne kes li huner û zanînê dinihêre, ne jî li dengê bilûra bi hostayî guhdarî dike.

Di destê kê da darê hesin, di devê kê da jî fîtikeke tîz hebe, ew gorî kefa dilê xwe mirovan ji pez û dewar hêsanî jî bi rê va dibe.

Bi fîtika xwe berê wan gêj dike, dû ra jî bi îşareta serê çoyê xwe, wan li derdora xwe dicivîne...

Ji ber wê yekê ye ku kemasîyên gelên bindest û yên li civakê paşdemayî rû didin, pîşadî nînin.

Loma ew çiqwas bi darê zorê lihev bicivin û bi rê ve biçin jî, tu car nikarin qedera xwe ya bêyom biguherînin.

Ji bo guhartinê, aqilê kamil û metodên zanyariyê pêwîst in, ku ew jî li ba wan nayên dîtin...

17.03.2007

Jiyana bi hesûdî...

Di nav kurdan da ji bo kesên hesûd û xêrnexwaz weke mînak tê gotin.

Di demên derbasbûyî da mirovekî Kurd dixwaze dewlemend bibe. Lêbelê dinhêre ku daxwaza wî ya ji bo delemendîyê bi xebat û bazirganîyê va nayê cîh. Dîsa jî ji bo dewlemendîyê bîr û bawerîya xwe wenda nake, li rê û dirbên nû digere, kar û barên nû dicêribîne. Her ku dem derbas dibe, di daxwazên xwe da bi ser nakeve. Dest ji kar û barê xwe berdide û berê xwe dide Xwedê...

Ji sibê heta êvarê radibe û rûdinê lavayê Xwedê dike û dibêje:

– Xwedayê min, tu li herderê hazir û nazir î. Bi hêz û quwet î. Heger tu mal û mulk bidî min û dewlemendîya min zêde bikî, ezê destê xwe ji vî dinya derewîn şûnda bikişînim. Heta dawîya emrê xwe, rojê pênc wext ji bo te ibadetê bikim û rêça ku te day ber me, di wê rê da jîyana xwe derbas bikim.

Hûn jî dizanin ku Xwedê li her derê hazir û nazir e. Duayê ku Kurdê me dike, hercarê dibihîse. Çawa ku tu kes badilhewa tiştekî nede kesi, Xwedê jî bêberanber mal û mulk nade kesî. Jibo vê yekê Xwedê dixwaze berê qûlê xwe yê ku bi daxwaza dewlemendîyê hişê xwe wenda kirîye, bicêribîne.

Gazî Cebraîl dike û jê ra dibêje:

– Cebraîl, here ba filankesê û silava min jê ra bibêje. Ez daxwaza wî ya ji bo dewlemendîyê qebûl dikim, çiqwasî ku dixwaze ezê mal û mulk bidimê. Lê jê ra bêjê ku, ji bo mal û mulk dayînê yek şertek min he ye ku, ew jî; ji daxwaza wî dehan yekî jî didim cîranê wî yê wek wî belengaz.

Cebraîl radibe, baskê xwe li ba dike û bi rê dikeve. Diçe cem kurdê ku ji bo mal û mulk dua kirîye, di bin dara biyê da li ser nimêjê dibîne. Cebraîl, berê xwe pê dide nasîn û silava Xwedê jê ra dibêje. Kurd bi mizgînîya Cebraîl şadibe û ji xwe diçe. Nizane çi bike û çi bibêje...

Gavek şûnda bixwe tê, careke din gotinê Cebraîl dibihîze û ji kêf û şabûnê lingê wî erd nagre. Lê dema ku Cebraîl şertê Xwedê jê ra dibêje, şabûna wî jî, kêfa wî jî direve. Serê xwe dike nav herdu destê xwe û hinek diponije, ji nişkêva ji cîyê xwe qil dibe, bi dengê bilind û bi mirûz, biryara xwe ji Cebraîl ra dibêje:

– Ja Cebraîl, silav û hurmeta min ji Xwedê ra bibêje, ez şert û şûrtên wî qebûl nakim û ji daxwaza dewlemendîyê jî derbas dibim. Min tenê ji bo xwe mal û mulk xwestibû, cîranê min ji ku derket. Ez ne hewceyê mal û mulkê bi şert û şûrt im. Ez daxwaza xwe şûnda digirim û daw û doza tu tiştekî jî ji Xwedê nakim. Bila ne mal û mulk bide min, ne jî ji mal û mulkên ku dide min, ji wî dehan yekî bide cîranê min...

Bila ev meselok ji bo dijarîya Xwedê neyê fam kirin. Ev bi taybetî ji alî mele û oldarên Kurd va dihat gotin. Min bi xwe jî ji meleyekî Kurd bihîstibû. Bêguman ev çiqwas weke meselok were gotinê jî, di bingeha wê da rastîyek jî cîh digre

Di meselokê da ew şertê ku Xwedê daye pêş çiqwas ji bo kurdekî hatibe gotinê jî, ji bo hemû însanan derbas dibe û pivanek ji şert û mercên mirovatîyê ye.

Mixabin bawermendê kîjan olî dibe bila bibe, tu kes gor vê pîvanê najî û tevnagere.

Bi taybetî jî kesên ku di civatên paştamayî da dijîn, ji helwesta par-vekirnê dûr in.

Ji xwe ra xêrxwaz, ji heval û hogirên xwe ra, ji cînar û hemwelatîyên xwe ra jî ewqas xêrnexwaz in.

Sedem vê yekê ye ku, Kurd roj bi roj ji hev dûr dikevin, di civatê da têkilîyên hevaltîyê kêm dibin, hesûdî û xêrnexwazî jî zêde dibe.

Heger tiştên ku em ji bo xwe dixwazin, ji wan dehan yekê jî ji heval û hogirên xwe ra, ji cînar û hemwelatîyên xwe ra bixwezîn, wê gavê ji xizanî û nezanîyê jî xilas dibin.

Kurd qasî ku şaşî û xeletîyên hevalên xwe dibînin û qîlf û henekên xwe bi wan dikin, şaşî û xeletîyên xwe jî bibînin û bidin ber çav, ji xizanî û nezanîya xwe jî ewqas zû xilas dibin.

Mixabin, kurdan ev yek duh jî nekirin, îro jî nakin. Di her pîrsgirekên sexsî û civakî da pivana wan, hê jî ya reş ya jî sipî ye...

Bûyerek biqewime, ew jî ya baş ya jî xirab e.

Jiber ku her tiştî bi du rengan û du dangan tarîf dikin. Halbûkî di xwezayê da bi hezaran reng û tonên rengan cîh digrin.

Mixabin Kurd di nav wan da rengên sereke jî nabînin. Kêmasîyên xweyên rojane ji bîr dikin, lê kêmasîyên ku hevalên xwe yên salan berê kirine, dixemilînin û didin rûyê wan.

Xeletîyên hêz û partîyên xwe rast, rastîyên hêz û partîyên derdora xwe jî xelet nişan didin.

Xwe û hevalên xwe welatparêz, yê ku wek wan nafikirîn, xayîn û caş binav dikin.

Hevalê ku ji wan dûr dikevin, tirsonek û xayîn, yên ji hêz û partîyên xwe dûr dikevin û ber bi wan tên, welatparêz û sîyasetmedarên bi nav û deng dibînin û bi wî rengî pêşkêşî kesên derdora xwe dikin.

Serok û rêberên ji xwe dûr kesên dîktator û birakuj îlan dikin, yên nêzikî xwe jî demoqrat û mirovhiz dibînin.

Dem demsal derbas bibe û dinya buguhure jî, ew dîsa jî çavê xwe digrin û di nav herîyê da xwe digevizînin...

01.09.2005

Ajansa 19ê êvarê...

Di salên 60î da bi navê radyoyê amûrek di nav jîyana gundîyan cîh girtibû. Radyoyên weke sandiqê bûkan, ji hesin û textên biriqandî û mezin. Wê demê radyo li her derê bi awayekî dihat binavkirin. Hinekan digot „Qutîya Şeytan“, hinekan jî digot „Tûtika Cinan“...

Kalemêr û pîrejinên gundan jî radyo weke alamatê qiyametê didîtin. Dengê ku jê derdiket, bi taybetî dengê jinan weke guneh dihat hesibandin.

Radyo bi pîlan dixebitî û di serê her saetê da bi navê ajansê, agahîyên ji dûr va dihat dayîn. Hunermendên jin û mêr tê da kilam û stran distiran.

Radyo tenê di qonaxê axa û began da û di malên xwedî ode û avahî da hebûn. Di wan odeyan da ji bo radyoyê cîhekî taybet dihat çêkirin, di wî cîyê taybet da dihat bi cîh kirin û bi cêhêzên bûk û qîzên xama va dihat nixamtin. Jiber ku pîlên wê zû neqedin, tenê di dem û rojên taybet da dihatin vekirin.

Ji wan demên taybet yek ajansa 19ê êvarê, yek jî roja pêncşemê, dema bernama Kurdî ya Radyo ya Rewanê bû.

Şevên payîz û zivistanê, di wan şevên sar û dirêj da, gundî di hinek odeyan da dihatin ba hev û dema xwe bi hev ra derbas dikirin.

Li gundê me jî sê odeyên mêran, hebûn. Kalemêr li odeya tê da radyo hebû dicivîyan, ku ji wan odeyan yek jî, oda mala Hecî bû.

Berî ajansa 19ê êvarê kalemêrên gund berê xwe didan ber bi mala Hecî û diçûn di oda wî da kom dibûn. Bi serê çavan lihev dinihêrîn û îşaretên bi birî û bijangan ji hev dipirsîn:

„Gelo Hecî radyoyê veke ya na?“

Heger Hecî destê xwe biavêta kosteka saeta xwe, saet ji berika êlegê xwe derxista û lê mêze bikira, ew dihat wê wateyê ku ew dê radyoyê vebike.

Bêdengî diket odê, dem bi deng û bê axaftin derbas dibû. Ji saet heftê êvarê ra çar-pênc deqe dima, Hecî ji cîhê xwe radibû, ber bi pencera ku radyo li ber, diçû, bişkoka radyoyê vedikir û guhê xwe dida ber hoparloyê. Ji radyoyê axaftinên li ser reklaman diht, lê tu kesî ji van qisedanan tişt fam nedikir. Sedem wê yekê Heci dengê radyoyê kêmtir dikir, li benda dengê tûtika ajansê disekinî.

Kesên ku saeten wan heba, ew jî saetên xwe ji berika xwe derdixistin û li benda tûtika ajansê diman. Dema ku tûtika serê saetê sê caran li ser hev lêdixist, hemûyan, saetên xwe ravayê hevdu didan. Bi axaftina pêşkêşkerê ajansê va dîsa bêdengîyek diket nav odê, hemû kesan xwe tux, guhên xwe jî fit dikirin û bi dil û can li gotinên wî guhdarî dikirin, ku tiştek jê fam bikin...

Jiber ku pîlê radyoyê zêde xerc nebin, Hecî dengê radyoyê zêde vedidikir. Gotinê pêşkêşkerê ajansê baş nehata bihîstin jî tu kesî dengê xwe dernedixist. Lê Hecî guhê xwe dida ber radyoyê û heta dawîya ajansê serê xwe jî carcaran ber bi jêr û ber bi jor dihejand û jixwe bawer li civatê mêze dikir.

Kalemêrên di odê da rûniştî jî guhê xwe didan radyoyê, çavê xwe jî dinurçuqandin û li serê Hecî mêze dikirin. Ne ji dengê radyoyê ne jî ji hejandina serê Hecî tiştekî fam dikirin. Bêdengîya di odê da kêmasî nîv saetî dikudand.

Ajans diqedîya, Hecî jî dengê radyoyê dibirî û dihat li şûna xwe rûdinişt. Piştî ra, hemû kalemêrên di odê da rûniştî, bihev ra ji Hecî diprisîn:

– Êêê Hecî di xebera da qe çî hebû?

Hecî jî weke kesê jixwebawer xwe qure dikir û pirsên wan dibersivand:

– Ê çî tune bû.

– Qe kî qise kir?

– Ê kî qise nekir, Ecewit, Demirel, Erbakan, Turkeş, hemûyan qise kir.
Ma we jî bi guhê xwe nebihîst.

– Ê qe çi gotin?

– Ê çi ne gotin, derheqê her tiştî da qise kirin.

Piştî diyaloga ku di navbera wan da derbas dibû, hemû kesên di civata Hecî da rûniştî, têdigihîştin ku wî jî weke wan tu tişteki ji ajansê fam nekirîye.

Ji wan wetrê Hecî xwedîyê radyoyê ye û ji zimanê radyoya xwe fam dike. Dema gumana xwe ji famkirina Hecî dibirîn, yekoyek radibûn, xatir jê dixwastin û berê xwe didan malên xwe.

Dema ku diçûn mal, wê gavê pirsên ku wan ji Hecî pirsîbûn, îjar jî jin û zarokên wan ji wan dipirsîn. Tiştên ku Hecî ji wan ra gotibû, wan jî ew gotin ji jin û zarokên xwe ra dubare dikirin.

Ev mesela radyo û ajansên Tirkî di gund da hertim dihat qisedan. Ji gundîyan yekî qîlfê xwe bi yekî din bikira, diyaloga di navbera Hecî û cemaata wî da derbasbûye, weke mînak nîşan dida.

Ji wê demê vir da sal û demsal derbas bûn.

Ne ku radyo û telewîzyon, îro, gundê bê internet jî nema.

Dinya hate guhartin, mirovatî pêşta çû. Bi saya pêşveçûna teknolojiyê dinya bû gundekî piçûk.

Lê zîhnîyeta Kurdan hê jî di cîhê xwe da sekinîye û nayê guhartin.

Berê ji sedemê nezanîbûna ziman tiştên ku ji ajansa Tirkan fam nedikirin û jî hev ra dubare dikirin.

Îro jî du, sê kes li ser navê civaka Kurd diaxifin, kesên ku wan fam dikin ji tirsê dengê xwe nakin. Kesên ku fam nakin, ew jî wek gundîyên me, tiştên ku dibihîzin, ji derdora xwe ra dubare dikin.

05.07.2004

Xalê Resûl û kap a gur...

Kingê demsal bibe zivistan, berf bibare û kurşe bigre, Xalê Resûl û mesela wî ya li ser kapa gur tê bîra min.

Xalê Resûl mirovekî rûspî, xwedîyê ken û henekên civakî û çirokvanekî bi nav û deng bû.

Di hemû çîrokên wî da, lehengên çîrokê yek jî ew bixwe bû. Di hemû çîrokên xwe da bila bê îstisna qala xwe dikir û jîyana xwe bi çîrokên xwe va girê dida. Ji bo wê yekê jî hinek kes jî çîrokbêjtîya wî zêde eciz dibûn, qedr û qîmet nedidan wî û çîrokên wî.

Lê ew tu car xem nedikir û ji kesî nedixeyîdî. Gor gotinên hin kesên derdora xwe tevnedigerîya û dest ji çîrokbêjtîya xwe bernedida.

Li kîderê civatek saz biba, Xalê Resûl jî têkilî wê civatê dibû. Kingê fesal bidîta, gorî rewşa civatê dest bi çîrokek dikir û bala guhdarvanên dora xwe dikişand ser xwe. Carcaran bi çîrokên xwe yên dirêj wan bêzar, carcaran jî bi mesele û metelokên kin wan bi kenan mest dikir.

Di nav dirêjtîya çîrokê da pirsra xwe dibir û dianî, hercarê di nav guhdarvanan da ji xwe ra şahidek didît, rastîya çîroka xwe bi şahidîtîya wî pesend dikir û çîroka xwe bi wî awayî diqedand.

Xalê Resûl rojek ji rojên zivistanê hatibû li gundê me jî bibû mêvan. Ji xortên panzdeh salî heta kalemêrên heftê heyştê salî, hemû gundî di oda mala kalikê min da, li dora wî civîyabûn.

Xalê Resûl weke hercarê dest bi çîrokan kiribû, hemû kes jî weke kesên kerr û lal di cîhê xwe da mût bîbûn û bi dil û can li wî guhdarî dikirin.

Ew jî ji bêdengîya cemaatê kêfxweşîya xwe nîşan dida û çîrok li ser çîrokê girê dida û vedigot.

Di dawîya şevê da dor hatibû çîroka li ser nêçîrvanîya wî. Xalê Resûl çend caran li ser hev kuxiya, qultek ava sar di gewrîya xwe da vala kir û dû ra çîroka xwe vegot:

– Çend roj berê berfa ku ji êvar da dest pê kiribû, heta berbanga sibê barîya. Bi berbanga sibê ra ez rabûm û derketim derva. Dema ku min derê der vekir, merîya digot qey gund û derdora gund bi çarşeveke sipî hatiye nixamtin. Vegerîyam alî malê, destmêja xwe girt û nimêja xwe kir. Piştî nimêjê rabûm û derketim ser banê xanî. Hemû kulek û kozîyên me di bin berfê da mabûn. Ez bibêjim berfe dabû çokê, hûn bibêjin dabû navikê...

Heta ku min bêrfa li ser banê xanî paqij kir, kiras û derpê min di nav xwîdanê da man. Ez daketim xwarê û derbasî malê bûm. Berê kiras û derpê xwe yê merîya digot qey li nav gola avê xistine û derxistine, ji xwe derxist û kincên xwe guherî. Dû ra taştêya xwe kir û careke din derketim ser banê xanî. Bi çavên xwe yên şaş derdora gund qoleçan kir, ji nişkêva min dît ku çawa dît, gureki har li rextê gundê me berê xwe daye çîyê û hêdî hêdî dimeşe...

Bi dîtina gur va, ez bi lez û bez careke din ji banê xanî daketim xwarê û derbasî odê bûm. Bêşlîya Alman ji nav histêrê nivîna kişand, pênc gule tê da bicîh kir û dîsa derketim ser banê xanî. Li ber kuleka odê min çok da erdê û nişana gurê har girt. Bê derew, di navbera min û gur da ez bibêjim pêncsed, hûn bibêjin hezar mêtro hebû. Min tilîya xwe da ser tetika bêşlîyê, pêlî tetikê kir û gule berda. Gule wek bayê brûskê ji namlûya tivinga min derket û çû li çîpa gur ket. Gurê har, berê hinekî tewişî û di cîhê xwe da sekinî, dû ra dîsa berê xwe da çîyê û bi revşekî topal meşa xwe domand. Lazek şûnda jî li ber çavên min wenda bû. Bi wendabûna wî ra, ez careke din ji ser banê xanî daketim xwarê û çûm alî malê. Min lekanên xwe yên berfê girt, li bin solê xwe va girêda, Bêşlîya Alman jî avêt pişta xwe û li ser berfa pûk li pey gur ketim.

Dema ku ez gihîştim çîyê ku gur bi tesîra gula min tewişîbû, nihêrîm ku ez çî bibînim, gula ku min berdabû gur, tam li çoka gur ketiye û kapa wî ji çoka wî firyaye, bi qewlê Pêxabmer çûye li ser berfa kurşê mir hatiye. Min kap girt destê xwe û çavê xwe li der dora xwe gerand,

mixabin ne gur dixwîya ne jî rêça wî. Gurê min ji zû va rêça xwe wenda kiribû. Gur bixwe ji destê min xilas bibû, lê kapa wî di destê min da mabû.

Di destê min da kapa gur, li milê min Beşlîya Alman, kor û poşman min berê xwe da gund û şûnda vegerîyam. Lê ji wê rojê heta roja iro difikirim ku gelo ew kap çawa li ser berfê mîr hatibû, hê îro jî aqilê min nagre. Ji bo bîranîna wê rojê min ew kapa gur di nav pîneyekê da pêça û bi bêşlîya xwe ra kir nav histêrê nivînan. Ji zarên xwe ra jî wesîyet kir ku bila ew kapa gur û beşlîya min ji nebîyê minê piçûk ra weke mîrat bimîne.

Gotinên Xalê Resûl hê neqedîyabûn, apê min weke şahidê wî, xwe ber bi pêş tux kir û got:

– Xalê Resûl, çend roj berê ez jî li ser banê vê odê sekinibûm. Li serê Girê Sêgira tiştêkî bala min kişand. Ez ji banê xanî daketim xwarê û çûm alî malê. Dûrbîna bavê xwe ji mal girt û vegerîyam. Dûrbîn da ber çavê xwe û lê mêze kir ku, ez çi bibînim. Gurê çîle, weke mî ya kulek hêdi hêdi ber bi Çîyayê Şawelat dimeşe. Ez jî bi dîtina xwe ra matmayî bibûm, ku gelo gur çima dikule... Nuha têdigihîjim ku, Xwedê dizane ew gurê ku te gule berdabûyê ew bixwe bû ye.

Bi gotina apê min ra Xalê Resûl bi rûken li der û dora xwe nihêrî, dû ra li apê min vegerîya û got:

– Bila rehmet li dê û bavê te be. Ew gurê ku ez qal dikim te wê rojê nedîtiba û dîtina xwe jî neanîba ziman, cemaatê bigota, gelo Resûl di vî emrê xwe da derewan dike!..

24.02.2005

Mesela kivkark û biroşê...

Zargotina Kurdi, zargotineke gelek dewlemend e. Lêbelê qasî dewlemendîya wê, tê da hunerê zêderoyî yê jî cîh digre.

Zêderoyîyeke zêde û bêpîvan...

Weke mînak:

Yek, dibe çil...

Çemê miçiqandî, dibe ro û robareke mezin...

Gol, dibe behreke bê serî û bê binî...

Girê picûk, dibe çiyayeke bilind...

Misqal, dibe ton...

Di civata kurdan da ev zêderoyî ya bêpîvan ne tenê di çîrok û kila-man da, di jîyana rojane da jî tê dîtin

Bi raya min, ev jî ji du tiştan pêk tê.

Ya yekemin, dewlemedîya zargotinê ye ku bingeha vê dewlemendîyê jî ji qedexekirina zimanê Kurdî tê.

Ya duyemîn jî, civata Kurd civateke paşdemayî ye.

Di civatên paşdemayî da pîvanên modern cih nagirin û nayên hebandin.

Her tişt bi zêderoyîyê tê tarîf kirin...

Salên berê di gundan da televîzyon û radyo tunebûn. Di şevên zivistanê, ew şevên dirêj da, dem bi çîrok û stran, bi ken û henekan va derbas dibû.

Civata gundîyan di odeyên mêran da saz dibû. Kesên ku dengên wan xweş, bi dengbêjîya xwe, kesên xweş sohbet bi çîrokên xwe, yên kenawer jî bi henekên xwe civat coş dikirin.

Hinekên wan jî diketin pêşpazîyê û heta ji wan dihat tiştên piçûk bi zêderoyîyên bêpîvan li hev dianîn.

Ji wan yek jî meseloka li ser kivkark û biroşe ye.

Çîyayên hêla me gelek bilind in.

Ji wan yek jî Çîyayê Şahwelat e.

Çîyayê Şahwelat, di demsala payîz û zivistanê da, bûkeka serbixêlî bi berfê tê xemilandin, di demsala bihar û havînê da jî ji Koçeran ra dibe war û yar...

Qasî zozan û berfa xwe, Çîyayê Şahwelat yek jî bi kivkarkên xwe yên tamxweş û mezin va tê nasîn. Li ser kivkarkên wê gelek mesele û metelok hatine gotin. Ji wan yek jî mesela girbûna kivkark û biroşe ye.

Rojek di civatê da yek dibêje:

- Min par li zozanên Şahwelat kivkarkek wusa mezin dît, di bin sîya wê da sê birrên pez mexel bibûn. Şivanê her birekê bi tewnekî li bilûra xwe dixist. Lê dîsa jî dengê bilûra yekî nedîçû yê din.

Yekî din xwe pêşda dide, pirsê ji devê xwedîyê kivkarkê digre û di-domîne;

- Ez jî par çûm Erzîrumê û di nav sûka baxircîyan da gerîyam ku ji xwe ra biroşek bistînim. Lê ez nihêrim çî bibînim, di dikanekê da biroşek dihat çêkirin. Di hundirê biroşê da çil hoste bi kakuçên xwe dixebitin, lê tu dengê çakuçê yekî nedihat yekî din.

Xwedîyê kivkarkê bi dengekî bilind dikene û dibêje:

- Wey mala te xirab nebe, te vî derewî çawa lihev anî.

Xwedîyê biroşê jî di bin gotina yê din da namîne û dibêje:

- Ê malneket, ew kivkarka ku te li çîyayê Şahwelat dîtibû ancak di vê biroşa min da dikele...

Mînaekeke din jî ya law û bav e:

Law ji bavê xwe ra dibêje:

– *Bavo, min duh li li ser rîya Kanîya Berana çil gur dîtîn. Hemû li pey hev ketibûn rêzê û ber bi Erzurumê diçûn. Bawer bike, ez berê bi saya Xwedê dû ra jî bi saya ayetê kursî xilas bûm.*

Bav:

– *Kurê min derewên wusa meke, tu car çil gur li dû hev nakevin rêzê û bi hev ra nagerin. Ya din jî ayetê kursî eleqeya guran bi hev neketîye.*

Lav:

– *Çil heb nebûn, lê kêmasî ji bist heban jî zêdetir bûn.*

Bav:

– *Kurê min, cîhê bîla bê sebeb xwe jî, min jî newestîne, bîst gur jî bi hev ra nagerin.*

Bav û law bi vî awayî hevdu dibin û tînin.

Law hêjmara guran kêr nake.

Bav, gotina lawê xwe qebûl nake...

Di encamê da law bêcare dimîne û hêjmara guran heta sisîyan tine xwarê.

Bav, dîsa jî israr dike û dibêje:

- *Kurê min, sê gur jî bi hev ra nikarin bigerin.*

Li ser israra bav, law jî hinek ji bavê xwe dûr dikeve û dibêje:

- *Bavo, wele tu bawer bikî, nekî, ez êdî ji sisîyan tu carî nayê xwarê.*

02.04.2010

Daweta cinan û qafikê pîvazan...

Di salên 1970yî da dema ku ez 10-12 salî bûm, emrê Kalê jî ji sed salî zêdetir bû. Kalê kalemêrekî nûranî bû. Rûyê wî yê çîl sipî, li ser bejna wî ya kin û zirav, heta ser navikê wî dirêj bibû. Rûyê wî yê sipî û dirêj, sûretê wî yê glover û zerîn dixemiland.

Gor gotina gundîya, digotin wî emrê xwe bi şivantîyê, bi şivantîya pezê mala Şex, li Qerekilîsê derbas kirîye.

Qerekilîs, li binê gundê me gundekî piçûk û ji du malbatan pêk dihat. Ji wan yek mala Şex Ehmed, ya din jî mala Budax Axa bû. Xêncî wan çend malên mirêbeyên ji mala Budax Axa ra xulamtî dikirin, ew jî di gund da dijîyan.

Di navbera gundê me û Qerekilîsê da newaleka mezin û fireh cîh digirt, jê ra Newala Kevrê Gewr digotin. Li herdu kirên newalê zevî, li deşta newalê jî mêrga mala Şex...

Li serê newalê alî jêr çemê ku ji Şahwelat, Şahwelat ku beşek ji çîyayê Paltokan e, dest pê dikir û digihîşt çemê Erez, derbas dibû. Li jorî newalê jî tirbeyek bê nav, jê ra Tirba Şehîdê Kevrê Gewr digotin, li rexta tirbê jî tenê ji kevirên gewr gireke bilind û di nav girê keviran da jî şikeftek mezin cîh digirt.

Dema ku li gundên derdorê şahîyek çê biba, weke lingvekirina bûkan û suneta zarokên lawîn, qîz û xort, jin û zarokên gund bi biryan, bi xwerin û vexwerinên cûrbecûr diçûn ser Tirba Kevrê Gewr.

Ji alîkî va jinan xwerin û vexwarin amade dikirin, ji alîyê din va jî qîz û xort diketin milê hev, ji sibê heta êvarê govend digerandin. Zarok, bi taybetî zarokên lawîn jî diçûn di şikeftê da çavçirtonek dilîstin.

Gor gotinên mezinan, di destpêka salên 1900î da Kalê dîsa wek her-sal şivantîya pezê mala Şêx dike û biroj pezê xwe li der dora gund diçêrîne, êvaran jî derdixîne şevînê. Ji wan şevan şevêkê Kalê li ser girê newalê pezê xwe di guherê da mexel dike, pizbenda xwe bi lingê bizinekî va girê dide, xwe di nav kulavê xwe da dirêj dike û radizê. Ber bi nivê şevê, Kalê bi dengê stranan va hişyar dibe. Radibe ser xwe, çaven xwe yên bi xew mistide û li alîyê ku deng jê tê dinihêre. Bi dîtina xwe ra ji çavên xwe bawer nake.

Bi dehan mên û jin li ser piştê hespan, hatine û li kêleka guherê sekinîne. Kalê ditirse, qidûm lê dişikê, çîpên wî di bin wî da diricifin. Ricafa wî disekinê, çend gav ber bi wan diçe û di cîhê xwe da weke kesên kerr û lal dimîne.

Ji alaya dawetê du kes ji hespên xwe peya dibin û ber bi Kalê tên, hêdîka dikevin milê wî û vedigerin, terin li rexta mezinê alaya dawetê disekinin. Mezinê wan ji Kalê dipirse:

- Xortê Delal gelo li van deran tu şikeftê tune, em heta serê sibê tê da rawestin.

Dema ku Kalê van gotinan dibihîze, tîrsa wî hinek derbas dibe. Dev û lêvên wî vedibin, hişê wî tê serê wî. Her du destê xwe li ser navika xwe girê dide û dibêje:

- Apo, ma qey gund wêran bûne, vê şevê hûn li şikeftan digerin. Gundê li jêrî me gundê mala Şêx e, yê li jor jî gundê me ye. Hûn dikarin li her-du gundan jî bibin mêvan...

Mezinê alaya dawetê ji pêşnîyara Kalê ra spasîya xwe dike û dibêje:

- Vê nivê şevê em naxwazin tu kesî eciz bikin, em ji rêyekî dûr û dirêj tên, rîya me ya mayîn jî gelek zêde ye. Jiber vê yekê şikefteke hebe, ji bo me baştir e. Em dê li wir çend saetan razên û pişt ra jî têkevin serê rîya xwe û birêkevin.

Kalê:

- Ger ku hun wusa munasib dibînin, li jorî vê newalê şikefteke mezin heye, lê belê ez nikarim pezê xwe bêxwedî bihêlim û bi we ra werim. Ezê ji we ra rîya şikeftê tarîf bikim, gor tarîfa min hûn dikarin bi hêsanî herin û bibînin.

Mezinê dawate:

- *Xorto, em xerîbin, naxwazin di nav zevî û mêrgên xelkê ra derbas bibin. Ez du mirovên xwe li ba pezê te dihêlim, tu jî bi me ra were heta ber derê şikeftê û dû ra jî vegere. Metirse, mirovên min wê pêze te baş biparêzin.*

Kalê bêçare, pêşnîyara mezinê alaya dawetê qebûl dike, dide pêşîyê û wan heta ber derê şikefta Kevrê Gewr dibe. Bûk û berbû, xwendî hemû ji hespên xwe peya dibin û derbasî hundurê şikeftê dibin. Kalê ji bo vegere destûrê dixwaze, lê mezinê alaya dawetê bi milê Kalê digre, heta hundurê şikeftê dibe û jê ra dibêje:

- *Bi navê xwedê ez te bernadim. Madem te me heta vir anî, hinek li ba me bisekine, emê hinek govendê bigrin û bi hev ra bilîzin, dû ra tu vegere, em jî rawestin.*

Kale bêçare, careke din pêşnîyara mezinê alaya dawetê qebûl dike û li cem wan dimîne. Gor gotina Kalê, xwendî û berbû dikevin milê hev, wek cergobezî govênde digerin, kilam û stranan dibêjin û gor rîtmê stranan direqisin.

Pişt ra, govend sar dibe, mezinê alaya dawetê dikeve milê Kalê û heta ber derê şikeftê bi wî ra dimeşe. Li ber derê şikeftê destê xwe davêje berîka xwe, kulmek tijî qafikê pîvazan ji berîka xwe derdixe, dike berîka Kalê û wî bi rê dike.

Kalê hinek ji şikeftê dûr dikeve, bixwe jixwe ra wiha dibêje:

„*Kurê kerê qîmîşî çerez nebû, kulmek qafikê pîvaza kir berîka min.*“

Hemû qafikan ji berîka xwe derdixe û di tarîya şevê da li erdê direşî-ne. Bi lez û bez vedigere guhera pezê xwe, dinihêre ku çawa hîştîye, pezê wî bi wî awayî di cîhê xwe da sekinîye. Tere cem herdû mirovên ku pezê wî parastine, ji wan ra rîya şikeftê tarîf dike û wan dişîne. Bi çûyîna wan ra şev li Kalê diherime û xew nakeve çavê wî...

Wê şevê di derheqê dawetê da, govend û reqsa berbû û xwendîyan da, li ser qafikê pîvazan kûr û dûr difikire.

Xewa wî bêtir direve. Heta destê sibê li dora guherê tere û tê. Bi ber-banga sibê re pezê xwe ji mexel radike, heta nîvroyê diçêrîne û berê pez dide gund. Pez dibe, di berîyê da dihêle û diçe mala Şêx...

Çawa ku Şêx Kalê dibîne, dinihêre ku, rû û rûçikê kalê guherîye û ew ne Kalê hertim e. Bang li Kalê dike û jê ra dibêje:

- *Kuro îşev çi bû, çi li te qewimî?*

Rû û rûçikên te baş xûya nakin.

Kalê ji tirsê bêdeng dimîne û qala tiştên ku hatine serê wî, nake. Lê Şêx pêsîra wî bernade, israr dike û dibêje:

- *Helbet tişteke hatîye serê te ku, çavên te sor, rû û rûçikê te jî weke berfa serê çîyê sipî bû ye...*

Kalê dinihêre, ji destê Şêx xilas nabe, xwe davê ber lingên Şex û bi dilekî xemgîn û bi dengê nizm dibêje:

- *Ez qurban min bibaxşîne, îşev tişteke hate serê min. Heta destê sibê li dora pez û çûm û hatim. Ji tirsê ranezam û bêxew mam. Loma xwîn ketîye çavê min...*

Şêx sedemê bêxewmayîna wî dipirse. Kalê jî destûrê ji Şêx dixwaze û wê şevê çi hatîye serê wî, yekoyek ji Şêx ra dibêje.

Gotinên Kalê diqedin, Şêx di berxwe da hûrik hûrik dikene û ji kalê dipirse:

- *Kuro, te çima qafilê pîvazan avêt.*

Kalê;

- *Ez qurban, ez qafilê pîvazan çi bikim, ne tên xwerin, ne jî tên vexwerin.*

Şêx dîsa di ber xwe da dikene û dibêje:

- *Hela li berîka xwe binêre, di binê berîka te da qet qafil mane, ya na.*

Kalê destê xwe davêje berîka xwe, tişteke dikeve destê wî. Destê xwe ji berîka xwe derdixe, lê dinihêre ku yek zêrekî Reşad di destê wî da ye...

Careke din bi tirs û xof lavayê Şêx dike û dibêje:

- *Ez qurban, wele haya min ji vî zêrî nîne, ne min ji kesî zêr xwestîye, ne jî tu kesî zêr daye min.*

Şêx îjar bi dengê bilind dikene û dibêje:

- *Gêjo, ew daweta ku tu qalê dikî, daweta cinan bû. Ew qafilê pîvazan jî hemû zêr bûn. Eger te ew neavêtana, nuha ew hemû wek zêr di berîka te da diman.*

Dema ku kalê van gotinên Şêx, ew gotinên ku tê da cin û daweta cinan derbas dibe, dibhîze, qafikê pîvazan û zêran ji bîr dike, ji tirsê bedena wî ji serî heta lingan dilerize û di ser xwe da dixeriqe. Çiqas li erdê dimîne, Kalê bixwe jî nizane. Gava ku çavê xwe vedike, dinihêre ku Şêx li ser wî yasînê dixwîne.

Kalê ji erdê radibe, dest û rûyê xwe bi ava sar dişo û tê li rexta Şêx disekine. Şêx jê ra niviştêk dinivîse, niviştê qat qat dike, dide kalê û dibêje:

- *Gêjo, vê niviştê tu carî ji histûyê xwe dernexîne. Heta ku ev nivişt bi te ra be, tu li kîderê dibî bila bibî, ne şev, ne jî roj tu carî cin û pêrî nêzikî te nabin. Lê kîngê ku wek cara îjar alaya dawetek rastî te were û qafilên pîvazan bide te, tu wan nevêje û di berîka xwe da bihêle.*

Kalê niviştê digre û ber bi bêrîyê diçe, ji wê rojê şûnda dîsa bi salan şivantîya pezê mala Şêx dike, lê ew êdî ne rastî cinan tê, ne jî daweta wan dibîne...

Li ser şivantîya Kalê û daweta cinan ra sed sal derbas bû. Ne cin û pêrî man ne jî dawet û tirs û xofa ji cinan.

Lêbelê îro li her bajar û gundên kurdan da cinên modern digerin ku, bi çek û rextên xwe yên modern gund û bajaran vêran dikin. Ji xwe ra zêrên Reşad digrin, ji gelê herêmê ra jî qafikê pîvazan dihêlin...

Li dijberî wan, ne niviştên şexan çare dike, ne jî hunerê şivanan...

17.10.2015

Xalê Qero û çîroka ruhustîn

Xalê Qero mirovekî kin û qelew, mirovekî rûken û rûqemer bû. Sedem rengê rûyê wî jê ra digotin, Qeroyê çîrokvan.

Di demsala payîz û zivistanê da Xalê Qero gund bi gund digerîya û di civata gundan da çîrok vedigot. Biçûya li kîjan gund û li wir biba mêvan, hemû şênîyên wî gundî li der dora wî dicivîyan û şevên zivistanê, ew şevên sar û dirêj bi çîrokên wî va germ dibûn.

Kesên li derdora wî dicivîyan, bi dil û can guhê xwe didan çîrokên wî. Dema ku çîrok diqedîya wê gavê bi ken û henekan kêfxweşîya xwe nîşan didan, dû ra gor her çîrokên wî, nav û nûçikekî lê dikirin.

Dema ku Xalê Qero bi dilê gundîyan bi rê va biçûya û çîrokên wî li guhdarvanan xweş bihata, navê wî dibû Qeroyê çîrokvan, dema ku gorî dilê xwe çîrok bigota û çîrokên wî li guhdarvanan xweş nehata, wê gavê jî navê wî dibû Qeroyê virek û derewîn...

Di kîjan civatê da cîh bigirta, ji danê êvarê da, bi çîrokekî dest pê dikir, heta nîvê şevê vedigot, çîrok bi çîrokeke din va girê dida û vegotina xwe dikudand. Ji vegotina wî ya bênavber, dev û lêvên wî zuha dibû, qirika wî dixitimî û dikuxîya. Qultek ava sar vedixwer û axaftina xwe didomand.

Jixwe di civatê da tu kesî nedixwest ku ew dev ji vegotina xwe berde û dawî li çîrokê bîne.

Hata ku dawî li çîrokên wî nehata, qiyamet jî rabiba, tu kes ji cîyê xwe nedilivî û deng ji tu kesî dernediket. Dema ku Xalê Qero bêhna xwe digirt û dev û lêvên xwe paqîş dikir, kî ku firsend bidîta dest bi pesnê wî dikir û digot; „*bila siheta te xweş be, wele tu çîrokvanekî mezin û bêhempayî*“.

Hinek caran jî kîngê dest bi vegotina çîrokekê bikira, kesên henekvan berê xwe didan kulekê û ji yê kêleka xwe ra digotin:

„Ji kerema xwe ra tu jî li kulekê binihêre, gelo ba û bahoza ku dest pê kirîye, tu jî dibînî. Di vê tarî û fizildûmanê da, emê çawa herin malên xwe!“

Bi vî awayî dixwestin Xalê Qero dev ji çîrokê berde û ji qîlf henekan ra rê vebe. Ji gotinên civatê Xalê Qero jî têdigihîşt ku, ew êdî çîrokan naxwazin. Ji ber wê yekê, wî jî dev ji çîroka xwe berdida, dest davit qutîya xwe ya titûnê, ji xwe ra hêdî hêdî cixareyek ji titûna Mûşê ya qaçax dipêça û dikir nav lêvên xwe. Li alîkî gurmik li cixara xwe dixist, li alîkî jî li kesên derdora xwe dinihêrî û bertekên wan dipîva. Di wê demê da bêdengîyek çêdibû, tu deng ji kesî dernediket. Yekî bi mesele û metelokek dawî li bêdengîya cemaatê bianîya jî, ew zêde nedikudîya.

Dema ku cixara Xalê Qero diqedîya, careke din çavê herkesî vedigerîya ser wî, lê wê gavê jî wî guh nedida daxwazên civatê û gor dilê xwe dest bi qîlf û henekan dikir.

Her qîlf û henekek xwe jî bi kurteçîrokekê va girê dida û dixemiland. Di hemû kurteçîrokên wî da, weke Xalê Resûl, lehengê wî yê sereke jî ew bixwe bû...

Tê zanîn ku di civatên paşdemayî da mirovên herî pêşverû; mele, dengbêj û çîrokvan in.

Pêşverûtîya melan ji îlmên wan, ya dengbêj û çîrokvanan jî ji huner û gera wan pêk tê. Şev û rojên dengbêj û çîrokvanan bi gerê derbaz dibûn. Dîtinên wan ji wan ra dibûn tecrûbeyên zanebûnê.

Gor gundîyan, dengbêj û çîrokvan di warê olî da kêmbawerbûn. Ji ber wê yekê jî, bi taybetî çîrokvan, ne ku tenê bi gundîyan ra, bi bîr û bawerîyên wan ên oli ra jî qîlf û henekên xwe dikirin. Li ser bîr û bawerîyên olî mesele û metelok li hev dianîn û vedigotin...

Xalê Qero jî wexta dest bi henek û kurteçîrokên xwe dikir, ne parastina Xwedê, ne jî ya Pêxember diket bîra gundîyan...

Xalê Qero jî mîna çîrokvanên din vê yekê baş dizanîbû. Loma, bê tirs û xof laqirdîyên xwe bi herkesî dikir. Di mesele û metelokên wî da, bervêderên (muxatab) wî carcaran mezinên gund, carcaran

şêxê tarîqatê, carcaran jî qasidên Xwedê, pêxember bixwe bu. Lê bawerîya wî çiqas bi Xwedê ra tune ba jî, zêde ber bi Xwedê nediçû...

Ji wan mesele û metelokên wî yek jî ya li ser ruhustîn bû. Dema ku wî dest bi mesela xwe û ruhustîn dikir, sîya tirs û xofê di navbera civatê da derbas dibû. Hinekan bi dengî, hinekan jî bi pispisî li çavê hev dinihêrîn, tilya xwe ya îşaretê bilind dikirin û eşheda xwe dianîn.

Lê dîsa jî li dijî Xalê Qero dernediketîn û li hêvîya gotinên wî disekinîn. Xalê Qero jî bi hêsanî dest bi kurteçîroka xwe ya di navbera wî û ruhustîn da derbas bûye, dikir û digot:

- Ez isal payizê ji bo hêrandina genim bi ereba ga çûm aşê Abo. Dema ku min li ber derê aş ereba xwe rawestand, serê ga girt û nîr ji histuyê wan berda, baranê dest pê kir. Baran, îjar baraneke çawa, merîya digot qey ezman qelişîne û ji ezmanan bi elban li ser min û ga yên min da avê dirijînin. Ez serê we zêde bi baranê ra neêşînim, min ga yên xwe berda, barê genimê xwe kişand hundir, tarî jî ket erdê.

Li ber aş jî wek hertim Mihemedê Abo tenê bû, ji min ra çayek wek mîna xwîna kêrgûşkê çêkir û danî ber min. Paşê jî bi lava û rica ji min ra got, 'Qeroyê min, dora aş dora te ye. Bixêrik weke ku tu dibînî, dişewite, demligê çayê jî li ser agire û dikele. Min eyarê çeqçeqê jî saz kirîye. Hêdî hêdî genimê xwe bihêre, ez jî xêra serê te îro herim malê û vê şevê di nav zar û zêçên xwe da derbas bikim.'

Bi bahaneya zar û zêçan, Mihemed aş li hêvîya min hîşt û berê xwe da mala xwe. Min jî derîyê xwe yê der girt û çûm li ber bixêrikê rûniştim. Li alîkî gurmikan li cixara xwe dixim, li alîkî jî çaya xwe, çaya ku wek mîna xwîna kêrgûşkê hêdî hêdî dadîqultînim.

Li derva jî dîsa baranê dest pê kirîye, ewrê reş tijî bûne. Baran dibare, lê baraneke çawa, merîya digot qey ezman qelişîne, weke zembera kanîyê ji jor da av tê xwarê û weke lehîya derê biharê ber bi jêr diherike.

Gelek wext derbas bû, ez hinek xewroşkî bibûm ku, bi dengê vekirina derê pêşîyê ra, ji nişkê va ji cîyê xwe veciniqîm. Min çavê xwe vekir ku ez çi bibînim, kaleki tîr û dirêj, ji derî ra ket hundir. Kalekî rûspî û nûranî. Li serê wî pêçekî sipî û glover, rûyê wî yê qerqaş heta ser navika wî dirêj...

Weke dêrîyê jinan, dêrîyekî ji qumaşê spî û heta ser lingên wî lê... Di bin çengê wî yê çepê da jî deftereke reş û qalind, bi destê xwe yê çepê deftera xwe zexm girtîye û hêdî hêdî ber bi min tê. Dema ku du sê gav avêt û nêzikî min bû, bi dengeke nerm û nizm silav li min kir û got:

- *Ez ruhîstînim. Bi emrê Xwedê hatime ku îşev li vir ruhê te bistînim.*

Çawa Kalê xwe da nasîn û qala ruhgirtinê kir, bi derbekî va min dest avêt lagana xwe ya Ûriz, ji ber xwe kişand û lûla laganê ber bi ser natika wî dirêj kir.

Hûn bawer bikin, min çawa devê lûla laganê da enîya wî, ji tirsê dev û lêvên wî ricifîn. Rû û rûçikên wî hatin guhartin, dest û lepên wî lihev ketin, deftera wî ya reş jî ji destê wî pekya û ket ber lingê wî. Bi dengekî xemgîn lavayê min kir û ji min ra got:

- *Qeroyê min, wek mîna piling ji cîyê xwe qil nebe û zêde hêrs nekeve, ezê carekî din li defterê binêrim, dibe ku min navê te û hinekan tevlihev kiribe.*

Sedem wê yekê min jî jê ra got:

- *Ez ruhîstî û muhistî nas nakim, li kê digerî bigere, zû bibîne û sebra min careke din necêribîne.*

Feqîrê xwedê ji tirsê di cîhê xwe da diricifî û bi destên ricaf zû bi zû rûpelên deftera xwe li hev qeliband, heta dawîya defterê çû û bi rûyekî tirsnaq li min nihêrû got:

- *Qeroyê min, bibaxşîne, min navê te û yekî din tevlihev kirîye. Mirovê ku ez hatime ruhê wî bigrim, şukur ji Xwedê ra ku ew tu nînî. Ê de tu jî lûla lagana xwe berjêr bike ku, hê qeza û belayek ji destê te dernektiye.*

Li ser lêborîn û gotinên wî min lagana xwe şûnda kişand û jê ra got:
- *Tu ruhîstî, kîyî ez nizanîm, lê carekî din wusa dernekeve pêşîya min. Îro qezayek ji destê min derneket, lê careke din, bi rastî ya jî bi xeletî di ber min ra derbas bibî, weke îro tu sax ji destê min nafilîtî.*

Kalê minê rûspî û nûranî, weke kesên qidûmşikestî bere xwe guhart, pişta xwe da min û ji nişkê va wenda bû.

Pîştî wendabûna wî êdî ne xew kete çavên min, ne jî çayê di qewrîya min ra çû xwarê. Heta sibê min cixare li ser cixarê kişand û di ber

xwe da ponicîm. Piştî azana melê sibê Mihemedê aşvançî ji derî da ket hundir, hêrandina genimê min jî hêdî hêdî diqedîya.

Bi alîkarîya Mihemed min ardê xwe kir çewalên xwe û devê çewalan jî yek û yek dirût û avêt ser erebê. Ga yê xwe li ber erebê girêda, xatirê xwe ji Mihemedê Abo xwest û berê xwe da gund.

Ji wê rojê vir da jî ez tu car neçûm aş û min derbasbûna di ber derê aşê Abo ra jî li xwe heram kir.

Piştî kurteçîroka Xalê Qero, di civatê da tevlihevîyek çêbû. Hinekan ji tirs û xofa ruhistîn û ji bo gotinên Xalê Qero, xwe gunekar dihasibandin û tobedarîya xwe dianîn ziman.

Hinekan jî bi kêf û henek, bê tirs û xof, qîlfê xwe bi Xalê Qero dikirin û jê ra digotin;

- Malxirab madem ku te ruhistîn di tarîya şevê û di Aşê Abo da bêçare dîtibû û lagana xwe lê kişandibû, heft derb li ser hev di natika wî da valabikira, ku îro em jî jê xilas dibûn, tu jî...

Careke din ken û henek, tobe û duayên ku ji devê kesên li civatê derdiket, tevlihev dibûn.

Li alîki tobedarîya kalemêran, li aliyê din jî ken û henekên xortan...

Ew ken û henekên ku ji kûranîya dil derdiketin û çîroka Xalê Qero dixemilandin...

10.01.2006

Bavfile!..

Îro 100 salîya komkujîya Ermenîyan e. Ji vir sed sal berê dewleta Osmanî ji mîlyonek zêdetir Ermenî qirkirin û koka wan qeland.

Ew kesên ku ji komkujîyê xilasbûn, nasnameyên xwe veşartin û bi nav û nasnameyên nû jîyana xwe domandin.

Zarokên ku sêwî mabûn, ew jî di sêwîxaneyan da mezinbûn, dû ra ji wan hinek di malên tirkên da bûn xulam û berdestî, hinekên wan jî weke Bavfile ya gundê me bi mêrebîyan ra zewicîn...

Ew, bê dil ji ola xwe, ji zimanê xwe, ji çanda xwe dûr ketin û navên nû li xwe kirin. Mixabin, dîsa jî di jîyana xwe da rûmet nedîtin. Ji alî malbatên xwe yên nû va jî biçûk hatin dîtîn, bi navê ola dê û bavên xwe hatin bi nav kirin.

Ji wan yek jî Bavfile ya gundê me bû.

Ew jî wek jinên hemsalên xwe, xwedî zar û zêç û xwedî mal û mulk bû.

Jîyana hemû jinên gund çawa ba, ya wê jî wusa bû.

Tu kêmasîyeke wê ji jinên hemsalên wê tune bû, ji wan behredartir, ji wan paqij û bedew bû...

Di mala xwe da xalî û xalîçe çê dikir, dêrî û delmên jinên gund dibirî û didirût.

Xwedîyê du zimanan bû. Qasî ku bi Kurdî diaxifi ewqas baş jî bi Tirkî diaxifi. Piranîya jinên hemsalên wê, di emrê xwe da dibe ku carek ji gund derneketibûn, ew qasî ku jineke gundî, ewqas jî jineke bajêrî bû.

Wê jî weke jin û mêrên gund, di rojê da pênc wext nimêj dikir û di meha remezanê da rojî digirt. Di warê olî da xwedî bîr û bawerî, bi limêj û teat bû.

Di salên 1970yî da çûbû Meke û Medine tewaf kiribû û wezîfa xwe ya hecê jî anîbu cîh. Lê dîsa ne bi hecîtiya xwe, ne jî bi navê xwe dihat nasîn.

Jinikeka bênav bû. Xêncî çend kalemêr û pîrejinên gund, di gund da tu kesî navê wê yê rastî nedizanîbû. Ew kal û pîrên ji navê wê hayîdar, wan jî wek gundîyên din wê bi koka wê, bi dinê dê û bavê wê va girê didan û binav dikirin.

Bavfile...

Bavfile ya Tirk...

Li ber çavê gundîyan sûc û gunê wê ne tenê Filetiya dê û bavê wê, axaftina wê ya Tirkî jî wek kêmasîyeke mezin dihat dîtin

Bernavka wê ya Bavfile dîsa dihat famkirin, lewra ji zarokên gund hata kal û pîrên gund, bi kemasî be jî ji kirinên Tirkan yên ku li Fîleyan hatibûn kirin, agahdar...

Di derheqê komkujî û talankirina mal û mulkên Filan da, ji dê û bavên xwe, ji kal û pîrên xwe gelek tişt bihîstibûn.

Ji neyartîya herdu alîyan jî hayîdarbûn, lê dîsa jî, ew jinikeka bê nav li ber çavên wan hem Bav file, hem jî Tirk bû...

Çiqas, bi bernavka Bavfile bihata binavkirin, ew jî qasî hemû jin û mêrên gund, ji jîyan û dîrok û ji zimanê Ermenîyan dûr bû.

Jiber ku ew jî wek zarokên hemwelatîyên xwe di piçûktîya xwe da ji dê û bavê xwe, ji heval û hogirên xwe qetiyabû û li ber destê neyarên bav û kalên xwe mezin bibû.

Li ba gundîyên me jî, ne hecîtiya wê, ne jî nimêj û taeta wê têra misilmanîya wê dikir.

Cînareka baş, jinikeka bi huner û ji derdora xwe ra alîkar bû. Lê dîsa jî ew gor şênîyên gund jinikeka bênav a Bavfile bû...

Di derheqê jîyana wê da kesî zêde tiştek nedizanibû.

Tenê çend kalemêr û pêrejinên gund digotin; ew berîya şerê cîhanê ya yekemîn, dê û bavê xwe wenda dike. Dû ra li Erzîrumê, di sêwîxanê da mezin dibe. Gundîyekî me jî, wê wek jina xwe ya duyemîn li xwe mar dike û tîne gund.

Gundîyê me li ku wê naskirîye û bi çi awayî pê ra zewicîye ji alî tu kesî va nedihat zanîn. Di derheqê pêşîya wê da tiştê ku dizanîbûn, ew bû ku, digotin dê û bavê wê File bûne û piştî mirina wan, ew sêwî maye û di sêwîxanê da mezin bûye.

Bavfile, kêr zêde çil sal berê, di hêştê salîya xwe da çû ser di-lovanîya xwe, lê piştî mirina wê jî navê wê nehat guhartin. Hê jî bi koka xwe va tê bi nav kirin û tê bibîranîn...

Bavfile...

Bavfila Tirk...

Belê dewleta Osmanî 100 sal berê komkujîya Ermenîya kir, dewleta ku li ser hîmê wê ava bû, ew îro jî hê gunehkarîya ecdadê xwe qebûl nake û hê îro jî neyartîya Ermenîyan dike.

Bi sedema 100 salîya komkujîya Ermenîyan, cînara bav û kalê min careke din hate bîra min. Ji bo bîranîna wê, min ji hinek kal û pîrên gund navê wê pirsî, bi salan şûnda be jî, ez navê wê yê rastî hîn bûm.

Lê dîsa jî ez weke gundîyên me wê bi Bavfiletiya wê bi nav dikim.

Lewra Bavfile ji navê wê yê fermî çêtir e û qet nebe wê bi koka wê va girê dide...

24.04.2015

Mifreze û bejna Naso ya xil û xwar...

Saet dehê sibê bû...

Li kêleka mekteba gund bi dehan cemseyên leşkerî û bi sedan leşker... Hinek ji alîyê newala kevrê gewr, hinek jî ji alî bihurê çemê jêr va hatibûn û avêtibûn ser gund.

Mêr û jinên gund weke pezên gêj, matmayî mabûn û li der dora xwe diçûn û dihatin. Li ber derê malan û li ber kanîyê, qîz û bûk, silmik û elbên di destê xwe da danîbûn erdê, bi herdu destên xwe li çokên xwe dixistin û di ber xwe da dilorandin.

Cara yekemîn bu ku hemû gundî, bi hev ra weke reşêlekên ku zarokên gund di meha çile da nêçîra wan dikirin, ketibûn dafikê, dafika Nazmî Çawûş...

Ne dikarîbûn birevin, ne jî dikarîbûn xwe veşêrin. Pênce, şêst, sed, dused esker...

Di destên wan da tivingên modolî, namliyên tivingên xwe ber bi gund û gundîyan dirêj kiribûn û li benda fermana Nazmî Çawûş sekinîbûn.

Komek esker jî, li binê taxa jêr, ji çem derbas dibûn û ber bi dibistanê, ber bi Nazmî Çawûş diçûn...

Nazmî Çawûş, ji ser kursî rabibû, herdu destê xwe dabû ser qûna xwe, li gund û rewşa gundîyan dinihêrî. Dema ku esker gîhiştin ba wî, ew û muxtar li pêşîyê, li pey wan jî komek esker, ji mala muxtar va dest pê kirin û ketin nava gund. Diketin nav kîjan malê, ode, aşxane, kulîn, axur û kadîna kayê, li ber derîyê malê heba qelax, ser û binê hev dikirin û di herderê da li çek û rextan digerîyan.

Diketin odê malan, histêrê nîvînan dadixistin xwarê û li nav lihêf û doşeg û balgîyan digerîyan. Hemû nivîn li ser hev diqelibandin û bi serê singûyên tivingên xwe va rûyê wan diqelişandin.

Diketin kulînê, bi zanayî sîtilên mast, tenekêyên rûn û postên toraqê werdigerandin û ew tevlîhev dikirin.

Di aşxaneyan da, bi pozê xençerên xwe çewalên ard, torbeyên genim û sawar diqelaştin û li ser erdê dirijandin.

Dema ku jin û jinepîr kirin û kiryarên eskeran didîtin, agir bi keze-ba wan diket. Ji kerba bêdengîyê bêhna wan di ber wan da diçikîya. Serê laçikên xwe dikirin devê xwe û di dilê xwe da nifir dikirin, di ber xwe da digirîyan û hêsir dirijandin.

Nazmî Çawûş û eskerên wî, ji danê sibê û ji mala Muxtar va dest pê kiribûn û piştî navroyê ji serê taxa jorîn ra derketibûn.

Hemû şênîyên gund, jin û mêr, kal û pîr bi xwe ra anîbûn û li binê taxa jêr, li hemberî dibistanê li hev komkiribûn.

Pişt ra jin û mêr ji hev veqetandin. Jin û zarokên piçûk li ber devê çem, li alîyê gund hîştin. Hemû mêrên gund jî, ji avê derbasî alîyê dibistanê kirin û berê wan dan gund, ber bi jin û zarokên wan û wek îştimaya eskerîyê li kêleka hev rêz kirin. Zarokên xwendekar li ber derê dibistanê, yên piçûk jî li kêleka rêza jinan sekinîbûn û bi matmayî li dê û bavên xwe û li zilma ku esker li wan dikirin, dinihêrîn.

Nazmî Çawûş, li rexta rêza mêran sekinîbû, herdu destê xwe li ser qûna xwe dabû serhev, di cîhê xwe da xwe li ba dikir û ferman dida. Hemû mêrên gund, kal û xort, bi fermana Nazmî Çawûş ra xwe tazî dikirin. Çend kal, bi kiras û derpê mabûn ku, ew jî bi dengê Nazmî Çawûş ra, bêçare kiras û derpê xwe jî hêdî hêdî ji xwe derdixistin.

Bi tûtika Nazmî Çawûş ra di gund da qiyamet rabibû, hemû mêr, li meydana gund û li kêleka hev rût û tazî, li rexta wan jî jin û zarên wan...

Çawa ku Mele di derbarê roja qiyametê da weaz dida û wê rojê tarîf dikir, hemû gundî jî li ber devê çem û li kêleka hev, bêkiras û derpê sekinîbûn. Di navbera wan û jin û zarokên wan da, çem, li ser çem jî pira siratê.

Hemû mêrên gund ji serî heta lingan, rut û tazî, her tiştên wan li meydanê...

Di nav mêran da bejneke xil û xwar ji dûr va kifş dikir û bala jin û zarokan dikişand ku, ew jî bejna Naso bû.

Bejneke dirêj û xil û xwar...

Li ser bejna rût û tazî, serîkî bi serpêçêke gilover... Merîya digot qey dinya gilover anîne, danîne ser serê Naso û bejna wî jî di bin giranîya dinyayê da xil û xwar bûye.

Kesên ku di bin çavan da li alîyê wî mêze dikirin, rewşa xwe ji bîr dikirin û di ber xwe da dikenîyan. Bi dengê Nazmî Çawûş ra dengê xwe dibirrîn, ken di dilê wan da dikelîya...

Bejna Naso, bejneke dirêj û xil û xwar.

Cesedeke bê goşt...

Ji çerm û hestî...

Hestîyên dirêj û çermê reşê birqandî...

Li ser bejna wî ya xil û xwar jî, serpêça wî ya mezin û gilover...

Bejn û bala Naso û serpêça wî, bala Nazmî Çawûş jî kişandibû, ku bew er bi Naso çû, şiva destê xwe li serpêça wî xist û ji serê wî da anî xwarê...

Nazmî Çawûş çî bikira, ji kesî tu dengê dernediket, lewra bêdengîya ji bêçaretîyê ketibû dilê gundîyan. Ne ji jin û mêran, ne jî ji kal û pîran tu dengê derdiket.

Xêncî dengê ava çem û dengê Nazmî Çawûş, herkes kerr û lal...

Nazmî Çawûş talîmat dida, eskerên di bin fermana wî da jî zilm û zordarîya bêsînor û bêpîvan li gundîyan dikirin.

Hemû mêr, xort ya jî kal, rût û tazî, berê wan li alîyê gund, kincên wan jî li pêşîya wan, li erdê û tevlihev...

Li paş wan û kêleka wan jî eskerê Nazmî Çawûş rêzkirî...

Bi fermana Nazmî Çawûş ra dema ku tazî dibûn, berê herdu destê xwe li pêşîya xwe girê didan...

Dîpçikeki şidyayî ji leşkerê pişt xwe va dixwarin, bêçare û bê îtiraz, destê xwe ji hev vedikirin û di ber xwe da berdidan.

Dû ra hemû taxim û taxlawatên wan ên bi wan va girêdayî, derdike-tin meydanê û li ba dibûn.

Ji tirs û xofa ku Nazmî Çawûş kiribû dilê wan, tu kes ji cîyê xwe nedi-livî, li dijberî zilma wî dervediket. Hemû mêr rût û tazî, serê xwe di ber xwe da xwar kiribûn, di bin çavan da li alîyê wî alîyê çem mêze dikirin û di dilê xwe da difikirîn ku, gelo ya anîne serê wan, wê bînin serê jinan jî..?

Gundî, di serma derê baharê da, demekî dirêj, rût û tazî di cîhê xwe da man. Bi fermana Nazmî Çawûş ra, elbeke avê anîn, elbeke dar, ji darê şimsîr...

Elb berê dan destê Hemîd, Hemîdê li serê rêza mêr ên rût û tazî di cîhê xwe da diricifî...

Bi fermana Nazmî Çawûş ra, Hemîd elba vala girt, çû ber çem. Ji ava çem elb tijî ava sar kir û di ser serê xwe da vala kir, pişt ra jî elb dîsa bi avê tijî kir û anî di ser serê mirovê ku li kêleka wî sekinîbû, rijand û dora xwe derbas kir.

Piştî wî îjar yê kêlaka wî elba vala digirt diçû ber çem, elb bi ava sar tijî dikir, wek Hemîd, berê di ser serê xwe da diquliband, cardin tijî dikir û dihat di ser serê mirovê ku di kêleka wî da li ber dora xwe sekinîye, vala dikir. Dû ra diçû û di cîhê xwe da heta ku dawî li zilma bê pîvan were, bêdeng disekinî.

Bi îşkenceya avê ya ku bi xwe li xwe dikirin, ne kesî ji kesîra îtiraz dikir, ne jî dengê xwe derdixist. Li alîyê gund jî hemû jinên gund, ji zarokên qîzî heta jinepîrên heftê-heystê salî, ew jî li kêleka hev rêz bibûn, berê wan jî ber bi rêza mêran...

Dev û lêvên wan bi laçik û şarên rengîn va girtî, çavên wan bi hêsir û bi dilekî xemgîn, li zilm û zordarîya bêsînor û bêpîvan temaşê dikir-in.

Di nav jinan da jî hinek jin hebûn ku, ew jî bi hev ra ketibûn nav qîlf û henekan. Bi dengê nizm di derheqa mêran da, bi taybetî jî li ser kinbûn û dirêjîya canê wan ên piçûk diaxifîn û henekên xwe bi wan dikirin û di ber xwe da dikenîyan.

Dema ku eskerek li wan mêze bikira, wê gavê jî serê laçikên xwe dikirin devê xwe, ya jî lêvên xwe, di nav diranê xwe da kit dikirin û li ber kenên xwe disekinîn.

Danê êvarê, Nazmî Çawûş kirina xwe kiribû, li derdora xwe dinihêrî û bi kêf û eşq dikenîya. Kenên wî qedîyan, ferman da û bi fermana wî ra hemû esker derbasî alîyê dibistanê û li kêleka hev rêz bûn. Piştî çend xulekan li cîp û cemseyên xwe sîyar bûn û vegerîyan.

Bi vegera wan ra, di nav mêrên rût û tazî da hewldanek dest pê kiribû. Bi lez û bez kincên xwe, rast û vaca lixwe, solên xwe çep û rast dikirin pê. Serê wan di ber wan da xwar, li erdê mêze dikirin û ber bi malên xwe va diçûn...

Di ser wê rojê da, sal û demsal derbas dibûn, ew zilm û tadeya ku gundîyan wê rojê dîtibûn, weke hercarê li paş mabû. Ew bûyerên ku cara ewil li wan qewimîbûn, bi salan jibîr nedikirin, bi taybetî jî zarok, zarokên lawîn...

Mêr û jinên gund jî di şevên payîz û zivistanê, ew şevên sar û dirêj da, kirin û kiryarên ku wê rojê qewimîbûn, bi qîlf û henekan bibîr dianîn. Bêguman kêma ya jî zêde hinek tişt diguherandin, weke çîrok-vanan gotinên xwe dixemilandin û di tama çîrokê da ji hev ra vedi-gotin.

Sedem qîlf û henekên li ser wê rojê di navbera hinek jin û mêran da û di nav hinek malên gund da, ji sibê hata êvarê şer û pevçûn kêma nedibû.

Ji wan malan yek jî mala Nasoyê xwedîyê bejna dirêja xil û xwar bû. Bejna Naso bi kêmasî duh mêtro, lê ne bejneke rast û xurt.

Bejna wî weke darê mazîyê, bejneke xil û xwar û ji çerm û hestî pêk dihat. Çermê wî, ji xebata di nav mêrg û zevîyan da û li ber tavê, weke qîr û qetranê reş, qurçimên çermê wî jî wek komira Cizîrê şax şaxî dibiriqîn.

Dest û pîyê wî û amûrên wî yên bi laşê wî va girêdayî jî, gor bejna wî dirêj û xil û xwar...

Ne tenê di nav civata mêran da, di nav civata jinan da jî qîlf û hanekên ku li ser wê rojê dihatin kirin, ew jî, bi pirranî li ser bejn û bala Naso bûn.

Naso sedem qîlf û henekên ku mêran li rûyê wî, jinan jî li paş wî diki-
rin, dibihîst û bi wan dîn û har dibû.

Ji gundîyan ra dida xebera û dixeyîdî, lê ne xeberên wî, ne jî xeyî-
dandina wî çare dikir. Mixabin li hemberî gundîyan tu tiştêkî din jî
ji destê wî nedihat. Ne dikaribû rojeva jin û mêran biguherîne, ne jî
dikaribû devê wan girê bide.

Hemû hêrs û kîn û nefreta xwe ji jina xwe derdixist. Ji danê sibê heta
êvarê, ji jina xwe ra dida xebera û şerê wê dikir.

Bi dar û beran li jina xwe dixist, ser û guhê wê diqelaşt û di nav
xwînê da dihişt. Zilma ku ji Nazmî Çawûş dîtibû, Naso wê zilmê li
jina xwe dikir.

Ji ber zilm û zordarîya Naso, jina wî çareya xilasbûnê li derveyî malê
didît. Bi pêxasî û serqot, ji destê Naso difilitî, derdiket derva û bi
qêrîn û qîjîn, xwe diavêt ber bextê cînanan.

Cînar diketin navberê, Naso û jina wî ji hev dûr dixistin. Lêbelê,
dengê Naso nedihat birîn, dengê wî yê tîz û bilind, bi qêrîn û qîjîna
jina wî ra tevlihev dibû. Ji dûr va, ji jina xwe ra dida xebera û digot:

*„Qîza kurê kerê... ev çil sal e, ez di paşla te da me, te hê canê min nas
nekirîye ku, tu bi jinên gund ra radibî û rûdinê, kinbûn û dirêjîya her
tiştên min, bi ken û henek şirove dikî...”*

Naso bi van gotinên xwe yên watedar, li alîkî jina xwe ditirsand, li
alîyê din jî peyameke dîplomatîk dida hemû cînanan...

01.05.2006

Kurd û nasnameyên li ber mirinê!

Nasname çî ye û ji kîderê tê?

Di derbarê vê yekê da tiştên ku tên gotin zêde û ji hev cûda cûda ne.

Lê bi awayeke hêsan mirov dikare bibêjê, nasname, bersivdayîna kes û kom û civatên li dijberî pirsên „hûn kî ne û ji çî eslî ne“ ye.

Her mirovek, jin ya jî mêr, bi hinek nasnameyên pevrayî tên dinyayê.

Ji wan yên herî sereke, nasnameya mirovahî, netewî û olî ye.

Ev herdu jî ji dê û bav tên. Dê û bav ji kîjan neteweyê bîn û bawerîya xwe bi kîjan olê bînin, zarokên wan jî wek endamên wê netewê û bawermendên wê olê mezin dibin û di civatê da cîhê xwe digrin.

Nasnameyên piştî ji dayîkbûnê, di nav jîyanê da tên bidestxistin, ew pir in û hêjmara wan jî gor jîyana her mirovekî tê guhartin.

Weke nasnameya pêşeyî, gundî, bajarî hwd...

Nasnameyên guherbar, di nav jîyanê da tên guhartin, kêma an jî zêde dibin. Herwiha bi pêşveçûna zanyarî û teknolojîyê va, mirov dikare hinek nasnameyên xwe yên mayînde jî biguherîne.

Weke mîsal, jinek di nav jîyana xwe da dikare bibe mêr, mîrek jî dikare bibe jin. Dîsa her mirovek dikare di nav jîyana xwe da bawerîya xwe ya olî jî biguherîne. Xiristîyan hatibe dinyayê, dû ra dikare bibe Misilman, an jî Misilman hatibe dinyayê, dû ra dikare bibe miroveke bêbawer...

Lê di nasnameyên zikmakî yên mayînde da yên ku neyên guhartin, ew jî, nasnameya netewî ye ku, bingeha wê jî ziman e... zimanê zikmakî ye...

Nasnameya netewî, here ber mirinê û bimre jî, tu nasnameyeke din şûna wî nagre. Ji ber ku gor daxwaz û helwesta mirovan nayê guhar-tin. Mirovek gor nasnameya xwe ya netewî neji û lê xwedî derneke-ve jî, ji alî kesên din va weke endamê wê netewê tê bi nav kirin.

Mîsal, kurdek çiqwas xwe wek Tirk, Erebi, an jî Ecem tarîf bike jî, ne dibe Tirk û Erebi û Faris, ne jî ew wî/wê kesek ji xwe dibînin û qebûl dikin. Mixabin dema mirov li rewşa kurdan, bi taybetî Kurdên Bakûr dinihêre, di helwesta wan da tu pîvaneke zanyarî nabîne.

Jiber ku cendek Kurd, mêjû tevlihev e...

Ne gor pîvanên zanistî, ne jî gor pîvanên olî tevdiğer in...

Beşek Kurd, nasnameya xwe ya netewîtiyê didin alîkî û berî her tiştî xwe weke sosyalîst, enternasyonalîst û demokrat bi nav, beşek jî xwe tenê gor bawerîyên xwe yên olî tarîf dikin.

Herdu beş çiqwas ji hev cûda bin jî, di warê tarîfkirina nasnameya xwe ya netewî da dibin yek, ku ew jî sosyalîst û olperest in.

Kurdên sosyalîst dibêjin; „*em sosyalîst û enternasyonalîst in.*“

Yên olperest jî dibêjin; „*em qûlê Xwedê û ji ometa Mihamed in.*“

Ne sosyalîst û enternasyonalîst gor pîvanên zanistîyê xwe tarif dikin, ne jî olperest gor pîvanên olî.

Halbûkî, di demên borî da, kurdên oldar digotin, „*em qûlê Xwedê, ji qewmê Îbrahîm û ji ometa Mihamed in.*“

Kurdên oldar ketin bin bandora tirkên misilman û ji nasnameya xwe ya qewmî dûr ketin, sosyalîst jî bi salan di bin tesîra çepên Tirk û kemalîstan da man. Jibo ku ji alî heval û hogirên xwe yên Tirk va, bi nijadperestîyê neyên tawanbarkirin, nasnameya xwe ya netewî dan alîkî û bi bendê biratîya gelan va xwe girê dan. Loma ne îro ne dikarin Kurd bimînin, ne jî dikarin bibin Tirk û Erebi û Ecem...

Bi vê helwestê ziman û nasnameya xwe bi destê xwe kuştin, bêxwedî û bêxwedan man... Lidûketina birayên xwe yên olî û enternasyona-list va jî ber bi mirinê diçin!..

06.12.2016

Newala waweylê!

Weke anekdotêk di bîra min da ma ye. Salên borî, di sohbetên olî da hin kesan digotin; di dinê da sê cûre mirov hene. Ji wan cûreyan ya yekem, ew kesên bawermendin ku, gor bîr û bawerîyên xwe di-jîn. Ew ne li kesî xirabîyê dikin, ne jî ji kesî ra xirabîyê dixwazin. Ew weke jîyana xwe ya vê dinyayê, li dinya wîyalî jî jîyana xwe ya bê dawî di bihûştê da derbas dikin.

Cûreya duyem jî ji kesên xwedî bîr û bawerî pêk tên, ku ew hinek ji kesên di cûreya yekem da cîh digrin, cûdatirin, li kesî xirabîyê nekin jî xêncî xwe ji kesî ra çêyîyê jî naxwazin.

Bîr û bawerîyên xwe, ji bo berjewendîyên xwe yên rojane bikar tînin û gor bîr û bawerîyên xwe najîn. Ew, kesên gunehkar in, gor guneyên xwe yên li vê dinyayê kirine, beşek ji jîyana xwe ya ji li dinya wîyalî, di dojhê (cehennem) da derbas dikin.

Ew kesên di cûreyan sêyem da cîh digrin, ew kesên durû ne. Ne bîr û bawerîyên wan, ne jî kirin û gotinên wan hevdu digrin. Kesên tevlihev in û ne qîbleya wan kifş e, ne jî bîr û bawerîya wan yek e. Berjewendîyên wan li kîjan alî be, ew jî gor wê yekê qîbleya xwe li wî alî va diguherînin.

Li dinya wîyalî jî cîhê wan, ne bihuşt ne jî dojh e. Ew di navbera bihuşt û dojhê da dimînin û di Newala Waweylê da jîyana xwe ya mayînde derbas dikin.

Ez îsal dema ku çûm welat û rewşa kurdên ku li gund û bajaran dijîn, bi çavê serê xwe dît, ev anekdota ku min salan berê ji mele û sofîyan bihîstibû, hate bîra min. Mirov dibêje qey ew anekdot jî ji bo Kurdên Bakûr hatîye gotin.

Mirov dikare bêje Kurdên Bakûr jî îro ji sê cûreyan pêk tên.

Kurdên gundî...

Kurdên bajêrî...

Kurdên tevlihev ên ne gundî ne jî bajêrî...

Di van salên dawî da jîyana Kurdên Bakûr jî di gelek xalan da pêsta çû. Bi taybetî ew kurdên ku di gundan da dijîn, îro, ji berê zedêtir li nasnameya xwe û zimanê xwe xwedî derdikevin, bê tirs û xof xwe wek Kurd dihesibînin û bi nav dikin. Sîyaseteke tûj û tund nekin jî, di vî warî da tercîhên xwe, bi piranî gor nasnameya xwe ya neteweyî bi kar tînin.

Kurdên bajêrî jî ji du beşan pêk tên. Ji wan beşek di bajaran da hatine dinyayê û li wir mezin bûne, ku piranîya wan zimanên xwe yên zikmakî nizanin û ji orf û edetên kurdayetîyê dûr in.

Di jîyana xwe ya rojane da Tirk, di warê sîyasetê da jî Kurd in. Çiqas ji zimanên xwe yên zikmakî û ji kurdayetîyê dûr bin, ew jî xwe Kurd dihesibînin, di nav sîyasetê Kurdî da cîh digrin, lêbelê bi zimanê Tirkî sîyasetê dikin. Nezanîbûna zimanê xwe yên zikmakî wek kêmasî nabînin û ji bo hînbûna ziman jî xwe zêde naêşînin.

Ger ku bixwazin, dikarin di demeke kurt da bi hêsanî fêrî zimanê xwe bibin. Ji ber ku kesên derdora wan Kurd in û ew jî di nav kurdan da sîyasetê dikin.

Lê hinek kurdên bajêrî hene ku ew di her warî da tevlihev in.

Ne Tirk, ne jî Kurd in...

Ne bajarî, ne jî gundî ne...

Di hemû xalên jîyanê da, bêpîvan û nezan çeperast lêdixin û dijîn.

Piranîya wan di salên dawî da ji gundan koçber bûne û li bajarên herêmê û li bajarên mezin yên Tirkîyê biçîh bûne.

Bi hatina xwe ra berê şikl û şemalên xwe, dû ra jî ziman û axaftina xwe guhartine.

Gor cîranên xwe yên Tirk û oldar bi awayekî, gor sekuler û bêbawer jî jî bi awayekî din dijîn û tevdigerin.

Roj bi roj ji nasnameyên xwe yên neteweyî dûr û bi zimanên xwe yên tevlihev jî li pey nasnameyên nû dikevin.

Xwe weke Tirk bi nav dikin û bi kesên derdora xwe ra bi tirkîyeke nîvco diaxifin.

Di kirin û kiryarên xwe da, di jîyana xwe ya rojane da heta ku ji destên wan were ji Kurd û kurdayetîyê dûr disekinin.

Mixabin, dîsa jî li ba tikan rûmetê nabînin, lewra ew çiqas xwe Tirk bibînin û bi nav bikin jî, tirkên derdora wan, kurdbûna wan her gav li rûyê wan dixin û piçûk dibînin.

Loma ew ne dikarin Kurd bimînin, ne jî dikarin bibin Tirk û ji alî tirkan va werin qebûl kirin.

Ez ji wan ra dibêjim, kurdên nîvbajêrî...

Wek kesên ku li dinya wîyalî, di nav Newala Waweylê da dimînin, kurdên nîvbajêrî jî li vê dinyayê di navbera Kurd û Tirkan da terin û tên.

Wek gotineke pêşîyan, carekî xwe avêtinê nava newalê, ne dikarin pêş ta herin, ne jî dikarin şûnda vegezin...

06.09.2014

Gelo Kurd li neynikê mêze nakin!

Miroven ku li neynikê mêze nekin û xwe tê da nebînin, herdem xwe bedew û çeleng dihesibînin.

Hemû kêmasî û qisûrên kesên derdora xwe dibînin û qilfê xwe bi wan dikin, lê tu carî kêmasî û qisûrên xwe nabînin.

Jiber ku ew li neynikê mêze nakin. Loma ne xil û xwarîya dev û pozên xwe, ne şaşî û kortîya çavên xwe dibînin. Ne ji qûrçimên rû yên xwe, ne jî ji keçelîya porên xwe hayîdar in...

Loma pozbilind û xweperest in.

Dema ku ez li rewşa kurdan dinihêrim, bixwe jixwe ra dibêjim. Gelo di malên kurdan da neynik cîh nagre û ew li şikl û şemalên xwe, li bejn û bala xwe mêze nakîn.

Çima, gor daxwaz û gotinên xwe najîn û her tiştî reş, an jî sipî dinirxînin?

Weke mîsal, demoqrasî û wekhevî rêbazên gerdûnî ne, gor welatan, an jî mirovan ne wateya wan, ne jî tarîfa wan tê guhartin. Şert û şûrtên demoqrasîyê li Amerîkayê çî be, li Afrîka û Asya yê jî ew e.

Gor kîjan şert û mercan ji mirovek rojavayî ra demoqrat bê gotin, mirovek rojhilatî gor wan şert û mercan demoqrat tê binavkirin.

Ew şert û merc çî ne?

Mirovê demoqrat ray û ramanên xwe vekirî û zelal tîne ziman û ji ray û ramanên kesên din ra hurmetkar e.

Li ber zilm û zordarîyê histûyê xwe xwar nake û xwedî cesaret e...

Bî û bawerîyên xwe gor civata xwe ya jî gor endametîya xwe ya bi hêz

û partîyek va naguherîne. Bîlakîs ew bi kesayetîya xwe, hêz û partiya xwe dewlemend, bi ray û ramanên xwe jî pirdengî û pirengîya wan dewlementir dike.

Kesê demoqrat, mirovhiz û aştxwaz e...

Dema ku were rojevê, hemû Kurd xwe weke demoqratên sereke bi-nav dikin û di ser xwe ra kesekî demoqrat nabînin. Lê kesên ku wek wan nafikirin, ne tenê ji fikrên wan, ji hebûna wan jî eciz dibin.

Aştxwaz in, lêbelê tenê ji bo xwe û hevalû hogirên xwe aştiyê dixwazin. Ji destên wan were, yen ku wek wan nafikirin, di tasek av da dixeniqînin, termên wan li erdê dihêlin.

Mirovhiz in, lê belê xwe tenê mirov dihesibînin û loma tenê ji xwe hez dikin.

Xwe ronakbîr û rewşîr dibînin, lê ne dixwînin ne jî dinivînin...

Li devê şêx û melayên xwe yên modern dinihêrin, qasî ku ji wan fam dikin, gotinên wan weke benîştê nêrbend, ji sibê hata êvarê dicûn.

Sîyasetmedar in, lê xêncî rêç û rêbazên xwe tu rîya kesî rast nabînin. Yên ku di rêça wan da neçin û nekevin milên wan, xayîn û neyar îlan dikinû di rêya xwe ya xil û xwar da dimeşinç

Dîndarên Kurd jî wusa nin...

Bi oldarîya xwe difirin, lê xêncî mûridên ji tarîqata xwe, oldarîya tu kesî qebûl nakin.

Loma mirov dikare bi hêsanî bibêje, hemû Kurd bi gotinên xwe şoreşvan, bi kirin û kiryarên xwe jî muhafazakar in.

Ne xwe diguherînin, ne jî ji kesî ra guhartinê dixwezin.

Sedem vê yekê ye ku dibêjim, ji her Kurdekî ra neynikek pêwîst e.

Kîngê ku di rojê da carê li neynikê binihêrin, tê da qûrçimên rûyên xwe û keçelîya porên xwe bibînin, wê demê dikarin li ser ray û ramanên xwe jî bifikirin û xwe bigûherînin...

12.08.2010

Kurdên Bakûr!

Carcaran li ser rewşa kurdan, bi taybeti Kurdên Bakûr, dûr û dirêj difikirim, mixabin di kirin û kiryarên wan da tu car encameke balkêş nabînim.

Li kîjan alî dinihêrim asteng û derd û kulên wan derdikevin pêşîya min.

Ne kirin û kiryarên wan, ne jî gotin û gotarên wan hevdu digrin

Li allîkî dinhêrî jîyaneke pîr û pak, li alîyê din jîyaneke tevlihev û qirêj...

Di karên xwe yên sîyasî da, di bazirganî û jîyana xwe ya civakî da jî tevlihev in...

Di warê mêrxasîyê da, ez bawerim ne li Rojhilata Navîn, li seranserî cîhanê jî li ser Kurdan mêrxas nayên dîtin. Mixabin ew mêrxasîyeke navxweyîye ku, tenê li dijberî hev mêr û mêrxas in.

Di warê xîretê da jî Kurd ji gelek neteweyan bi xîret in. Bese ku dest bi tişteki nekin, li rastî û xeletîya wî nanihêrin, hata wi tiştî nebin serî, dest jê ber nadin.

Xwedî bawer in, bawerîya xwe bi tişteki ya jî bi kesekî bînin, ji bin tesîra wê tiştê, ya jî ji gotinên wî kesî tu car dernakevin.

Xêncî xwe, ji herkesî ra bi rûmet û hurmetkar in û di hurmeta xwe da tu car qisûrek nakin.

Mêvanperwer in, naxwin, li xwe nakin, li zar û zêçên xwe xwedî dernakevin. Lê ji bo mêvanên xwe, ne tenê mal û mulkên xwe, cane xwe jî feda dikin.

Sozdar in, sozên wan wek sened in. Heger di van demên dawî da nehatibe guhartin, zerar û zîyana wan jî tê da hebe, hata ku ji destên wan were, li ser sozên xwe disekinin û wan bi cîh tînin...

Camêr in, bêrika wan û zikên wan vala be jî, çavên wan têr in.

Ji hev ra kîndar in. Dema bi kesekî ra bikevin rikê, rikberîya xwe heta roja mirinê dikudînin û tu car ji bîr nakin.

Mixabin, ji neyarên xwe ra, ya jî ji bîyanîyan ra dilgerm û rûnêrm in...

Alikar in, dema ku li serê heval û hogirên wan bûyerek biqewime, kar û barên xwe li erdê dihêlin, alîkarîya heval û hogirên xwe dikin. Lê ji hawara eqrebayên xwe yên nêzîk ra kerr û lal in...

Dengbêj û lîstikvan in. Kê bûk be, jinên wan berbû, kî zava be, ew bixwe jî xwendî û qasid in. Dîsa jî ji dengbêj û hunermendên xwe dûr, li pey stranbêjên bîyanî digerin û heyranê wan in...

Di warê sîyasetê da piranîya wan sosyalîst û enternasyonalîst in. Mafê dewletbûnê ji hemû gelên cîhanê ra gavekî heq û pêşverû, ji xwe ra guneh û paşverû dibînin.

Ji dayîkên xwe hazdikin û wan li ser pişta xwe digerin. Lê ji zimanê wan fam nakin, ji bo famkirinê qiyamet rabe jî xwe naêşînin...

Oldar in, bawerîya xwe bi Xwedê û Pêxamber wî tînin. Lê kîngê ku ji jin û zarên xwe, ji heval û hogirên xwe eciz bibin, bi Xweda û Pêxamberê wî ra dest pê dikin û bêsînor diavêjin û terin...

Ji rê û rêbazên hemdem bêhayîdar...

Loma ji welatên xwe dûr û bê war, di bin destê dagirkerên xwe da hêsr û belengaz in...

08.05.2012

Teknolojî û Kurdên binerd...

Di nav çend salên dawî da, di warê teknolojiyê da pêşveçûnên gelek mezin çêbûn. Ev yek ji alî zanyaran va wek şoreşa teknîkî jî tê bi nav kirin.

Bi saya vê şoreşê dinya guherî...

Dinya piçûk bû, têkilîyên mirovan bi hev ra xurt, dan û sitandinên wan jî zêde bûn.

Di navbera gund û bajaran da ferq nema...

Karker û xebatkarên li bajêr dijîn, bidin alikî, şivan û gavanên li serê çiyê jî îro dikarin qasî ronakbîr, sîyasetmedar û nivîskarên jî bûyerên dinyayê agahdar bibin.

Di berika her şivan û gavanekî da jî telefona destan heye û ger ku bixwazin, ew jî dikarin li serê çiyê pez û dewarên biçêrînin, di heman demê da têkevin ineternetê û bûyerên di dinê da qewimîne, bibînin, agahîyên ku di derbarên wan bûyeran da hatine gotin û nivîsandin, guhdarî bikin û bixwînin.

Gundîyek jî îro dikare di mala xwe da rûnê û hemû rojnameyên ku bi zimanê wî çap bûne, hê jî çapxanê derneketine, bi alîkarîya ineternetê bibîne û bixwîne.

Ev pêşveçûna ku di warê teknolojiyê da pêk hatîye, jîyana mirovan hêsan dike û wan diguherîne.

Yên ku vê realîtê nabînin û xwe naguherînin, tenê hinek kurdên binerd in...

Serê xwe kirinê nav qûmê û qûna xwe jî li derva hîştine...

Were ser gotinê, ew xwe demoqrat, aştxwaz û mirovhiz dibînin...

Lê di jîyana wan da ne demoqrasî, ne aşti ne jî mirovatî cîh digre...

Kî ku wek wan nefikire, gor wan, ya xayîn, ya jî sîxûr û paşverû ye...

Nivîskarê ku gor dilê wan nenivîse, diz, hunermendê ku gor dilê wan nestirê, çilpiz e.

Jiber ku, ew di dinya xwe ya piçûk da lingan wan li ser erdê be jî, ew bi mijûyê hê binerd in û bi nav û nûçikên leqeb dijîn û deng didin.

Bi navên xwe yên qelp di nav dinya sanal da digerin, çavê xwe digrin û devê xwe vedikin. Çi were ser dev û lêvên wan, bi peyvên qirêj û bi hevokên şaş li pey hev rêzdikin û ji mirovan ra dişînin.

Bikaranîna leqebên ku li xwe kirine, xwe vedişêrin, jiber ku ji şert û mercên mêranî û mêrxasîyê bêpar in.

Tu bersiva wan bidî, wê gavê jî hinek peyvên xwe yên qirêj diguherînin û bi naveke din û careke din dîsa ji te ra dişînin.

Lê ji jîyan û realîta jîyanê ewqas dûr in, ku bi wê helwesta xwe, nezani û xizaniya xwe, bixwe nîşan didin...

Nizanin ku, bi nav û nûçikên xwe yên sexte, tenê xwe û der-dora xwe dixapînin.

Ji wan wetrê computer û sîstema internetê jî weke wan tê xapandin...

Bi dehan nav û navnîşanên sexte li xwe dikin û xwe vedişêrin, lêbelê nafikirin ku çiqwas nav û navnîşan werin guhartinê jî, dema ku ji computerekê were şandin, hemû bi çavkanîyekî tîr xuyakirin.

Ew çiqwas serê xwe di nav qûmê da çik bikin jî, qûna wan wek ala Tirkî li her derê tê dîtin.

Bav û kalên me cîhê bîla bê sebeb negotine; *„çêleka ku dizî were ga, eşkere dizê...”*

25.05.2011

Doza pênerberîyê û navê çayikê...

Heta îro li ser pênerberîyê û pênerberan gelek tişt hatine nivîsandin. Di piranîya wan nivîsan da, kesên nivîskar bi helwesteke sîyasî li pîrsgirekên penaberan û pênerbertîyê mêzekerine û nêrînên xwe anîne ziman.

Lê rûyekî penaberîyê yê din jî heye ku, heta nuha tu kes li ser wê yekê nesekinîye.

Heger ew tiştên ku hatine serê pênerberan, werin nivîsandin, bêguman ewê bibin bingeha dewlemendîya edebîyatê jî.

Hinek tişt hene ku mirov dema wan dibhîse, li alîkî digrê, li alîkî jî dikene.

Ger ku ew ken û girî neyên nivîsandin, di cîhe xwe da dimînin û di demek kurt da jî tîr jibîrkin. Sedem wê yekê ye ku qasî rûyê pênerberîyê yê sîyasî, rûyê wî yê din jî hene ku tesîran wan bi salan ra jî derbas nabin.

Ji bo nivîsandina di vî warî da jî barê herî giran dikeve ser milê wergervan. Tiştên ku di dadgehên da diqewimin, nivîsandin û belavkirina wan çiqas qedexê be jî, wergervan dikarin wan bi tewneke din binivîsin û binî ziman.

Heta nuha min jî gelek tişt bihîstin, lê van demên dawîyê da îfadeya keçikeke Kurd bihîst ku, ji kena dilê min êşîya.

Piştî jî meseleyek gundîyekî me hate bîra min, dema ku min ew ji hevalê xwe yê wergervan ra got, îyar ew ji kenan ji xwe çû.

Tiştên ku ewqas em pê kenîyan çî bûn?

Ez bawerim we jî ji nuha da gelek meraq kirîye.

Jiber ku meraqa we bêtir zêde nebe, niha ezê berê bi kurtayî mesela keçika pênaver, piştra jî mesela gundîyê me ji we ra bibêjim.

Keçika penaber li bajarekî Tirkîyê mezin bûye û gor gotinên wê xûya ye ku ji sîyasetê jî dûr sekinîye. Çend sal berê hatiye welatek Euro-payê û li wir daw û doza mafê pênaverîyê kirîye.

Piştî serlêdana wê roj û meh derbas dibin. Doza wê di dadgehê da tê dîtin. Hakim bi alîkarîya wergervanek sebebê hatina wê ya Euro-payê jê dipirse.

Keçik jî bersiva dadger dide wuha dibêje:

- Ez endamê partiyeke binerdî me û ji ber wê yekê jî jîyana min a li welat di bin xeterek mezin da derbas dibû, loma ez ji welatê xwe revîyam û min bêhnê xwe li vir girt.

Hakim_

- Navê partîya we û armanca wê çi ye?"

Keçik:

- Ê Hakim Beg welle partîya me partiya komunîst e. Hem Markist hem jî Lenist e. Li welatê me çiqwas koministî û markîstî xirab were tarîfkirinê jî ew tiştên ne xirab in. Hakim Beg, ger ku hûn mexteda partîya me ji min bipirsin, ez nikarim dûr û dirêj li ser vê yekê bisekinim û bi axîjim. Le qasî ku dizanim ezê bi hinek mînakên ji we ra bi kurtayî tarîf bikim.

Keçik erênîya hakim digre û dû ra bi mînakên parîtiya xwe wiha tarîf dike:

- Partîya me heqê gundîyan diparêze. Mesela gundîyek were ba partîya me û bibêje, 'traktora min tune', partî traktorekî didê û mesela wî çareser dike.

Ya jî, karkerek bibêje, 'xanîyê min tune', partî jê ra xanîyek çêdike, tapî û kilîta xanî dide destê wî û derdê wî derman dike.

Xwendevanek bibêje, 'computera min tune', partî jê ra computerek dikire, didê wî û pêdiviya wî jî hal dike.

Ev gotinên keçika panaber gelek bala hakim dîkşînin. Hakim têdighîje ku gotinên wê nerast û hinek tiştên ku ji derdora xwe bihîstîye,

wan jî tevlihev kirîye. Sedem wê yekê gotinên keçikê dibire û pîrsekî din jê dipirse.

- *Keçika delal, xortekî ya jî keçikeka ezeb bixwaze bizewice û ji bo zewacê jî serî li partîya we bixe, partîya we ji bo zewaca wan rêyeke çawa dibîne?*

Keçik hinek di ber xwe da difikire û dibêje:

- *Hekim Beg, wele min di derheqê vê meselê da tu tişteki nexwend. Ji hevalan jî tu pîrsgirêkeke wusa nebihîst. Lê bêguman ji bo mesela zewacê ra jî çareyek dibînin, lê çareyek çawa ye ez jî nizanim.*

Bi vegotina hevalê min ê wergervan ra em têr û tijî kenîyan. Kenê me qedîya, dû ra min dest bi mesela gundîyê me kir û ji hevalê xwe ra got.

Salan berê gundîyekî me diçe esker, wezîfa xwe ya eskerîyê diqedîne û şûnda vedigere. Roja ku tê gund, hemû mêr û jinên gund terin mala bavê wî û li dora wî dicivin. Lê dinihêrin ku xortê me yê Kurd çûyê şûna wî da xortekî nîvTirk hatîye.

Gundî pê ra bi Kurdî diaxifin, -ji xwe zimanek din jî nizanin- lê ew ger bi Kurdî ger bi Tirkî tevlihev dike bersiva wan dide.

Lebelê tu gundîyek ji gotinên wî yên tevlihev tişteki fam nakin.

Muxtarê gund, mirovekî rûspî û xwedî tecrûbe ye, li rewşa xort dinihêre û jê ra dibêje:

- *Kurê min em dizanin ev du sale tu çûyî û li xerîbîyê ma yî. Te ji dewletê ra eskerî kir û gelek tiştên ku te li wir dît û hînbûyî, me hê û neditîye. Gelek tiştên te bihîstibe me hê nebihîstî ye. Maşalah tu Tirkî jî gelek baş hînbûyî û gelek xweş jî diaxifî. Gelo tiştên ku em nizanin, tu dikarî tirkîya wan ji me ra bibêjî?*

Xortê jixwe bawer, xwe di cîhê xwe da tux dike, dû ra hinek li derdora xwe dinihêre û li benda pîrsên muxtar disekine.

Muxtar, navê pîvaz, kartol, nan û avê jê dipirse, xort bersiva hemû pîrsan wî bi serkeftî dide.

Muxtar, navê ker û hespan, ga û gamêşan jê dipirse, xort navê wan ên bi tirkî jî rast dibêje û pîrsa muxatar dibersivîne..

Muxtar hinek di ber xwe da dikene û dibêje:

- Xorto, bi rastî jî tu gelek tiştan dizanî, hela ez t tişteke din jî ji te bipirsim. Ger ku tu wê jî bizanibî, ew jî tê wê wateyê ku tu di nav du salan da gelek biserketî bûyî. Pirsê min a dawîyê jî ev e; Tirk ji caşîkê ra çî dibêjin?

Xort, xwe hinek şûnda dikişîne û di cîhê xwe da mût dibe, lê naxwaze di bin vê pirsê da jî bimîne.

Muxtar cardin lê vedigere û dibêje:

- Xorto, dibe ku we dersa caşîkê nedîtibe?

Xort serê xwe di ber xwe da hinek xwar dike û pirsê muxtar wuha dibersivîne:

- Xalo, çawa me dersa caşîkê nedît, ji me ra her roj qala caşîkê dikirin. Lê di Tirkî da navê caşîkê tune. Tirk di alî ajalan da gelek cahil mane û zimanê wan jî di wî warî da gelek feqîr e. Sedem vê yekê caşîkên Tirk weke bênav mezin dibin, heta ku dibin ker, wê gavê jê ra dibêjin Êşek...

Muxtar:

- Haah jixwe min jî dixwest ez vê yekê bizanibim, ku gelo tu mezin bûyî, ya na!

Mirov nezan be û bervêderê xwe jî nezan bihesibîne, heta ku ziman bigere davêje, kê ku xwer...

Ha doza penaberîyê, ha jî navê caşîkê, ferq nake...

30.04.2007

„Zêdeyîya keviran davêjim, peyker dimîne“

Dema ku Kurd li ser pirsgirekên xwe mijûl dibîn û diaxifin, ji hev ra gilî û gazinekên xwe dikin û dibêjin:

„Em bêxwedî ne, di rûyê dinê da tu dewletek tune piştgirîya me bike.

Kêmasîyên me zêde, dagirkerên me bi hêz û quwet in.

Hemû rê û dirb li ber me girtî û em bêcare ne.“

Heger mirov ji dûr va li rewşa kurdan binihêre, di van gilî gazinekên wan da tu şaşîyek jî nabîne. Lê mirov nêzikî wan bibe û li jîyan û kirinên wan binihêre, wê demê têdigihîje ku çiqas kêmasîyên kurdan hebin, ewqas jî zêdeyîyên wan jî hene û astengîyên li pêşîya wan jî, bi pirranî jî zêdeyîyên wan pêk tên.

Ew çi û çi ne?

Gor raya min, ew ji du beşan pêk tên.

Ji van yek, ideolojî û siyaseta çewt e.

Ya din jî, bîr û bawerîyên wan ên olî ne.

Ev her du tişt jî zêde ne û wan ji Kurd û kurdayetîyê dûr dixînin, nêzikî dagirker û neyarên wan dikin.

Kurdên ku ji salan vir da li ser hîmê sosyalîzmê siyasîyê dikin û hê wê siyasîyê didomînin, duh jî xwe wek kesên entarnasyonalîst bi nav dikirin, îro jî wusa xwe bi nav dikin.

Duh tenê ji bo Kurdîstaneke sosyalîst dewleteke serbixwe dixwestin û siyasîyê dikirin. Îro jî ew daxwaza xwe dane alîkî, bi gelên serdestên xwe ra daw û doza biratîyê, ji bo seranserê dinê jî daw û doza demokrasîyê dikin.

Mixabin hê ji bindest in û di bin lingên dagirkerên xwe da dipelixin, roj bi roj ji ziman û çanda xwe, ji welat û nasnameya xwe dûr dikevin.

Ne dikarin Kurd bimînin, ne jî dikarin bibin Tirk, di nav kurdîyê û tirkîyê da diçin û tên...

Kîngê gavek pêşda bavêjin, hevalbendên wan ên sosyalîst û enternasyonalîst, wan bi nijadperestîyê tawanbar dikin.

Wê gavê sosyalîstîya wan dikeve bîra wan, şûnda vedigerin û du gavan paşda davêjin. Sedem vê yekê jî bidestîya wan bêtir dirêj dibe û astengên nû derdikevin pêşîya wan.

Kurdên oldar jî ji du beşan pêk tên, ku ew jî ji sosyalîstan şûnda namînin.

Kurdên Elewî xwe bi mezheba xwe bi nav dikin û wê didin pêşîya nasnameyên xwe, ziman û dîroka xwe didin alîkî û hebûna xwe bi Elîyê Ereb va girê didin.

Tu nasnama wan bipirsî, ew dibêjin:

„Em elewî ne...”

Tu ol a wan bipirsî, ew dîsa dibêjin:

„Em Elewî ne...”

Tu hinek zorê bidî wan û rê li ber wan bigrî, wê gavê jî dibêjin:

„Em ji Xorasanê hatin e...”

Li Kurdên Şafî dinîhêrî, ew jî ji Kurdên Elewî kêma namînin.

Tu bibêjî, tu kî yî, ew dibêjin:

„Elhemdulîlah em misilman in...”

Tu bibêjî, ji kîjan mîletîyî, ew dibêjin:

„Em ji ometa Mihemed in...”

Tu hinek zorê bidî wan û rê li ber wan jî bigrî, wê gavê jî ew dibêjin:

„Dîn û dîyaneta me yek e, em hemû ji xalîyê çê bûne û di dawîya emrê xwe da jî dîsa dibin xalî...”

Ji bo her sê beşan jî ne ziman, ne nasname, ne jî welat û azadîya welat gring e.

Ji bo kesên sosyalîst hê rêça Marx û Lenîn, ji bo kesên Elewî şûrê Alî, ji bo kesên Şafiî jî dîn û dîyaneta Mihemed...

Lê ne sosyalîstan bi rêça Marx û Lenîn rîya xwe sererast kirin...

Ne Elewîyan xwe bi şûrê Alî parastin...

Ne jî Şafiî bi dîn û dîyaneta Mihemed ji bindestî û xizanîyê xilas bûn.

Loma ez dibêjim, Kurd kîngê hinek zêdeyîyên xwe bidin alîkî, ancax wê gavê dikarin li ziman û nasnama xwe xwedî derkevin, dikarin azad û serfîraz bin.

Sedem vê yekê ye ku, mirov dikare bêje, astengîyên li pêşîya kurdan ne tenê ji kêmasîyên wan, ew bêtir ji zêdeyîyên wan pêk tên.

Ev zêdeyî jî bêguman bi tewna Rodînê peykersaz va tê kêmkirin.

Rojek ji Rodîn dipirsin:

- *Tu van peykeran çawa çê dikî?*

Rodîn bersiv dide û dibêje:

- *Ez zêdeyîya kevîran davêjim, peyker dimîne.*

Kurd jî kîngê hinek zêdeyîyên xwe derxînin û bavêjin ser sergoyê ber derîyê xwe, wê gavê ew Kurd dimînin û ji êşa bindestîyê jî xilas û azad dibin...

06.06.2014

Kurdên Bakûr û rexneyên vala...

Piştî hatin û çûyîna Barzanî ya Amedê, hinek Kurdên Bakûr bi hestên neyartîyê rêvebirên Kurdistana Başûr rexne dikin. Ji wan hinek dibêjin, hemû dahatîyên Başûr malbata Barzanî dixwe, hinek jî dibêjin hemû bazirganîya Başûr di destê nijadperestên Tirkên da ye hwd...

Rast e, piranîya kar û barên Kurdistana Başûr ji alî firmayên Tirk va tên kirin û di bazara wan da jî dîsa bi piranî kelûpelên ku ji Tirkîyê diçin, tên firotin.

Mixabin ev yek bêsebeb nîne û çîroka wê jî kûr û dirêj e...

Bist sal berê, şerê li dijberî rejima Sedam qedîyabû.

Cara yekemîn Kurd bi ser ketibûn.

Leşkerên Sedam, top û tankên xwe di cîh da hiştibûn û ber bi Bexdayê revîyabûn. Di navbera PDK û YNKê da yekîtîyeke xurt çêbibû.

Ji rêvebirên herdu partîyên başûr, parlamentoya Kurdistanê ava bibû û Herêma Kurdistan a Federal hatibû îlankirin...

Pêşmerge ji serê çîyayên Kurdistanê daketibûn xwarê û nav gund û bajaran da bi cîh bibûn. Lê ji destên wan ne karê ajaldarîyê, ne jî yê çandîyarî yê dihat.

Leşkerên Sedam di dema çûyînê da hemû dek û dezgehên dewletê xirab kiribûn, kargehên vala û welateke wêran li paş xwe hiştibûn.

Tiştê ku di destê kurdan da mabû û pere dikir, ew jî petrol bû. Wê petrolê jî bi bîdonan li kêleka rê û di nav kuçeyên bajaran da difrotin. Pere jî qezenc dikirin, lêbêla pereyên ku qezenc dikirin, bi tena serê xwe zikê wan têr nedikir.

Ji wan ra nan û av lazim bû, çêkirina nan jî ji destê wan nedihat...

Rêvebirên Kurdên Başûr welat bi welat digerîyan, ji kurdên ku li her sê parçeyên din dijîyan, alîkarî dixwastin û ji bo karê bazirganîyê pêşniyarên xwe pêşkêşî wan dikirin.

Mixabin kurdên ji dervayî Başûr guh nedidan pêşniyarên başûrîyan. Daxwazên ku ji bo karê bazirganîyê ji wan dihat kirin, didan alîkî û aqil difrotin wan, aqilê ku heta wê rojê tu xêr jê nedîtibûn...

Di payîza 93an da Ehmed Bamernî hatibû Stenbolê, ku ew, wê demê cîgirê Celal Talabanî bû. Ji bo wi li navenda Kurd-Kavê civînek hatibû lidarxistin.

Di civînê da rêvebirên Kurd-Kavê û berpirsîyar û rêvebirên partî û komelên Kurd amade bibûn. Wek roja îro tê bîra min, Ehmed Bamernî di destpêka civînê da li ser rewşa Kurdistanê Başûr sekinî û di derheqê pîrsgirêkên Başûr da agahî da û ji bo çareserîya wan pîrsgirêkan jî alîkari xwest, alîkarîyeke bi berdêl...

Piştî axaftina Ehmed Bamernî, bi dehan kes rabûn, dor bi dor axifîn û nêrînên xwe anîn ziman.

Yekî digot, hûn çima serxwebûnê îlan nakin. Sedam koka we anî, hûn hê jî yekitîya Iraqê diparêzin...

Yek din, bi aqilê xwe yê sivik, aqilê ku heta wê rojê tu faydeyek jê nedîtibû, xewn û xeyalên xwe dixemiland û dida ber Bamernî...

Civîn bi wî awayî bi demjimêran kudiya. Di encama civînê da Ehmed Bamernî ji cîhê xwe rabû, ji bo amadekirina civînê û gotinê me hemûyan spasîya xwe anî ziman û got:

„Biryên ezîz, em ji we ne aqil, ne jî fikrên we yên sîyasî dixwezîn. Aqilê me jî, sîyaseta me jî tê ra me dike. Axa me û perê me hene, lê nanê me tune.

Em birçî ne, ji ber ku em nizanin nan çêbikin. Ger ku hûn dixwazin pere qezenç bikin, werin em erd û pera bidin we, hûn jî ji me ra nan çêkin. Em ji birçîbûnê xilas bin, hûn jî ji xwe ra pere qezenç bikin...”

Civîn qedîya û Ehmed Bamernî wê rojê, destvala vegeyîya Başûr. Kurdên Bakûr jî bênavber û ji dûr va li rewşa Başûr nihêrîn û li ser kêmasî û pîrsgirêkên wan axifîn û tenê rexne kirin...

Kurdên Bakûr neçûn Başûr, Kurdên Başûr jî bê nan û av neman. Jiber ku bi hezaran Laz û Çerkezên ku li derdora Deryaya Reş dijîn, berê xwe dan Başûr û çûn li wir firin û aşxane vekirin.

Di demeke kurt da bûn xwedî dek û dezgeh, dewlemend bûn. Îro jî kargehên mezin saz dikin û wek li Tirkîyê, li Başûr jî Kurdên Bakûr li ber destê xwe didin xebatê...

Di ser wê demê ra gelek sal û demsal derbas bûn, dem û dewran guherîn.

Kurdistanê Başûr di warê siyasî û aborî da pêşda çû. Îro, ne tenê Tirk, ji her deverên dinê karmend û karker berê xwe didin Kurdistanê û diçin li wir karê bazirganîyê dikin û dixebitin.

Kurdên ku bist sal berê aqil difrotin, ew jî gotinên xwe yên ku ji salan berê kiribûn, danîn alîkî û çûn ji bo îmtîyazên diravî li ber derê partîyên Kurd û parlamena Kurdistanê ketin rêzê...

Ji wan hinek, bê ked û xebat îmtiyazên diravî bidest xistin û ji wê rojê vir da tenê ji Kurdên Başûr ra dua dikin û pesnê wan didin...

Yên ku destvala vegerîyan, ya jî îmtiyazên ku bidestxistibûn, hatin birrîn, ew jî, bi rexnekirina Barzanî û başûrîyan va rojên xwe yên vala derbas dikin...

11.12.2013

Ferqa Kurdên Bakûr û Başûr...

Ji Kurdên Bakûr gelek kes hene ku dîroka dinê ser û binê hev dikin, diroka mirovatîyê bi ezber tînin ziman, lê ji diroka gelê xwe hê bê hayîdar in.

Navê dê û bavên serokên bîyanî yekoyek dizanin û çîrokên wan bi saetan tînin ziman, lê navê kal û pîrên xwe meraq nakin.

Navê dostên Castro û dilketîyên Che Guwera dizanin, lê Qadi Mihe-med û Qasimlo hê nas nakin...

Wek he, welatîyên dewleta Tirk, di bin rêvebirîya Baxçelî, Axar, Baykal û Erdoxan da dijîn, lê jîyana di bin serokatîya Barzanî û Talabanî da ji bo xwe weke kemasiyeke mezin dibînin.

Sedem şal û şepikê wî, Barzanî mirovek „paşverû“, yekî wek Erdoxan û Sezer jî pêşverû dinirxînin...

Talabanî, sîyasetwanekî „sîmsar“, yekî wek Demirel jî sîyasetwanekî aqilmend bi nav dikin.

Ne ku tenê di şaxe sîyasetê da, Kurdên Bakûr di warê edebîyatê da jî ji hev dûr in.

Hemû helbestên ku Mayakowski, Paplo Neruda û Nazim Hikmet nivîsandine, rêz bi rêz ezbere dixwînin, xêncî Memû Zînê navê pirtûkekî Ehmedê Xanê nizanin.

Xwe ji Kurdên ji dervayî Bakûr mezin û pêşketî dibinin û bi taybetî li ser ferqa xwe Kurdên Başûr bi rojan diaxifin û teorîyên nû icat dikin.

Ez bi xwe ji teorîyên wan ên nû ra tişteki nabêjim, lê tišta ku ez dizanim, di navbera Kurdên Bakûr û Başûr da yek ferqek he ye, ku ew jî:

Kurdên Başûr çiqwas Kurd in, yê Bakûr jî ewqas ji Kurd û kurday-
etîyê dûr in...

Jiber ku:

Kurdên Başûr bi jîyana xwe va...

Bi şal û şepikên xwe va...

Bi ziman û hestên xwe va Kurd in...

Kurdên Bakûr jî bi jiyana xwe va tevlihev...

Bi zimanê xwe va tirk...

Bi hestên xwe va enternasyonalist...

Bi sîyaseta xwe va jî sosyalist û ji welatparêzîyê dûr in.

Ji ber wê yeke ye ku Kurdên Başûr îro li ser axa xwe azad û serbest,
yê Bakûr jî hê bindest û belengaz in.

Kurdên Başûr îro li ser axa xwe xwedî nîvdewlet, yê Bakûr jî hê
koçber û li ber derê xelkê bê rûmet in.

Kurdên Başûr li rû dinê xwedî dost û heval, Kurdên Bakûr jî bi
biratîya gelan hê xwe dixapînin...

16.10.2009

Kurdistan hêdî hêdî mezin dibe...

Yunus û Elîf, li gundekî girêdayî Hîlwanê dijîn. Sê sal berê bi hev ra dizewicin. Di sala 2011an da zarokek qîzîn ji wan ra dibe û ew navê keça xwe Kurdsitan lê dikin.

Yunus radibe, berê xwe dide Hîlwanê, diçe li daîra gelheyê (nüfus dairesi) qîza xwe bi navê Kurdistan qeyd dike. Nasnama wê digre, dike berîka xwe û berê xwe dide gund û tê mala xwe.

Di navberê da çend roj derbas dibe, ji daîra gelheyê nameyek ji Yunus û Elîfê ra tê. Rêvebirên daîrê di nameyê da wiha dibêjin:

„Biborin, bi qeydkirina navê ku we li keçika xwe kiribû, me şaşîyeke mezin kir. Ew nav gor zagona me naveke qedexeye... Ji kerema xwe ra werin, em da şûna Kurdistanê da navê Hêlînê li keça bikin û bi navê wê yê nû di kitûgê da qeydkin...”

Dê û bavê Kurdistanê ev pêşnîyara daîra gelheyê qebûl nakin û li ser biryara xwe ya ewil disekinin. Sedem vê yekê li dadgeha Hîlwanê di derheqê wan da doz vedibe, dadgeh jî mîna daîra gelheyê navê Kurdistanê qebûl nake û gor wê biryara xwe dide.

Dê û bavê Kurdistanê dîsa jî ji biryara xwe ya ewil tu gavek şûnda navêjin û ji bo pûçkirina biryara dadgeha Hîlwanê serlêdana dadgeha bilind dikin.

Bi wî awayî doza Kurdistanê radibe Enqerê û li dadgeha Bilind (Yargıtay) tê dîtîn. Di encamê da dadgeha bilind malbatê mafdar dibinê û bi biryara xwe navê Kurdistanê dipesinîne.

Bi biryara dadgeha bilind va dê û bavê Kurdistanê digihîjin armanca xwe, Kurdistan jî hêdî hêdî mezin dibe...

Ev nûçe çend roj berê di hemû rojnameyên Tirkîyê da hatibû weşandin. Min bi xwe jî ev nûçe ji wan rojnameyan yekî girt û di Navkurdê da jî weşand.

Ev biryara dadgeha bilind ya Tirkîyê, ne ku tenê ji bo malbata Kurdistanê, ji bo hemû Kurd û Kurdistanîyan jî serfirazîyeke balkêş û bi rûmete...

Bi rastî dema ku min ev nûçe xwend, ez jî qasî dê û bavê Kurdistanê kêfxweş bûm. Ez bawerim, kurdên ku ev nûçe xwendine, ew jî weke min, bi navê Kurdistanê va dilşa û kêfxweş bû ne.

Mirov dema ku xwedî daw û doz be û li pey doza xwe bikeve, weke malbata Kurdistanê, zû ya jî dereng, di encamê da digihîje armanca xwe.

Armanç, çi dibe bila bibe, ferq nake...

Bese ku di serê mirov da mêjû, di dilê mirov da jî bîr û bawerî kêm nebe ...

Ji vir bist-sî sal berê jî dewleta Tirk ne ku Kurdistan, navên weke Helîn, Şevîn, Berfîn, Şîlan û Zozan, Azad, Welat, Rizgar, Şîyar û Zinar ne qebul ne jî qeyd dikir.

Dewlet û berpirsîyarên dewletê wê demê jî ji malbatên Kurd ra digotin; „*Helîn, Şevîn, Berfîn, Şîlan û Zozan nabe, em di şûna wan da Lale û Jale, di şûna Azad, Welat, Rizgar, Şîyar û Zinar da jî Tanju û Tolga bidin*“.

Kesên kurdperwer û xwedî bîr û bawer, ne Lale û Jale, ne jî Tanju û Tolga qebûl dikirin.

Sedem wê yekê, daw û doza li ser navên wan di dadgehan da dest pê dikir, zarok bi salan bê nav û nasname diman...

Sirf ji bo navên zarokên xwe bi hezaran dê û bavên Kurd ji Dewleta Tirk û polês û memûrên tirkan zilm û zordarî didîtin. Lê dîsa jî biryara xwe nediguhartin û gavên xwe şûnda nediavêtin. Mîna dê û bavê Kurdistanê berxwe didan û di encamê da biserdiketin.

Bi saya wan û bi bîr û bawerîyên wan ên xurt va, rê li lêkirina navên Kurdî vebûn.

Ji îro şûnda jî êdî tu kes nikare rê li Kurdistanê û navê wê jî bigre...

Di warê sîyasî da jî Kurd bi piranî wek dê û bavê Kurdistanê difikirin û daxwazên wan jî, ji daxwazên hêz û partîyên Kurd cûdatir in.

Dilê wan ji bo Kurdistanê serbixwe lêdixê, şert û merc werin guhartinê jî, ev daxwaza wan tu car nayê guhartin.

Mixabin ew kesên ku li ser navê kurdan sîyasetê dikin û derdikevin kûçe û kolanan, daxwaz û nêrînên wan didin alîkî, gor dilê xwe diaxifin û tenê daxwazên xwe derdixin pêş.

Sedem vê yekê ye ku, bi sîyaseta xwe ya şaş û çewt gavêk pêşda herin, du gav jî şûnda vedigerin.

Elîf û Yunus bi bîr û bawerîyeke xurt qîmê xwe bi Hêlînê neanîn û Kurdistanê xwe bidest xistin!

Hêz û partîyên Kurd jî hê li pey xwe(lî)serîyê ketinê û xwe û kurdên derdora xwe dixapînin...

19.07.2013

Roj roja serxwebûnê ye!..

Bi destpêka sedsala 21an va bextê Kurdên Başûr guherî, dawî li bextreşîya wan hat. Hemû astengên ku ji salan vir da rê li ber wan girtibûn, roj bi roj ji holê rabûn.

Çîyayên li pêşîya wan derketibûn, newal û gelîyên kûr bibûn, îro li ber lingên wan dibin deşt û zozan.

Rîya wan rast, bextê wan ve bû...

Bi salan şerê azadî û serxebûnê kirin.

Ew jî di her carê da têk çûn û bi ser neketin.

Mal û milkên xwe, li paş xwe hîştin û bi zar û zêçên xwe va koçber bûn...

Bi jin û zarokên xwe ra derketin serê çol û çîyan.

Di rê û dirbên koçberîyê da jîyana xwe derbas kirin.

Ne cîranên wan, ne jî omet û birayên wan gazî û hewara wan bihîst.

Di her tengasîyê da, tenê çîyayên Kurdistanê li wan starî kir...

Kurdên Başûr bi salan tî û birçî man...

Xwe avêtin ber bextê çîyan...

Şev û rojên wan di paşilên çîyan da derbas bûn.

Erd ji wan ra bûn mitêl, asîman jî bûn lihêf.

Lê dîsa jî ji daw û doza xwe derbas nebûn.

Tu car serê xwe li ber neyarên xwe xwar, bîr û bawerîyên xwe jî wenda nekirin.

Di her tekçûnê da, dest ji berxwedanê bernedan...

Jin û va hêz û quweta xwe dan ser hev û careke din serî hildan.

Roj hat, dem û dewran guherî.

Dawî li bextreşîya wan hat.

Şev û rojên ku di tengasîyê da derbas kiribûn, li paş man...

Nakokîyên xwe dan alîkî û di bin ala rengîn da bûn yek û bi ser ketin...

Sazûmaneke hemdem damezrandin...

Di her xalên jîyanê da, roj bi roj pêş da çûn.

Kêmasîyên wan hebin jî, ew îro li ser axa xwe, xwedî soz û biryar...

Xwedî jîyaneke dewlemend û bextewar in.

Li pêşîya wan tenê avakirina dewleteke serbixwe maye ku, ew jî îro bê şer û bê kuştin, wek goga futbolê, hatîyê û li ber lingên wan sekinîye.

Heger ew vê firsendê bi zanayî bikarbînin û gor wê biryara xwe bidin, ne tenê dîroka xwe, wê dîroka Rojhilata Navîn a qirêj jî ji nûva binivîsin...

Dîrok, rûpela xwe ya vala vekirîye û li benda biryara rêvebirên Kurd sekinîye...

Roj roja biryara dîrokî...

Dem dema serxwebûnê ye!..

26.06.2014

Şahîyek çandî û civakî: Dawet

Di nav Kurdan da şahîya dawetê xwedî cîhekî girîng e. Bi taybetî jî ji bo dê û bavê zava. Her dê û bav, bi xewn û xeyalên zewicandinê zarên xwe yên lawîn mezin dikin. Di jîyana gundan ya salan berê da kîjan dê û bav bibana xwedî zarokekî lawîn, ji roja ewil da xewn û xeyalên wan ên li ser şahîya sunet û daweta lawê wan dest pê dikir. Gelo lawê xwe di hembêza kî da bidin sunetkirinê û bi kê ra bize-wicînin. Daxwazên wan weke daxwazên dê û bavên îro ne xwendî-neke bilind ne jî bidestxistina karekî baş bû...

Ji bo wê yekê piranîya zarên lawîn hê çavê xwe li dinê venedikirin, qedera wan ji alî dê û bavê wan va dihat nivîsandin. Dê û bav bêşîga lawê xwe, ya bi ya dotmameka wî ra ya jî bi ya qiza hevalêkî xwe ra kert dikirin û di 14-15 salîya wî da jî, ew dizewicandin. Ji der dora xwe ra jî digotin: „*Hê çavê wî venebûye, me ew bi serî û go kir.*“

Dema ku demsala payîzê deqedîya û zivistan dest pê dikir, kar û barê giran xilas dibûn, dê û bavê xortan li der dora xwe digerîyan. Heger li derdora wan keçiyeke bi dilê wan heba, ji lawê xwe ra dixwestin û di payîza pêş da jî daweta wî dikirin. Li derdora wan qîzek gor dilê wan tuneba, wê gavê jî li hêvîya zivistaneka din diman.

Ji bo vê yekê jî digotin, zivistan demsala qîzxwestinê, bihar demsala nîşanê, payîz jî demsala dawetê ye. Demsala zivistanê qîz dixwestin û qelinê wê dibirîn, di demsala biharê da şîranîya wan didan. Malbata zava, heger heta dawîya havînê qelin berhev bikira û daxwazên malbata bûkê bianîya cîh, dê û bavê bûkê jî dest bi amadekirina dawetê dikirin.

Piştî amadebûna dawetê, herdu alî dihatin ba hev û di navbera xwe da roja dawetê dibirîn. Malbatên herdu alîyan, ji bo vexwendina da-

wetê ji hemû eqreba, nas û cînarên xwe ra mûm dişandin. Ji kuderê tê nizamim, ji dawetnameyê ra mûm digotin. Mûm carcaran şekirekî papîroz, carcaran paketek cixare, ji bo eqrebayên giregir jî pez û de-war bûn...

Şahîya dawetê, gorî rewşa aboriya herdu alîyan dihat amedekirin. Carcaran hefteyek, carcaran jî mehek pêşta li mala bûkê hevalên bûkê, li mala zava jî hevalên wî, êvaran dihatin ba hev û govend digelandin. Heger mala bûk û zava di gundekî da ba, roja hinê, lê ji dûr ve ba duh roj berê xwendî û berbûyên dawetê li derê mala bavê zava dihatin ba hev, li hespên xwe sîyar dibûn û diçûn gundê mala bavê bûkê. Li wir, xwendî li malên eqrebayên bûkê, berbû jî li mala bavê bûkê dibûn mêvan. Roja yekem bi çûyin û hatinê va derbas dibû. Roja duyem, ji danê sibê va şahîya dawetê li mala ku serê bûkê tê da dihat şûstin, dest pê dikir. Ber bi danê êvarê bûk ji mala serşûştinê derdixistin û dianîn mala bavê wî, dû ra li wir şahî berdewam dikir û destê bûkê dihat hinekirin. Desthinekirina zava jî di heman rojê da li mala birazava, dest pê dikir.

Pîştî hinê li mala bûkê sinîyek ji bo xelatan dihat xemilandin. Berê, dê û bavê bûk û zava, pişt ra berbû, li pey berbûyan jî eqreba û nas û cînarên malbata bûkê xelatên xwe diavêtin ser sinîya xemilandî. Xelatên eqrebayan bi piranî zêr û pere, xelatên din jî ji qûmaş û eşyayên malan pêk dihatin. Dema ku dayîna xelatan diqedîya, disa govend saz dibû û heya nivê şevê dikudand.

Sibetirê berbû û hevalên bûkê, bûk dixemilandin, kincê wê yê herî baş lêdikirin. Ser kincên wê da xêlîya wê, xêliya ku ji şarên sor û zer û kesk pêk dihatin, diavêtin ser serê bûkê û bûk amade dikirin. Dema ku bûk ber bi derîyê pêş dihat, birayekî wê diket pişt derî û ji bo vekirina derî, ji bavê zava ya jî ji xwendîyek xelatek dixwest. Ji wê xelatê ra jî digotin xelata pişt derî. Xelat dihat dayîn, derî vedibû, bûk bi berbûyan ra derdiket derva û bi alîkarîya hevalên wê, li hespa xemilandî dihat sîwarkirin.

Ji danê sibê va hemû xwendî û eqrebayên bûkê li derê mala bavê bûkê dicivîyan û bi klam û stranan bûk ji mala bavê wê derdixistin, li hespa xemilandî sîwar dikirin û berê xwe didan ber bi gundê zava û bi rê diketin. Dema ku rê nivî dibû, li ser kanîyekê ya jî li ber devê çemekî radiwestîyan û xwerina ku jê ra biryan dogotin, dixwerin. Piştî

xwerinê careke din li hespên xwe sîyar dibûn û bi rê diketin. Di nav xwendîya da yê ku sîyarê hespên herî bibe, ji bo qasidîya dawetê didan berhev û ber bi gûndê zava hespên xwe dibezandin. Yê ku berê digihîşt gund, agahîya nêzîkbûna alaya dawetê dida zava û birazava. Ji malbata zava qîzekê sê şahr – ji rengên kesk û sor û zer- li hev baddida û li histûyê hespê qasid girê dida. Qasid jî xelata xwe ji birazava digirt û şûn va ber bi alaya dawetê vedigerîya û hespê xwe dibezand.

Gava ku bûk nêzikî mala zava dibû, hevalên zava jî ew derdixistin ser banê xanî û li benda hatina bûkê disekinîn. Ji malbata zava jinekê sîtileka mezin devarû dadanî ber derî û kevçîyek dar dida ser sîtilê. Bûk dihat, ji hesp peya dibû û derdiket ser sîtilê. Bi lingekî xwe li kevçî dixist û ew dişikand.

Di heman demê da, zava li ser sivderê sêva zavatiyê diavêt li serê bûkê dixist, birazava jî sinîyeka ku çerez tê da, di ser serê bûkê ra dirîşand. Bûk derbasî malê dibû, zava û hevalên xwe jî ber bi mala birazava direvîyan.

Zarokên gund parçeyên sêv û çerezê ku di ser serê bûkê ra hatibû rişandin, ji erdê berhev dikirin. Xwendî jî şeşagirên xwe ji ber xwe dikişandin, guleyên di şarjorê da, ber bi ezmanan berdidan û vala dikirin. Pişt ra li dû zava û hevalên wî diketinö ber“ı wan didan û ew ditirsandin.

Qîz û bûkê gund li ba bûkê, xort jî li ba zava dicivîyan, govend digelandin û heta nivê şevê dileyîstîn. Bi nivê şeve ra hemû beşdervanên şahîyê dikişîyan malên xwe. Hevalên zava jî diketin milê wî û heta derê mala bavê wî dibirin. Derî vedibû, zava derbasî hundurê malê dibû û ew jî şûnda vedigerîyan. Ji wê şeve ra digotin, şeva gerdegê.

Roja din sandîqa cêhêzê bûkê dihate vekirin. Xwesîya bûkê cêhêzê ku di sanduqa bûkê da bicîhkirî yekoyek derdixist, bi berbûyan ra biryar digirt û ji her xwendîyekî ra tiştêkî dişand.

Xelatên xwendîya, gorî eqrebatî û rûmetîya wan dihat guhartin. Ji para hinekan ra cotek goreyê rîs, ji para hinekan ra jî ji bo kiras û derpê çend mêtro qumaşê sipî yê ku jê ra kaxitbêzî digotin, diket.

Xwedîye davetê û xwendîyan tu carî hesabê xelatan nedikirin. Carcaran gilî û gazin ji hev bikirabana jî, di demeke kurt da dihat jibîrkin.

Dawetên berê yên kurdên ku di gundan da dijîyan, kêr zêde bi vî awayî bûn. Dawetên kurdên bajêrî jî kêr zêde, mîna yên gundan û cûdatir nebûn...

Li welêt îro jî ji bingeha wan zêde tişt nehatîye guhartin. Tenê îro şûna dengbêjan teyîb û orkestra girtîye, ji bo çûyîn û hatinê jî, şûna hespan otomobîl tên bikar anîn.

Lê ji bo piranîya kurden ku li derveyî welat dijîn, ev şahîya çandî û civakî bûye weke şahîyeke bazirganî.

Dawetên kurdên li derveyî welat çawa dibin, ezê bi kurtayî qala wan jî bikim.

Heger bûk û zava herdu jî li dervayî welat bin, carek, jî wan yek li welat be, dawetê dubare dikin. Dema dawetê jî ne gorî rewşa aborîya herdu alîyan, gorî rewşa dawetvanan tê kifş kirin. Ji bo wê yekê jî dawetên li dervayî welat di mehên biharê, an jî di mehên payîzê da tên kirin.

Weke mîsal, tu kes di demsala havînê da dawetê nake, ji ber ku di wan mehan da herkes li betlanê, ya jî li welat e...

Roja dawetê, ji mehan berê va tê kifş kirin. Malbata zava dawetnameyên (mûmê) xwe ji dawetvanan ra dişîne û gorî listeya dawetvanan, kesên ku tên û çî xelatan tînin beri dawetê yekoyek hesab dike.

Dawet di saloneke mezin da, roja inê ya jî roja şemîyê, ji danê êvarê da dest pê dike û di nivê şevê da jî diqede.

Muzîka dawetê jî gorî rewşa xwedîyên dawetê ya tenê Kurdî ya jî Kurdî û Tirkî tevlihev e. Lê ziman çî dibe bila bibe, bê istîsna komên muzîkê berê bi kilam û stranên gelêrî dest pê dikin.

Bi hatina bûk û zava ra mûzîkê diguherînin ser meqamê walsê. Piştî dansa bûk û zava hêdî hêdî bi Tirkî ya jî bi Kurdî hinek kilamên tuj tên gotin û dawîya wan bi hinek marşên siyasî va tê girêdan. Kesên ku di govendê da direqisin, tu tişteki jî muzîkê fam nekin jî, gorî rîtmê muzîkê xwe çep û rast dihejin.

Piştî xelatdayînê, meqam û zimanê muzîkê jî tê guhartin. Di dawîya şahîyê da muzîka mirtiban (roman) dest pê dike. Hemû kes li ser dîkê cîyê xwe digrin û gor reqsa mirtiban xwe li ba dikin.

Ber bi nivê şevê herkes berê xwe dide mala xwe, lê karê dê û bavê zava heya destê sibê didome. Ew, weke bûk û zava nakevin gerdegê, le belê karê wan ji karê bûk zava jî girantir e!

Dema ku dayîna xelatan dest pê dike, mirovekî navê xwedîyê xelatan û çi anîne li ser kaxizekê dinivîse, heger xelat bazin be, mirovekî din jî li ser du etîketên piçûk reqemek dinivîse, yekî li ser bazina zêr dixe, ya din jî li ser lîsta xelata, li ber navê ku kê anîye, dizeliqîne.

Dê û bavê zava piştî xelatdayînê tûrik û listeya xelatan û kasêtên kamerayê digrin, berê xwe didin mala xwe. Tûrikê xelatan li ser masa nanxwerinê vala dikin û xelatan didin ser alîyekî masê, terazîya zêr û makîna ku perê sexte pê tîn kifşkirin jî tînin, datinin ser alîyekî din ê masê!

Lîsteya xelatan didin ber xwe û dest bi karê xwe yê hunerî dikin...

Berê bazinan (zêran) yekoyek diwezinînin, yên ku bazinên avzêrkirî ya jî yên sivik anîne, gorî reqema ku li ser bazin xistine, tespît dikin û li ser kaxizeka vala dinivîsînin. Dû ra perê xwe yek û yek di makînê ra derbas dikin. Heger di nav da pereyên qelb derkevin, wan ji gorî têkilîyên xwe û dawetvanan, kî anîbe texmîn dikin û li alîkî din dinivîsînin. Piştî karê xwe yê jibo tomarkirina zêr û pereyan kaseta videoyê ya ku di dawetê da hatîye kişandin, diavêjin ser televizyonê û ji serê dawetê heya dawîya dawetê lê temaşe dikin. Bi temaşekirina kasêtê va, dawetvanên ku hatibin û xelat nedabin, wan jî bi hêsanî tespît dikin.

Bi destpêka danê sibê ra, dest diavêjin telefonê û li nas û dost, li heval û hogirên xwe digerin. Di telefonê da, bi qîlf û henekên pêpîvan dawetvanên ku gorî dilê wan xelat neanîne rexne dikin, di derhêqê wan da êdî çi zanîbin, çavê xwe digrin û gotinê xwe li pey hev rêz dikin...

Roja bazarê, bê xew, bê xwerin û vexwerin derbas dikin. Dawet diqede, sal û demsal derbas dibin, bûk û zava dibin xwedî zar û zêç, şahîya daweta wan tê ji bîr kirin. Lêbelê lîsta xelatan, heta roja mirinê jî, ji alî dê û bavê bûk û zava va tê parastin...

01.07.2005

Bîranînên li ser pêrozbahîya cejnan...

Zarokatîya min li gund derbas bû. Cejnên cîvakî yên olî, bi taybetî cejna qurbanê û rojîyê di van salên dawî da çawa derbas dibin, zêde nizanim. Lê berê ew cejn di civatên gundan da xwedî cîhekî gring û watedar bûn.

Ji bo jin û mêran, rojên xemilandinê û lihevhatinê...

Ji bo kal û pîran roja îbadet û tobedarîyê...

Ji bo zarokan jî rojên bi kêf û henek, rojên lîstika bê tirs û xof bûn.

Gelek rojnamevan û nivîskar di rojên taybet da qala piçûktiya xwe dikin û bîranînên xwe, bi derdorên xwe û xwendevanên xwe ra parva dikin. Ji van rojên taybet yek jî roja cejna rojîyê ye. Îsal jî min ev cejn li dervayî welat derbas kir û tu haya min ji hatina wê jî, ji pêrozkirina wê jî nebû. Gor kesên bawermend ev cejn, sê rojan tê pêrozkirin. Di roja yekemîn da, zengilê telefona min ji destê sibê heta danê êvarê lêxist. Li welatê xerîb û ji pêrozkirina cejnê dûr, ketim nav xewn xeyalan. Xewn û xeyalên li ser rojên zarokatîya xwe...

Loma min xwest, ku ez jî bîranînên xwe yên li ser cejna rojîyê ya di dema zaroktîya xwe da, binivîsînim û parve bikim, herçiqas ew wek bîranînên nivîskar û rojnamevanên bi nav û deng, dewlemend û rengîn nebin jî...

Qasî ku tê bîra min, meha remezanê ji bo mezinan meha ibadetê, ji bo zarokan jî meha lîstik û şahîyê bu. Em zarok jî weke mezinan her şev radibûn paşîvê. Weke kesên rojîgirtî, êvarê jî li ber sifra fitarê rûdiniştin û ji bo xwerin û vexwaerinê, li benda azana mele disekinîn.

Di meha rojîyê da, heger demsal havîn ba, gundi kêr dixebitîn. Se-

dem birçîbûnê ji qidûm da diketin û karê xwe zû berdidan. Dema ku mezin kêmbixebitîyana, zarokên ku bi wan ra diçûn mêrg û zevîyan jî kêmbixebitîn, ji bo lîstikê jî dema wan a vala zêde dibû, lîstika bi kap û dar û keviran...

Danê esrê lîstika bi navê „bîrr“ ê dihat zanîn, piştî fîtarê, di tarîya şevê da lîstika ku jê ra çavçirtonek digotin, dilîstin. Ji bo çavçirtonekê zarok dibûn du kom. Komek ji zarokan çavê xwe digirtin, yê din jî xwe vedişartin. Piştra yê çavgirtî, çavê xwe vedikirin û li yê xwe veşartibûn, digerîyan. Kîjan kom berê bihata cîyê destpêka lîstikê, ew kom bi ser diket. Xort jî piştî fîtarê bi mezinan ra diçûn, di camîya gund û nimêja terawîyan dikirin, piştî nimêjê jî dihatin li odeyên mêran kom dibûn. Heta paşîvê dema xwe bi hev ra û bi kêf û eşq derbas dikirin. Hinekan kişik dileyîstin, hinekan jî lîstikên nû ji xwe ra icat dikirin û dilîstin

Di wan salan da, tu dê û bavek mîna îro rojî li zarokên xwe ferz nedikir. Zarokên ku hê kamil nebibûn, gor nerazîbûna dê û bavê xwe rojî digirtin ku, wê yekê jî ji bo xwe girîng diditîn. Di navbera zarokan da girtina rojîyê, wek şertê mezinahîyê dihat hesibandin û jibo zêdegirtina rojîyê bi hev ra diketin berebezîyê.

Heger ku pêbîhesîyana, dê û bav, gazî zarokên xwe dikirin û bi destê zorê nan û av didan wan û ji wan ra digotin; „*hûn kîngê reşît bûn, wê demê rojîyê bigrin, lewra girtina rojîyê hê ji we ra ferz nîne.*“

Hinek ji bo ku xwe mezin nîşan bidin, rojî negirtibana jî, li cem hemsalên xwe fîtarîya xwe înkâr dikirin. Lê piranîya zarokan du rojên dawîyê, roja şerefat û erefatê, rojî digirtin, ku dê û bavên tu kesî jî ji bo wan rojên dawîyê li dijberî rojîgirtina wan dernediketin.

Di wan herdu rojên dawîyê da, ji bo hemû zarokan kelecaneke dest pê dikir. Ew kelecane sedem du tiştan zêde dibû, ku ji wan yek di roja şerefatê da, berîya fîtarvekirinê ji mezinan wek dîyarî, fêkî digirtin û di mal da jî jî bo wan xwerinên herî xweş dihat çêkirin. Ya din jî roja erefatê jî dê û bav, kincên nû dîyarî zarokên xwe dikirin, ku ew bi kincên xwe yê nû di roja cejnê şa û dilşa bin.

Di rojên dawîya rojîyê da loma dem zû derbas nedibû, bi taybetî jî ji bo zarokan. Zarok, heta dema paşîvê dilîstin, piştî paşîvê jî xew nediket çavê wan. Bi zorê biketana nav nivînan jî, ranedizan û heta

sibê xewn û xeyalên li ser dîyarîyên cejnê didîtin. Roja dawîyê, roja erefatê, jinên gund ji bo amadekirina xwerin û vexwerina cejnê, tendûrên xwe ji zû va dadidan, dest bi çêkirina zad û şêrînayîyan dikirin. Mêr û xortan jî ser û gohên xwe dişûştin û ji zû va berê xwe didan camîyê û ji bo nimêja cejnê bi rê diketin.

Zarok jî kincên xwe yên nû, yên ku kincên wan ên nû tuneba, ew jî kincên xwe yên şûştî li xwe dikirin û li benda dawîlihatina nimêja cejnê disekinîn.

Piştî nimeja cejnê, pîrozbahî dest pê dikir, ku berê mêr û xortên ku ji camîyê derdiketin pîrozbahî li hev dikirin, dû ra jî zarok jî diçûn deste wan û li nav gund belav dibûn. Ji serîkî gund va dest pê dikirin, mal bi mal digerîyan û ji serê din va derdiketin.

Di nav gund da kom bi kom digerîyan. Hinek ji alî jorî gund va hinek jî ji alî jêrî gund va dest bi gera xwe dikir. Mal bi mal digeriyan, di ser tu malekê ra derbas nedibûn...

Ji berê da, di navbera xwe da biryar digirtin ku ewê destê kîjan jinên gund ramûsin, ji kîjan jinan dûr bisekinin. Ji bo vê yêkê, carcaran di navbera xwe da diketin gengeşîyê. Jiber ku, pîvana destramûsana wan, gorî fêkiyên ku jina malê dide wan, dihat guhartin. Lê berî dest-pêkirina gera cejnê, dizanibûn ku ewê ji kîjan malê û ji destê kîjan jinê çî bistînin.

Ji bo jinên tima navbera xwe da pîlan û programên cûda çê dikirin û ji hev ra digotin; „*heger jina felankesê dîsa serê me heryekê hêcîrek genî bide, emê hêcîrên wê yên genî bigrin û ser serên wê ra bireşinin.*“

Carcaran jî temîyên xwe li hev dikirin û ji hev ra digotin; „*ji bîr meke heger tu herî destê jina bêvankesê ewê lepa xwe tijî gûz bike û di tûrikê te da vala bike.*“

Hemû axaftinên zarokan yên di roja cejnê da dihatin kirin, li ser timatî û destvekirîtîya jinên gund bûn. Piştî gera cejnê, fêkiyên ku berhevkiribûn, di kuncikeke malê da vedişartin û bi lez û bez xwe diavêtin meydana gûnd û digihîşin hev.

Di derheqê dîyarîyên xwe û jinên gund da diketin nav axaftineke kûr û dûr. Pesnê jinên destvekirî didan, ji bo jinên tima jî çî bihata devê wan digotin û xeyba wan dikirin.

Heger demsal payîz û zivistan ba, li ser cemedê çem, bihar û havîn ba, li ser xanîyan û li ber derê malan kom dibûn. Di her sê rojên cejnê da, li ser guzên ku ji nav gund berhevkiribûn, dileyîstin...

Bê tirs û xofa ji dê û bavan....

Listîka li ser guzan heta êvarê dikudîya. Zarokên ku di encama listîkê da biser diketin, guzên xwe digirtin û bi rûken berê xwe didan malên xwe. Yê ku wenda dikirin ew jî, bi kor û poşman kortika histuyê xwe dixwirandin û bi gavên sivik û bi dilekî xemgîn ber bi malên xwe diçûn...

Di dema çûyînê da jî ji bo cejna ku salek şûnda were, dest bi xeyala li ser eydanî û listikên nû dikirin...

Cejnên berê bi kurtayî wusa derbas dibûn. Lê îro çawa tên pîrozkirin, ez jî nizamim.

Lê ya ku dizanim ew e, ku pîrozkirina cejnan nahatibe guhartinê jî, bi demê ra civak jî zarok jî hatine guhartin. Îro li ba zarokan ne qedr û qîmeta guz û hêciran ma ye, ne jî listikên ku berê dihatin listin ma ne.

Cîhê guz û hêciran dîyarîyên elektronîk û pere, şûna listika bi kap û dar û keviran jî, listikên elektronîk girti ne...

05.11.2005

Destpêk û dawî...

Her destpêk bi dawîyeke diqede.

Ne destpêk bê dawî dibe, ne jî dawî bê despêk dest pê dike.

Destpêk û dawî bûyerên bi hev ra girêdayî ne.

Ev zagonêk ji zagonên sirûştîyê (tabiet) ye.

Wek bûyîn û mirin...

Hemû tiştên ku di xwezayê da tên zanîn ew jî, wek bûyîna mirovan, destpêkekî wan he ye.

Ew jî bi awayekî dibin, gor xisûsiyetên xwe jîyaneke kin ya dirêj di-domînin û dimrin.

Di navbera wan da cûdatîyek hebe ew jî, zemanê di navbera destpêk û dawîya wan da derbas dibe ye.

Ji bo mirovan ew dem, li hinek deran kêmasî penceh sal, herî dirêj jî sed sal...

Ji bo nebatan jî demsalek e.

Weke tiştên zindî, organîzasyonên civakî jî xwedî destpêk û dawî ne.

Ji wan organîzasyonan yek jî dewlet e.

Ji bo dewletek damezrandin bûyin be, hilweşandina wê jî mirin e.

Di dîroka mirovatîyê da heta roja îro bi hezaran dewlet hatin damezrandin. Dû ra bihêz bûn û sînorên xwe fireh kirin. Dem hat doza desthilatdarîya hemû cîhanê kirin, dem hat, dewra wan qedîya û ye-koyek hilweşîyan.

Ji wan dewletan yek jî Imparatorîya Osmanîyan bû. Wek dewleteke piçûk hate damezrandin, roj bi roj, sal bi sal mezin bû. Desthilatdarîya wê şesed salî zêdetir kudîya. Lê rojek hat emrê wê jî qedîya û hilweşîya. Piştî hilweşandinê, li ser beşek axa wê dewleta Tirk hate damezrandin.

Ew jî 90 sal e, bi zilm û zordarîyê hebûna xwe didomîne.

Ji destpêka wê hata roja îro zilma herî mezin gelê Kurd jê dit.

Ew zilm û zordarîya ku bê pîvan dest pê kir, hê îro jî bi awayeke din didome.

Li dijî vê zilmê gelê Kurd tu car bê deng nema. Di her demê da sere xwe ra kir û dijî wê zilmê derket. Di vî warî da bedeleke mezin da û di gelek xalan da jî bi ser ket.

Lê ji bo jîyaneke azad û bi rûmet, li pêşîya kurdan hê rêyeke dûr û dirêj li cîh digre û ji bo gihîştina encamê jî bir û bawerîyeke xurt pêwîst e.

Lewra her destpêk xwedî dawî, di encama her dawîyê da jî destpêkeke nû cîh digre...

Tenê ji bo Xwedê dibêjin, bê destpêk û bê dawî ye. Ew hertim, li her derê hazir û nazir e. Ev xisûsîyeta ji bo Xwedê tê gotin, ne tenê di ola Îslamê da, di hemû kitêbên muqedes da jî cîh digre.

Jiber ku hemû ol bi vî awayî Xwedê bi nav û tarîf dikin, ku ji bo rastî û nerastîya vê mijarê jî lekolîneke kûr û dûr pêwîst e.

Ez ji bo Xwedê tiştek nabêjim, lê gor nêrîna min ji bilî Xwedê li vê dinê tişta ku bê destpêk û dawî hebe ew jî, bîr û bawerî ye.

Ji ber vê yekê ye ku dibêjin bir û bawerî, hîmê hebûna mirov û sedema jîyanê ye.

Kurdno, bîr û bawerîyên xwe wenda nekin...

Emê jî rojek azad û rûken bin!..

31.12.2010

Serê salê binê salê...

Îro ji emrê me salek dîsa kêr dibe. Sala kevn diqede û saleke nû dest pê dike, bi bîr û bawerîyên nû û bi daxwazên nû...

Qasi ku tê zanîn, ji destpêka dîroka mirovatîyê vir da, serê salê li her deverên dinê bi şahîyan va tê pîroz kirin. Mexseda vê pîrozbahîyê jî ewe ku, dibêjin, destpêk bi çî awayî derbas bibe, hemû rojên heta dawîyê jî bi wî awayî derbas dibin...

Halbûkî roja 31ê meha Kanunê çiqwas serê salê be, ewqas jî dawîya salê ye.

Lê mirov her tim piştî xwe dide paşerojê û li pêşerojê dinihêr e...

Lewra pêşeroj, bingeha bîr û bawerîyê ye.

Jiber ku jîyana bê bîr û bawerî, çiqwas vik û vala be, bîr û bawerîyên ji pêşerojê dûr ji ewqas bê wate ne.

Sedem vê yekê ye ku zar û zêç, qîz û xort, jin û mêr û kal û pîr, bi bîr û bawerîyên xweyên nû şahîya serê salê dixemlînin...

Mixabin hinek bi qedandina sala kevn va xemgîn, hinek jî bi destpêka sala nû va kêfxweş û dilşa dibin.

Hinek di malên xwe da û li hemberî televîzyonê rûdinên, hinek jî bi mabesta betlana serê salê li peravên germ, an jî li serê çîyayên bilind pêşwazî li sala nû dikin...

Bi destpêka sala nû va bîr û bawerî xurt dibin.

Xewn û xeyalên nû dest pê dikin...

Kurd jî weke gele cîhanê roja serê salê pîroz dikin.

Ez li ku dibim bila bibim, dema ku serê salê tê, zarokatîya min dikeve bîra min û şahîyên ku wê demê, di nav gund da, ji alî xortên gund va dihatin lidarxistin, di ber çavên min ra derbas dibin.

Ew şahîyên bi kêf û eşq...

Kilam û stranên wan û lîstikên wan ên bi ken û henek...

Xortên gundan ji bo pîrozbahîya serê salê bi rojan berê, xwe amade dikirin.

Roja dawîya sala kevn hemû xortên gund di malekê da kom dibûn. Şikl û şemalê xwe diguherandin, ji bo pêşandina hunerên xwe bi dil û can dixebitîn.

Hinekan kincên pîrejînan li xwe dikirin, dev û lêvên xwe digirtin û bi laçik û egalan serê xwe girê didan. Hinekan jî şal û şapikên kalemêran li xwe dikirin, ji postên bizînan ji xwe ra simêl û rûyê dirêj çêdikirin û kolozên ji hirîya tiftik çêkirî, didan serê xwe.

Silmikên ji qirş û qalan, li serê darên dirêj va çik dikirin. Her yekê darekî dikir destê xwe, mal bi mal digerrîyan û gund ser û binê hev dikirin.

Biçûyana ber derê kîjan malê, berê diketin destê hev, bi hev ra kilam û stran digotin û direqîsîn. Zarok li derdora wan kom dibûn, kal û pîr xwe didan ber pencerê odeyan, guhê xwe didan kilam û stranên wan û li reqasa wan temaşe dikirin.

Bermalîya malê jî diket kulînê, xwerin û vexwerin dianî û dîyarî wan dikir.

Ji hinek malan mirîşk, ji hinek malan hêk, ji hinek malan jî rûn û ard, nan û mast werdigirtin û berê xwe didan maleke din.

Heger dîyarîya bermalîya malê gor dilê wan ba, ew kêfxweş dibûn û kêfxweşîya xwe, bi dengê bilind dianîn ziman û digotin:

„Serê salê, bine salê, Xwede bihelê kevaniya vê malê...”

Heger dîyarî bi dilê wan neba, wê gavê jî çend gav ji derî dûr diketin û bi hev ra diqerrîyan û digotin:

„Serê salê, binê salê, Xwedê hêwîyê bine ser jina vê malê...”

Heger di malê da qizên xama û xortên ezeb hebana, gor wê yekê jî wiha dogotin:

„Serê salê, binê salê, Xwedê veke qedera qîz û xortên ji vê malê...”

Carcaran jî qîlf û henekên xwe bi malîvan û malxoyê malê dikirin û ji bo wan jî digotin:

„Serê salê, bine salê, em bi qurbana kalê vê malê...”

Serê salê, binê salê, Xwedê kûpekî zêr bide jina vê malê...”

Bi vî awayî, xortên gund bi tarîya êvarê ra dest bi gera nav gund dikirin û hata nîvê şevê mal bi mal digerîyan.

Di dawîya şevê da, diçûn di malekî da lihev dicivîyan. Ji xwe ra, bi tiştên ku ji nav gund berhev kirine, xwerin û vexwerin çê dikirin, heta serê sibê bi kilam û stranan, bi lîstik û bi ken û henekan şahîya serê salê didomandin.

Şahî wê şevê diqedîya, lê ew xortên ku mal bi mal digerîyan û di derheqê pîrejin û kalemêrên gund da qîlf û henekên nû derdixistin û di nav gund da vedigotin, heta dawîya sala nû dikudîya...

Sal û demsal derbas bûn, ew şahîyen berê jî hêdî hêdî hatin jibîrkirin û wenda bûn...

Weke gelek kevneşopîyên civakî şahîya serê salê, di gundan da jî hate guhartin.

Kurdên gundî jî îro weke kurdên bajarî di malên xwe da, li ber qutîya televîzyonê rudinên û bi temaşekirina bernameyên televîzyonan sersala xwe derbas dikin.

Sedem vê yekê ye ku, ne şahîyên taybetî ne jî qîlf û henek û lîstikên berê man...

Ji bo bîranên ew rojên bi kêf û hinek derbas dibûn, dibêjim:

Serê salê, binê salê, di sala nû da Xwedê fam û ferasetê bide ew kurdên ku hê bi zimanê neyarên xwe diaxifin û wî dikin nav malê...

31.12.2013

Newroz

Meha Adarê di dîroka gelê Kurd de meheke gelek girîng e.

Jiber

ku:

Adar meha şin û şahîyê...

Meha serhildan û berxwedanê ye...

Meha jenosîd û koçberîyê...

Meha newrozê...

Newroz, destpêka jîyanek nû ye.

Adar meha şinê ye...

Jiber ku, di vê mehê da Berzanîyê nemir, di yekê Adarê sala 1979an da ji welatê xwe dûr, li sirgûnê çû ser diloanîya xwe...

Serokê serhildana Agirî Îhsan Nûrî Paşa, di roja 25ê Adar a 1976an da li Îranê hate kuştin.

Serokê Komara Mahabad Qazî Mihemed û sê hevalên wî, 31ê Adar a 1947an da, li meydana Çarçira bi destê rejima Îranê ya qirêj hatin dardakirin

Adar meha jenosîdê ye...

Jiber ku, roja 16ê Adar a 1988an da li bajarê Helepçê 5000 Kurd ji alî Saddam Huseyn, bi çekên kimyewî va hatin kuştin, bi hezaran zarok, jin û mêr jî hatin birîndarkirin.

Di Adar a 18991an da bi hezaran kurd ji zilm û zordarîya rejima Baas mal û milkê xwe li paş xwe hîştin û xwe avêtên serê çol û çîyan.

Adar meha serhildan û berxwedanê ye...

Jiber ku, Gelê Kurd roja 21ê Adarê, di bin serokatîya Kawayê Hesin-

kar da, li dijî zilma Dehaqê xwînxwer serî hilda û dawî li zordariya wî anî. Ew roj bi agirê newrozê, li kolanên bajaran, li gundan û li serê çîyan wek roja destpêka jîyaneke nû hate pîrozkirin. Loma ji wê demê vir da roja 21ê Adarê her sal bi kilam û stranên, bi dîlana mêr û jinan, bi reqasa keç û xortan, di bin ronahiya agirê newrozê da tê pîrozkirin.

Serhildana Koçgirî û serhildana Dersimê di vê mehê da destpêkir in. Adar meha newrozê ye...

Ji sedsalan vir da Gelê Kurd kîngê ku hewl dida xwe û ji bo şahîya newrozê dest bi kar û xebatê dikir, hemû rê li ber dihatin girtin.

Zilm û zordarî dest pê dikir... Xwîn dirijîya...

Şîn û şahî tevlihev dibû, hêsirên çavên dayîkên Kurd weke barana biharê diherikîn...

Şahiya nêwrozê bi xwîna keç û xortan va dihat xemilandin...

Mizgînîya biharê di dilê wan dima...

Qedera wan a reş pêşîra wan digirt û bernedida...

Roja 21ê Adarê bi rengên biharê va dest pê dikir, bi tarîya şereş va diqedîya...

Kûçe û kolanên bajaran li Gelê Kurd diherimî, bêçare diman û xwe davêtin serê çol û çîyan...

Erd û ezman li wan sitarî nedikir.

Gazî û hewara wan digihîşt erşê ala...

Dinya kerr û lal, li bêçaretîya wan temaşe dikir, ne kesî dengê gazî û hewara wan dibihîst, ne jî destê xwe dirêjî wan dikir...

Tenê çîya paşla xwe vedikir û starî li wan dikir...

Bi starîya çîyayên qedîm berxwe didan.

Bi destpêka salên du hezarî va qedera reş guherî...

Li Başur ewrên reş û tarî pişkifîn, di nav ezmanên çitên sipî da rojê-ke nû derket.

Tîrêja rojê da ser çîya û banîyan.

Kurd hişyar bun, tîna rojê dilên wan germ kir û bi wê germahîyê va ken hat ser dev û lêvên wan...

Şîn û şer, xwîn û hêsir li paş man û bûn dîrok...

Li pey şîna Helepçê, şahiya Newrozê, li ser axa Başûr ji nû va dest pê kir...

Tîrêja ku duh li Başur çûrisî, îro li Rojava diçûrise...

Ji nêzîk va dê li alî Bakûr biqulube û dû ra berê xwe bide Rojhilat.

Jiber ku, ewrên reş û tarî êdî dipişkîfîn.

Rojên şereş hêdî hêdî ronî dibin...

Ne zilm û zordarîya li ser Amedê, ne jî şewitandin û xerabkirina Cizî-ra Botan pêşî li vê yekê digre...

Dê li Bakûr û Rojhilat jî dengê gulên domdomê bên birîn...

Ji kûçe û kolanên bajarên wan jî dengê kilam û stranan bilind bibe...

Ji gundan, ji serê çol û çîyan avazên dengbêjan bela bela .be..

Newroz li seranserî Kurdistanê, bê xwîn û bê girî, bi ken û bi eşq bê pîrozkirin.

Keç û xort, jin û mêr, kal û pîr wê bê tirs û xof bikevin milê hev...

Di şahiya Newrozê da cîhê xwe bigrin û bi hev ra govendê bigerînin...

Li dora agirê Nevrozê kilam û stranên azadîyê bibêjin û bi hev ra bireqisin...

Jiber ku Newroz xemla meha Adarê...

Roja serhildan û berxwedanê ye...

Newroz, dîlana keç û xortan...

Cejna Gelê Kurd e.

Li hemû Kurdan pîroz û bimbarek be!..

20.03.2016

Zarok wekî firîşte çavên xwe li dinê vedikin...

Salan berê min pirtûkeke Murathan Mungan ya bi navê, „Cinên Bavê min-Babamın Cinleri“ xwendibû.

Mungan di wê pirtûkê da li ser têgihîştina mirovan disekine û gelek tiştên balkêş tîne ziman. Ji wan tiştan yek jî ew e ku Mungan dibêje; „*Hemû xirabî û tiştên nebaş ji mirovan tên, ji ber ku ew bi şîrê xavî mijîyane*“.

Di vî gotina wî da rastîyeke zanyarî he ye, ya jî tune, ez bi xwe nizanîm. Lê mirov dikare bibêje, heger rastîyek hebe, sedemê hemû xirabî û şaşîyên mirovan ne tenê şîrê xavî ye. Tê zanîn ku hemû zarok, jî kîjan dê û bavan, ya jî li kîderê dibin bila bibin, wek firîşte (melaîke) pîr û pak çavên xwe li dinê vedikin.

Ne ji xeyb û derewan, ne ji şer û neyartîyê, ne jî ji diz û çilpizîyê hayîdar in. Piştî bûyîne, berê di nav malbatên xwe da, di bin tesîra dê û bavên xwe da, dû ra jî di bin tesîra civakê da dimînin. Gor rewşa malbat û civaka xwe kamil dibin, ya jî wek nezan û xizan emrê xwe derbas dikin...

Başî û xirabîyê jî, rastî û derewan jî, berê ji dê û bavên xwe, dû ra jî ji malbat û civaka xwe hîn dibin, gor wê hînbûnê mezin dibin û dijîn...

Di destpêkê da dê û bav, dû ra jî civak çî bide ber zarakon û wan bi çî awayî perwerde bike, ew jî gor wê yekê mezin dibin. Çêyî û xirabîya wan, têgihîştin û nezanîya wan girêdayî malbat û civaka wan e.

Di piçûktîya xwe da, ji dê û bavên xwe ziman, xwerin û vexwerinê, rabûn û rûniştinê hîn dibin. Bi jîyana xwe ya di nav civakê da nasnameyên nû bi dest dixin.

Dibin jin û mêr, di mezinahîya xwe da dibin dê û bav, sofî û hecî, şivan û gavan, karker û karmend...

Zarok, dê û bavên wan ji kîjan netewê bin, ew jî wek endamê wê netewê di civatê da cîhe xwe digrin.

Bîr û bawerîya dê û bavên wan çî be, ew jî gor wan bîr û bawerîyan têdigîhîjin. Dê û bav Misilman bin, zarokên wan jî dibin Misilman, ew Cûhî bin, zarokên wan jî dibin Cûhî, ew File bin, zarokên wan jî dibin File...

Heta nuha ne ji dê û bavên Cûhî zarokeke Misilman hatîye dinê, ne jî ji dê û bavên Misilman zarokeke Fileh çêbû ye...

Nasnameyên wan yên olî jî, weke yên din, di nav malbat û civakê da pêk tên. Heger di malbateke têngîhîştî da û di nav civakeke demoqrat da mezin bibin, ji wan mirovên xweşbîn, heger di nav malbateke nezan û di civakeke paşverû da mezin bibin, wê gavê jî ji wan mirovên nezan û hov derdikevin.

Hîmê nezantîyê û hovîtîyê bi serê xwe tenê ji nasnameya olî nayê, lê nasnameya olî jî gor rewşa malbat û civakê tesîrê li mirovan dike...

Ew malbat û civata ku zarok tê da mezin dibin, di wê malbat û civatê da nasnameya olî nasnameyeke sereke be, tesîra wî zêde, nasnameyeke qels be, tesîra wî jî ewqas kêm dibê.

Mirov gava ku li seranserî dinyayê dinihêre, ji kîjan netewê, an jî li kîdera dinyayê dibin bila bibin, bawerîyên wan ên olî kêman bin jî, nasnameya olî, di nav hemû misilmanan da wek nasnameyeke sereke tê bikaranîn.

Sedem vê yekê ye ku mirov dikare bibêje, kesên misilman gorî fileh û cuhîyan bêtir bi nasnameya olî, xwe bi nav dikin û ol'a xwe heq, yên din jî neheq dibînin.

Loma misilman li ber bîr û bawerîyên cûda û fikr û ramanên cûda ra hemû derîyan digrin û tenê ji bîr û bawerîyên xwe û ji fikr û ramanên xwe ra rêzgir in.

Li alîkî sedem nasnameya olî bi çavgirtî xwînê dirijînin, li alîyê din jî, jibo berjewendîyên xwe yên şexsî û netewî şerê hemolîyên xwe dikin.

Gava ku mirov vê nakokîyê bînî mijarê, xwe pîr û pak, dijberên xwe jî bi çil navên xirab bi nav dikin.

Weke mînak, mirov qala kujerên Charlie Hebdo bike.

Dibêjin; „*Ew misilmanan temsîl nakin!*“

Mirov kirinên DAÎŞê ku li ser navê îslamê dikin, bide berçavên wan, dibêjin; „*Ew jî îslamê temsîl nakin!*“

Bêguman ev yek bi awayekî rast e.

Ne kujerên Charlîe Hebdo, ne DAÎŞ, ne El-Qaide, ne jî Îran û Erebi û Tirk bi serê xwe tenê Îslamê temsîl dikin.

Mixabin, kesên ku xwe misilman dihesibînin û xirabî û qetlîamên hinek kesên misilman û dewletên misilman napejirînin, divê berî herkesî ew li dijberî wan kesan û dewletan derkevin û kirin û kiryarên wan şermezar bikin.

Lê li realîte dinîhêrî, divî warî da jî hemû misilman kerr û lal in. Bêdengîya wan, bersivên wan ên li jor pûç dike û ew bi vê helwesta xwe dibin şîrîkên kujer û qetlîamkeran.

Wek gotina dawîyê, mirov dikare bi hêsanî bibêje, hemû zarok, ha yê lawîn ha yê qîzîn, wek firîşte çavên xwe li dinyayê vedikin û şîrê xavî dimêjin.

Heger hemû xirabîyên mirovan ji mêjandina şîrê xavî bihata, di dinyayê da tu miroveke çê dernediket.

Ya ku şîrê xavî li mirovan diherimîne û wan ji mirovatîyê dûr dixîne, ew jî pergala perwerdeyîyê û hindekarîya malbat û civakê ye.

Weke mîsal: Şîr baş were meyandin mestê weke kezeb jê çê dibe, baş neyê meyandinê jî diquse û dibe toraq...

Loma ji zarokên ku bi şîrê xavî dimêjin û di malbatên têgihîştî û civatên demoqrata da mezin dibin, ji wan mirovên kamil, yê di malbatên nezan û civakên paşverû da mezin dibin, ji wan jî mirovên dîn û har derdikevin...

15.01.2015

Bi çavê Ronî Kurd û Kurdistan!

Ronî birazîyê min ê hêrî piçûk e. Ew jî wek bi hezaran zarokên Kurd ji Kurdistanê dûr, li xerîbîyê, li bajarekî Alman hate dinyayê. Bi kilam û stranên Kurdî û bi hesreta Kurdistanê mezin bû. Ji dê bavê xwe Kurdî hîn bû, di nav malê da bi wan ra Kurdî, li kûçe û kolanên Alman û li dibistanê jî bi almanî axifî...

Di zarokatîya xwe da alman û kurdan, zimanê Kurdî û zimanê Almanî ji hev veqetand. Xwe zarokekî Kurd hesiband, Kurdistan ku di pirtûk û ansîklopedîyan da nedidît, wek welatê xwe, di dilê xwe da ava kir. Ji roja ku qelem û kaxiz kir destê xwe, ji wê rojê vir da bi rengên kesk û sor û zer ala Kurdistanê neqîşand û bi wan nexşên rengîn diwarê oda xwe xemiland.

Dest bi dibistanê kir, di dibistanê da xwe wek zarokekî Kurd da nasîn. Ji heval û mamosteyên xwe ra pesnê Kurdistan ku di dilê xwe da avakiribû, da. Li gel mamoste û hevalên xwe hebûna Kurdistanê îspat nekiriba jî, ew ji hebûna Kurdistanê nediket şikê...

Ronî, îsal neh salên xwe qedand ket sala dehan. Vê havînê wek cara yekemîn bi dîya xwe ra çû welêt. Qederê mehekî li Erzurumê û li gundê me ma. Li malên ap û xalên xwe bû mêvan, şev û rojên xwe bi pismam û dotmamên xwe ra derbas kir.

Kurdistan ku di dilê xwe da bi gul û sosinên rengîn xemilandî ava kiribû, wî, ew ne li Erzurumê ne jî li gund dît. Xewn û xeyalên wî yên di derheqê Kurdistanê da, pûç û vala derketin. Di nav mehekî da nêrînên wî guherin...

Bi dileki xemgîn şûnda vegeirîya. Nuha jî rastî kê were jê ra dibêje, *„ez carek din ne terim Erzurumê, ne jî ji wir terim gund“*.

Sebebê nexwestina çûyîna xwe jî ne kêr, ne jî zêde bi gotinên xwe yên zelal û xweşik wuha tîne ziman:

„Erzîrum Kurdistan nîne. Li wir tu kesî bi Kurdî qise nedikir. Bi min ra jî Tirkî qise dikirin, min ji wan tu tiştekî fam nedikir. Zarokên li wir qet Kurdî nedizanişûn, bi dê û bavên xwe ra jî Tirkî qise dikirin. Bi qisedana min a bi Kurdî dikenîyan û ji min ra digotin, „tu çima Tirkî nizanî?“

Ez çûm gund. Min ji gund jî hez nekir. Xaniyên gund giştik xirabe, her der jî qilêr bû. Zarokên gund hemû rût û tazîbûn. Tenê pez û dewarên wan pir bûn...”

Ronî ne tenê kêmasîyên wan, di nav mehekî da sebebê kêmasî û nezaniya wan jî gor nêrînên xwe tespît kiribû.

Tiştên ku li wir bala wî kişandiye, bi peyvên xwe yên xweşik, wan li pê hev rêz dikir û ji min ra digot:

„Apo, tu zanî çima xaniyê wan xirabe ne û zarokên wan çima rût û tazî ne?“

Bersiva ku min bidabayê tune bû, loma bêdeng dimam.

Li min û bêdengîya min mêze dikir û paşê jî bersiva pirsên xwe, bi xwe dida û digot:

„Min ji wan ra jî got. Pez û dewarên wan jî, perê wan jî pir in, tenê mêjiyên wan kêr in...”

Cîhê bîla bê sebeb nabêjin, heger tu dixwazî gotinên rast bibîzî, li filozofan, heger filozofan nabînin li zarokan guhdarî bike. Ji ber ku filozof jî zarok jî derewan nakin. Çi bibînin wî dibêjin. Rastî çibe wî tînin ziman. Ew encama gotinên xwe gor der dora xwe û gor berjewendîyên xwe napîvin û wan naguherînin.

Loma Filozof gor zanebûna xwe diaxifin û rastîyê dibêjin, zarok jî nizanin derewan bikin. Ew çî bibînin û di dilê wan da çî derbas bibe, wî dibêjin.

Ronî jî li Kurdistanê çî dîtibe wî dibêje, ne kêr ne jî zêde...

Rewşa hemû bajarên Kurdistanê, kêr ya jî zêde wek Erzîrumê ne. Di warê xizaniyê da navbera bajarên kurdan da cûdayetîyek hebe jî, di warê Kurd û kurdayetîyê da hemû wekhev in.

Li hemû bajarên Kurdistanê piranîya zarokên Kurd, zimanê xwe yên zikmakî nizanin. Kesên mezin jî tu qey dibêjî sond xwerine, radibin û rûdinên, ji sibê hata êvarê bi hev ra Tirkî diaxifin. Sedem wê yekê ye ku çavdêrîyên Ronî ne tenê ji bo rewşa Erzurumîyan, ji bo rewşa hemû kurdan tiştên balkêş in.

Di civaka Kurdî da hata nuha filozofek derneket û ronakbîr û zanayên rastgo jî kêmtir in. Lê zarokên ku wek Ronî dîtinên xwe rast e rast tînin ziman gelek in. Mixabin Kurd jî li zarokên xwe guhdarî nakin. Dema ku zarokên wan tişteki bînin ziman, dê û bavê wan, ya jî mezinên wan dibêjin; „*pirsên ji bejna xwe mezintir neke*“ û şîrmaqek li serê guhê wan dixin. Halbukî Kurd, bi taybetî jî rêvebirên hêz û partîyên Kurd, qasî ku şîreta li zarokên xwe dikin, ewqas jî guh bi-din gotinên wan û di salê da carê bi çavên wan li Kurd û Kurdistanê binihêrin, ez bawerim ewê bi awayekî din pirs û pirsîgîrîyên civatê binirxînin û wan bi hêsanî çareser bikin.

Ji ber ku weke çavdêrîyên Ronî, îro Kurd di her warî da xwedî îmkân in. Bi hêz û quwet in...

Kurdên di gundan da dijîn jî îro weke kurdên bajêrî, bi sîyasetê ra têkildar in, mixabin ew jî êdî li zimanê xwe yên zikmakî xwedî der-nakevin. Bi heval û hogirên xwe ra, bi zar û zêçên xwe ra Tirkî diaxifin...

Ronakbîr û pisporên Kurd bi serê pozên xwe li civatê dinihêrin, qasî kû ji civatê dûr disekinin, ewqas jî ji hev dûr in û di tu warî da bi hev nakin...

Hêz û partîyên Kurd ji neyarên xwe zêdetir dijbertîya hev dikin. Dû ra jî dibêjin; „*em çima bisernakevin...*“

Ez jî wek Ronîyê birazîyê xwe dibêjim; yek kêmasîyeke hez û partîyên Kurd he ye, ku ew jî dûrbûna wan a ji hest û helwesta kurdayetîyê ye!..

Loma heta ku mêjîyê xwe neguherînin, tu car bi ser nakevin!..

06.09.2013

Bu kafir xwe, bu misilman hevalê xwe xilaskir

Weke meselok tê gotin. Di dema Çar Xelifeyan da, rojek du heval, ji wan yek belengaz û yek jî fêlbaz, di meha rojîyê da dixwazin rojîya xwe bişkînin. Lê di bajêr da ne aşxane ne jî çayxaneke vekirî dibînin.

Di nav bajêr da weke pezên gêj didin dû hev û di nav kûçe û kolanan da difitilin.

Di ber derê dikanekê ra derbas dibin, bêhna nanê germ tê pozê wan. Serê xwe di navbera derî ra dirêj dikin, li ser refên dikanê nanê teze, penîrê qerqas, xwerin û vexwerinên cûrbecûr... Derbasî nav dikanê dibin, du nanê destik û hinek jî xwerin û vexwerinê dikirin. Ji dikanê derdikevin, jibo cîhekî ku tê da xwerina xwe bixwen, qasî nîv saetê digerin. Gor dilê xwe cîhekê aram nabînin û tûrê xwerin û vexwerina wan di destê wan da dimîne. Dema ku di ber derê camiyekê ra derbas dibin, yê fêlbaz hevalê xwe yê belengaz dide sekinandinê û bi kelecana jê ra dibêje:

– Kuro, min cîh dît. Were em derkevin ser minara camîyê, li cîhê ku mele lê azan dide rûnên û bê tirs û xof zikê xwe têr bikin. Li wir ne tu kes me dibîne, ne jî tu kes ji wir dikeve şikê.

Yê belengaz, pêşnîyara hevalê xwe dipejirîne û li pey wî dikeve. Herdu bihev ra derdikevin şerefeya minarê, sifra xwe radixin û dest bi xwerin û vexwerinê dikin. Herdu heval bi kêf û eşq li alikî xwerina xwe dixwin, li alikî jî bi hev ra henekan dikin.

Lazek şûnda melê camîyê, ji bo azandina limêja nivroye derdikeve şerefa minarê û dinihêre ku çi bibîne, du mirovên mezin di meha rojîyê da, li mala Xwedê rûniştine û xwerinê dixwen. Mele, dema ku wan dibîne, şûnda vedigere, hêdîka peyayî jêrê dibe û gazî inzibatan

dike. Çend inzibat bi lez û bez derdikevin ser minarê, herdu mirovan digrin û dibin davêjin zîndanê. Derê zîndanê li ser wan da zexm digrin û diçin. Gava ku herdu heval tenê dimînin, yê belengaz ji hevalê xwe yê fêlbaz gilî gazinan dike.

Fêlbaz jî bi ken û henek bersiva belengaz dide û jê ra dibêje:

– *Kuro çi hundirê te qetîya ye. Min çawa bi fen û fût zikê te têr kir, ezê dîsa bi fen û fûtan te jî, xwe jî ji vir xilas bikim. Tu qet xem neke, ez birayê te me. Bese ku tu li ba Qadî dengê xwe dernexe û ji gotinên min ra îtiraz neke.*

Çend saet şûnda inzibat tên, herdu mirovan digrin û dibin hizûra Qadî yê bajêr. Qadî li rewşa fêlbaz û belengaz dinihêre, serê xwe di ber xwe da dihecîne û dest bi lêpîrsînê dike.

Qadî:

– *Ma hûn ji Xwedê natirsin, hem rojîyê nagrin, hem jî di meha rojîyê da diçin, di mala Xwedê da xwerinê dixwin.*

Fêlbaz herdu destê xwe li ser navika xwe dide serhev, histûyê xwe di ber xwe da xwar dike û bi dengê xemgîn pîrsa Qadî dibersivîne:

– *Belê Qadîyê min, ez jî dizanin ev tişt gune yê, lêbelê ji bo misilmanan, ne ji bo min.*

Qadî:

– *Çima tu ne misilman î?*

Fêlbaz:

– *Na, ez ne misilman im?*

Qadî:

– *Lê hevalê te, ew jî ne misilman e?*

Fêlbaz:

– *Hevalê min misilman e.*

Qadî:

– *Madem ku tu ne misilmanî, ji bo te cezayek bidim nîne û tu azadî. Lê cezayê hevalê te cezayeke giran e.*

Gotina Qadî diqede, fêlbaz ji Qadî destûrê dixwaze û dibêje:

– *Qadî efendi, gelo mirovek kafir dema ku bixwaze, dikare bibe misilman?*

Qadî bi pirsê fêlbaz ra kefxweş dibe û dibêje:

– *Ki ku bixwaze, dikare bibe misilman. Jibo vê yekê jî divê bi besmeleyê bawerîya xwe bi Xwedê û pêxemberê wi bîne.*

Fêlbaz:

– *Lêbelê dema ku ez derbasî ser dinê we bim û daxwazeke ji we bikim, hûnê daxwaza min binin cîh?*

Qadî:

– *Ger ku bikaribim, daxwaza te serseran û serçavan.*

Fêlbaz:

– *Daxwaza min ewe ku, ezê vegerim ser dinê we, lê hûn jî ji bo xatirê min, gunê hevalê min efû bikin û wî serbest berdin.*

Qadî hinek di ber xwe da difikire, dû ra ji bo daxwaza fêlbaz erênîya xwe nîşan dide.

Pişt ra fêlbaz li hizûra Qadî şhadeta xwe tîne û dibe misilman, Qadî jî biryara xwe tîne cîh û hevalê wî yê belengaz azad dike.

Dema ku herdu heval bi hevra derdikevin derva, belengaz ji fêlbaz ra dide xebera û dibêje:

– *Kuro, ez bi van fen û fûtên te şaş û metal mam. Xwedê pêsîra mirovan ji te û derewên te xilas bike. Te çawa ew derew li hev anî û Qadî îkna kir, ez hê jî bawer nakim.*

Fêlbaz di ber xwe da dikene û ji belengaz ra dibêje:

– *Kero, jibo famkirinê aqil pêwîst e. Ew jî li ba te nîne. Min di nezaretê da ji te ra negotibû ez te xilas dikim. Li hizûra Qadî bûm kafir xwe, şûnda vegeirîyam bûm misilman, te xilas kir, êdî çî dixwazî...*

10.11.2004

Ji şêxan ra paletî ji serokan ra koletî...

Gundîyê me jî wek kesên herêmê murîdê mala Şêx Saîd bûn.

Kesên xwedî bîr û bawer, di ware olî da li pey mala Şêx diçûn û ji gotinên wan dernediketin.

Di navbera wan û cînareke wan da pirsgirêkeke civakî derbiketaba, berî dadgehê xwe diavêtin mala Şêx û ji bo çareserîya wê pirsgirekê alîkarîya wî dixwestin.

Şêx jî gor şert û mercên xwe civîneke berfireh saz dikir û di derbarê wê pirsgirekê da kê tiştekî bizanibîya, li wan guhdarî dikir û pişt ra biryara xwe dida. Ew biryar bê qewl û qirar dihat cîh û tu alîyek îtiraza wê biryarê nedikir.

Ji murîdên mala Şêx hinekan jî murîdîtîya xwe bi awayeke din dianîn cîh. Bi destpêka havînê ra tirpanên xwe didan ser milê xwe, berê xwe didan gundê Şêx û diçûn, badilhewa ji mala Şêx ra paletî dikirin.

Berê merg û zevîyên Şêx, dû ra jî vedigerîyan mêrg û zevîyên xwe diçinîn. Carcaran mêrg û zevîyên wan hişk dibûn, zirar û zîyaneke mezin didîtin, lê dîsa jî xem nedikirin.

Hinekan jî bi destpêka payîzê ra pez û dewarên mala Şêx, jibo xwe-dîkirina heta derê biharê di navbera xwe da parve dikirin, ku ji vê yekê ra jî “pûtî” digotin.

Di salên şêstî da, ji gundê me jî hinek kes, wek hercarê dîsa bi tirpan û dirmixên xwe va berê xwe didin ber bi gundê Şêx û dikevin serê rê, ku ji wan kesan yek jî apekî min bû ye.

Koma gundîyên me bi hevaltî ji gund derdikevin, di mêrga Şêx da dixebitin.

Le sedem kersekek rêxa ku di nav penîrê mala Şêx da derdikeve, pe-
vdiçin û wek neyar vedigerin gund.

Gor gotina apê min, ew terin di mêrga Şêx da gihê diçinin. Rojek ji bo
xwerina taştê tirpan û dirmixên xwe datînin erdê û tîn li ser lasên
gihê rûdinên. Sifra xwe radixin û dest bi xwerinê dikin. Li ser sifrê jî
nan û mast, toraq û penîr hwd...

Dema dest bi xwerinê dikin, apê min di nav parçeyek penîr da ker-
sekeke piçûk a ji rêxe dibîne. Hêdika destê xwe dirêjî ser sifrê dike,
perçê penîr digre û bi dizîka dûr davêje, ku bîzê kesî jê neyê.

Helwesta apê min bala gundîyekê me yê ku li wir, dikişîne. Gundîyê
me berê mirûzê xwe dike û hinek pirsan ji apê min dipirse, dû ra di
navbera wan da diyalogek wuha derbas dibe:

Gundî dipirse:

- *Ew çi bû te avêt?*

Apê min dibersivîne:

- *Tişt nebû, tenê perçeyek penîr bû.*

- *Çima te avêt?*

- *Di nav da kersekek rêx hebû, loma.*

- *Tu şerm nakî penîrê mala Şêx diavêjî?*

- *Malxirab, di nav penîr da kersekek rêx hebû, loma min avêt.*

- *Rêx be jî ew rêxa mala Şêx e û teberik e. Tu şerm nakî wê teberikê
digrî û davêjî erdê.*

- *Kero, madem rêxa mala Şex jî teberik e, ha mêze bike Şêx wa ye li ber
çem tahareta xwe digre. Here gûyê Şex jî bixwe...*

Li ser vê diyalogê, gundîyê me ji cîhê xwe radibê û êrişî apê min dike.

Paleyên din dikevin navbera wan û wan ji hev vediqetînin. Bi qêrîn
û qîjîna wan ra Şex tê cem wan û di derheqê pevçûna wan da ji pa-
leyên din agahîyê digre. Pişt ra gazî herduyan dike, bi wan ra diaxife
û dibêje;

*„Hey malxirabno, rêx û teberik, ewqas jî nabe. Bi rastî exmeqîya wusa
jî hinekî zêde ye!“*

Li ser van gotinên Şêx, gundîyê me ji Şêx û apê min lêborîna xwe dixwaze, lê ji wê rojê şûnda bi apê min ra neyartîyê dike û pê ra qise nake.

Ji wan salan vir da, di civata me da jî gelek tişt hatin guhartin.

Tê da kêmasî û xeletî hebin jî, civat pêşda çû.

Tesîra Şêx û melan kêr bûn.

Tarîqatên olî jî ji wê pêşveçûnê para xwe girtin.

Mixabin, îro di şûna tarîqatên olî da, tarîqatên nû peyda bûne.

Bi navên mezin û giran...

Bi armancên pak û pîroz...

Sedem vê yekê ye ku îro tu kes ne gotinên wan ên pûç û vala, ne jî kirin û kiryarên wan ên şaş û xelet rexne dike.

Ew çî bibêjin, gotinên wan wek ayetên muqedes, kirinên wan jî wek ferz û sunet tên qebûlkirin...

Kurdên belengaz ji paletîya Şêx û meleyan filitîn, lêbelê îro ji serok û rêberên tarîqatên modern ra dîsa paletîyê dikin...

17.07.2011

Mele Mahmûd û gotina rast...

Ji bo gotina rast pirî caran zanebûn tenê ne bes e, cesaret û risk jî pêwîst e. Jiber ku rastî carcaran serê merîya dike belayê. Weke tirkan negota *“kî ku rastîyê bibêje, ji neh gundan tê dûrxistin”*.

Mirovê sîyasetvan gor rewşa alîgir û dijberên xwe berî axaftinê li ser gotinên xwe difikirin, wan yekoyek dipîvin û pişt ra tînin ziman.

Mirovên karsaz gor nêrînên mişterîyê xwe û gor kar û zirara xwe diaxifin û bazirganîyê dikin.

Mirovên oldar (dîndar) jî gor rewşa cemaatên xwe weaz didin, gor bîr û bawerîyên xwe diaxifin û bîr û bawerîya murîdên xwe xurt dikin... Loma rastî jî pirrîcaran gor herkesi tê guhartin.

Îro dehê rojîya remezanê ye. Destpêka rojîyê her sal deh roj pêşda tê. Di sî û şeş salan da carekî roji dikeve meha herî germ ya demsala havînê. Li alikî germahî, li alîyê din şevên kin û rojên dirêj...

Bi xebata di nav mêrg û zevîyan da jîyana nêzikî 16 saetan bê xwerin û vexwerin, bi rastî jî gelekî zahmet e...

Ji bo girtina rocjyê ya di wê mehê da, berî her tiştî bawerî, dû ra jî hêz û îradeyek xurt pêwîst e.

Weke tê zanîn ji pînc şertên Îslamê yek jî rojî ye. Rojî di salê da mehekî tê girtin. Ji wê mehê ra jî meha Remezanê dibêjin...

Peyva Remezanê ji Erebi tê û di nav hemû milletên misilman da bi wî navî tê binav kirîn. Weke şertên Îslamê yê din, ji bo girtina rojîyê jî hinek şert û merc pêwîst in ku, ew jî, gor mezheban û pîsporên olî tên guhartin. Weke mîsal, hinek mele û pîspor dibêjin, rojî ji zarokan ra ferz nîne, heger ew bixwazin jî bila dê û bavên wan nehêlin ew

rojîyê bigrin. Lewra ji bo gihîştina wan birçîbûn zirar e. Hinek mele jî dibêjin, bila dê û bav di piçûktîya wan da zarokên xwe hînî girtina rojîyê bikin ku di mezinahîya xwe da jî ew vê şertê Îslamê bi hêsanî bînin cîh.

Mirov dikare van nakokîyan zêde bike. Lê ji bo min tişteke girîng heye, ku ew jî di meha rojîyê da dema paşîv û fitarê ye. Bi awayekî din, gelo kîngê dema xwarina paşîvê diqede, kîngê dema fitarê dest pê dike?

Gor hadîs û kitêban, tê gotin ku dema paşîvê di mesafeyek taybetî da kîngê ku bendê sipî û reş ji hev were veqetandin, dema paşîvê diqede û dema rojîgirtinê dest pê dike. Ber bi êvarê jî dîsa di wê mesafa taybet da kîngê her du bend ji hev neyên weqetandin, rojîya wê rojê diqede û dema fitarê dest pê dike. Lewra di destpêka Îslamê da ne saet, ne jî tiştên demjimêr hebûn. Wext gor rewşa hîv û royê dihat hesabkirin. Tê zanîn, heta sed sal berê dinya jî ji alî oldaran ne wek gog, wek sinîyek dim û dûz dihat hesibandin. Haya kesî ne ji cemsara (kutup) başûr ne jî ji ya bakûr hebû...

Lê îro hemû kes jî dizanin ku li derdora cemsaran jîyanek heye û li wir jî mirov dijîn. Lê belê li wir şev û roj, dem û demsal cuda ne. Mirov dikare bêje li cemsarek şeş meh ronahî, şeş meh jî tarî ye.

Gor hadîs û kitêban şertên olî wek şertên gerdûnî li her derê yek in û gor rewşa erdnîgarîyê jî nayên guhartin. Hemû olên îlahî jî ne tenê ji hinek kesan ra, ji hemû mirovan ra hatine xwarê û yen ku wan qebûl dikin, li kudera dinê dijîn bila bijîn, divê ew jî wan şertan bînin cîh.

Gelo ew mirovên ku li derdora cemsaran dijîn, ku ji wan ra Eskîmo tê gotin, ew bibin misliman û rojîyê bigrin, weke demên berê saeta wan jî tunebe, ewê kîngê rabin paşîvê û kîngê fitara xwe vekin?

Heger gor tayê spî û reş tevbigerin, bila Xwedê bîr û bawerîyeke xurt û îradeyeke pola bide wan...

Dema ku ez xwendekarê zanîngehê bûm, navê min jî bi kurdîtî û çetîyê derketibû. Dema ku di betlanê da diçûm welat, nas û dost ji bo min dihatin û bi hatina wan ra jî di mala me da civatek saz dibû.

Yên ku dihatin serlêdana min, gelek tişt ji min dipirsîn. Piraniya pirsên wan jî li ser şert û şûrtên olî bûn. Bi wan pirsên xwe li alikî

min dicêribandin, ku gelo di nav bîr bawerîyên min da guhartinek çê bûyê ya na. Li alîyê din jî dixwestin zanebûna xwe ya di warê olî da bi awayekî nişanî cemaatê bidin...

Ji wan kesên ku dihatin mala me, yek jî, Xwedê rihma xwe lê bike Mele Mahmûd bû. Mele Mahmûd, kurê Mele Silêman, Mele Silêman jî ji zarokên Şêx Said ra meletî kiribû. Di malbata wan da gelek mele derketibûn. Ji wan yek jî Mele Mahmûd bû, ku ew xwedîyê gotina rast, mirovekî rastgo bû. Carcaran helwesta wî li kesî xweş nedihat û ji ber wê yekê jî jê ra digotin, „Meleyê delodîn“.

Mele Mahmûd jî weke cînarên me yên din gelek pirs ji min pirsîn. Gor zanebûna xwe min pirsên wî bersivand, pişt ra min jê destûr xwest û ji bo pirsgireka li ser dema paşîv û fitarê nêrîna wî pirsî û got:

„Seyda, mirovên li derdora cemsarê dijîn, ji wan yek bibe misliman û bixwaze rojîyê bigre, wek dema sahabeyan saeta wî jî tunebe, ewê bi çi awayî rabe paşîvê û fitara xwe vebike?“

Berîya Mele Mahmûd, ji cemaatê hinek kes pêş û paş axifîn, lê ew jî, bi gotinên xwe bawer nebûn. Mele Mahmûd hinek di ber xwe da po-nijî û yekoyek li kesên li çep û rastê xwe rûniştibûn, mêze kir û got:

„Birazîyê min pirsra te pirsekî pir girîng e û bersiva wî jî heye. Ne k ev cemaat, ew melayên ku bavê te rojê pênc wext li paş wan limêj dike û qîmeta wan giranbiha dibîne, vê pirsê ji wan bipirse, ew jî dikarin weke mirovên li vê cemaatê hinek tiştan bibêjin. Mixabîn gotinên wan jî ji pirsra te ra tu car nabin bersiv. Bi navê Xwedê, ez bersiva pirsra te dizanim, lê dîsa jî naxwazim bibersivînim. Lewra bi wê bersivê mirov ji dîn derdikeve ku, ew jî li hesabê min nayê...“

Wek gotina Mele Mahmûd, mirov rastîya hinek tiştan bizanibe jî, her kes nikare bi hêsanî wê rastîyê bîne ziman.

Jiber ku, kesên nezan emrê xwe bi nezanî û zizanîyê va derbas dikin, yên ku rastîyê dizanin û nabêjin, ew jî weke Mele Mahmûd ji hinek tirs û xofên xwe, ya jî ji bo hurmeta bîr û bawerîyên xwe, bêdeng dimînin û hinek rastîyê xwe ji xwe ra dihêlin...

10.08.2011

Saeta Bavê min...

Bavê min, mamosteyê min ê herî ewil, mamosteyê min ê dera Quranê bû.

Ew di zarokatîya xwe da li ba şêx û meleyan, xwendina Qûranê ya bi Erebi hîn bibû. Di jîyana xwe da bi hezarcaran Qûran xetim kiribû. Herf bi herf, peyv bi peyv hemû ayetên Qûrane ezber dizanibû. Di mal da ya jî di dema rêwîtiyê da, kingê firsend bidîta di ber xwe da Quran dixwend...

Mewlûda Mele Ehmedê Batê û Nûbihara Ehmedê Xanê jî, bi tîpên erebi dixwend û dida xwendinê...

Em heft xwîşk û bira bûn. Du xwîşk û birayên min ji min mezintir, du xwîşkên min jî ji min piçûktir bûn.

Xwîşka min a mezin û her du birayên min di pênc salîya xwe da dera xwendina Qûranê ji bavê min girtibûn û Qûran xetim kiribûn. Dema ku ez bûm pênc salî, dora fêrbûn û xwendinê hatibû min.

Di demsala payîz û ziwistanê, di wan rojên sar û seqemê da, dema me bi xwendina Qûranê derbas dibû...

Danê sibê, bavê min li kêleka soba ku bi gunî û sergînan dişewitî û tîna germ dida odê, rûdinişt, ez jî li ber çokên wî...

Di destê min da cizûya Qûranê, di destê wî da ya „dodo“ ya ji kaxiza birqandi çêkirî...

Herf bi herf alfabeya Erebi bi min dida nasîn û min fêrî xwendinê dikir.

Xwendekarên wî yên wek min pênc salî, di çil rojan da Qûran xetim dikirin, yên xort û ezeb jî ancax di sê-çar mehan da...

Bavê min, weke her bavekî bi merhamet û mamosteyekî zana, gor bîr û bawerîyên xwe şîret li me dikir û rêyekî rast dida ber me, rêyekî bê hîle û bê xurde...

Gor ruknê Îslamê û gor orf û edetên Kurdî dijîya. Jîyana wî jîyaneke pak û sade bû. Ji pesindayînê dûr disekinî û tu car reklama kar û kirinên xwe nedikir. Ji bo xwe, ji bo bîr û bawerîyên xwe dijîya.

Weke mîsal, di dema zaroktîya me da nedihîşt em rocîyê bigrin. Li dijberî rocîgirtina me derdiket û digot:

„Hûn hê kamil nebûne, rojî jî li ser kesên ku hê kamil nebûne, ferz nîne. Min di warê olî da ji bo we wezîfa xwe anî cîh, Qûran bi we da xwendinê, we fêrî şert û mercên dîn û îmanê kir û dikim. Hûn wan şert û mercan îro hîn bibin, dema ku hûn kamilîn, wê gavê jî wan şert û mercan bi kirinên xwe binîn cîh. Ger ku hûn li vê dinyayê ji bo xwe îbadetê bikin, ji xirabî û xeletîyan dûr bisekinin, tiştên helal û heram ji hev veqetînin û durust bijîn, hûnê li dinya wîyalî jî mukafata wê bibînin... Li wê dinyayê ne ez di ber we da tîm cezakirin, ne jî hûn di ber min da. Li hizûra Xwedê her kes gor kirin û kiryarên xwe yên vê dinyayê muamelê dibîne, ku ceza an jî mukafata xwe werdigre ...“

Bavê min qasî ku dixwest em Qûrane bixwînin, ewqas jî li dijberî xwendina me ya li dibistana dewletê ya bi Tirkî derdiket. Ji sebebê dijbertîya wî yek, bê îmkani, ya din jî, tesîra nêrînên şêx û melan bû. Dema me daxwaza xwendina dibistanê lê bikira, dûr û dirêj diaxîfî û digot: *„Dibistanên dewleta Mistoyê kor we ji dîn îmanê dûr dixîne!..“*

Sedem vê yekê piştî mekteba ewlîn, li dijberî xwendina me derdiket û nedixwest em xwendina xwe ya dibistanê bidomînin. Salekî şûnda, em bi malbatî ji gund koçberî bajêr bûn. Bi piştgirî û alîkarîya her du birayên min ên mezin, min xwendina xwe domand.

Lê wan ew îmkan bikar neanîn, jiber ku salên wan mezin bibûn, dema xwendinê jî ji bo wan li paş mabû.

Di şert û mercên bajêr da em fêrî rê û rêbazên nû bûn. Îmkanên nû derketin peşîya me. Ez û birayên xwe yê jî min mezintir, em di xortanîya xwe da ketin nav karên sîyasetê, sîyaseta Kurdî ya çep...

Xêncî bavê min, hemû eqreba û nas û dostên me, li dijberî me û sîyaseta me derdiketin. Di derheqê me da gelek tiştên xirab û tiştên bê-

bingeh dianîn ziman. Gotinên xwe, bi xeybên ku wê demê di derheqê sîyaseta çep da dihatin kirin, dixemilandin û di herêmê da belav dikirin. Ji wan yek jî xalêkî min bû û rojek ji bo me wiha gotibû:

„Ez çûm bajêr li mala zavayê xwe bûm mêvan. Ez û herdu xwarzîyên xwe yên piçûk di odeyekî da razan. Bi berbanga sibê ra, ez ji bo nimêja sibê rabûm. Berî destmêjê min li berîka xwarzîyekî xwe nihêrî. Di berîka çakêtê wî da kaxizeke qatkirî hebû. Min kaxiz derxist, qatên wî ji hev vekir. Li ser kaxizê, xêncî zavayên min, navê hemû kesên malbatê û resmên wan hebûn. Di binê nav û resman da jî dinivîsand ku gor kesên malbatê, dewleta Uriz her mehê ji wan ra pere dişîne...”

Ev fantezîyên xalê min di demeke kurt da, di nav nas û dostan da belav bûn, dê û bavê min jî bi van gotinên wî hesîyan. Dîya min diqahirî, sedem gotinên birayê xwe hêrs dibû û digirîya. Bavê min jî di ber xwe da dikenîya û bi dîya min ra digot:

„Tu ji gotinên birayê xwe yê pûç û vala bawer dikî, ya jî ji xwe û ji kirinên zarên xwe...”

Dema ku nas û dostên bavê min li rûyê wî di derheqê me da tiştên xirab bigotana, wî bersiva wan dida û digot:

„Rast e, herdu lawên min ji bo destxistina mafê kurdan sîyasetê dikin. Sedem sîyaseta wan a çep ez jî eciz im û şîretên xwe li wan dikim. Lê di derheqa dirustîya wan da, ez tu car nakevim şikê. Eger tiştên ku ew dikin, ji bo destxistina mal û mulk ba, ji bo pul û pereyan ba, ew kesên ku xeyba zarên min dikin, berîya wan dest bi sîyasetê dikirin û diketin nav sîyasetê...”

Carcaran em li ser rewşa xwe û şîretên ku wî li me dikir bi me ra diaxîfî. Bi sebr û xweşbîni li me û gotinên me guhdarî dikir û digot:

„Ez dizanim hûn bawerîya xwe bi hebûna dinya wîyalî jî naynin, hûn tenê ji bo vê dinyayê difikirin û dixebitin. Sedem vê yekê, ji nimêj û îbadetan dûr disekin. Ji bo vê yekê jî ez zorê li we nakim, lê tenê ber keda xwe dikevim ku, bi zor û zehmet min Qûran bi we da xwendinê, we jî ew da alîkî. Eger fikr û ramanên we rast be û gor bîr û bawerîyên we dinya wîyalî tûnebe, ez bi nimêj û îbadetên xwe, bi xwendina xwe ya Qûranê tu car zerar û zîyanê nabînim. Lê eger ku bîr û bawerîyên we rast dernekevin, wê gavê jî hûn li halê xwe binihêrin...”

Di xalên sîyasî da jî rîya me ji hev cûda bû, lê têkilîyên me yên xurt, tu car kêm nebûn û neqetîyan. Me rûmeteke mezin dida bavê xwe û di hurmeta xwe da qisûreke piçûk nedikir, wî jî hezkirin û merhameta xwe ji me teksîr nedikir.

Sedem siyaseta me û kiryarên me yên sîyasî, wî jî gelek ezîyet û cefa kişand. Şev û roj ji bo me qilqilî, li pey me gerîya. Li derê heps û zîndan dan da tade dît, ji alî dost û eqrebayên xwe va hate rexnekirin, lê dîsa jî di derheqê durustîya me da tu car neket şikê û dibin her şert û mercan da li pişt me sekinî û me parast...

Sal 1979 bu. Hilbijartina parlamentoyê nêzik bibû. Me wê demê ji bo pêşveçûna demoqrasîyê û siyaseta çep alîkarîya CHPê dikir. Daxwaza alîkarîyê li dê û bavê xwe jî dikir û piştgirîya wan dixwest. Ji bo vê yekê bavê min hinek rûyê xwe tîrş dikir û digot: „

Ez ji we û ji siyaseta we tu tiştekî fam nakim. Li alîkî hûn daw û doza kurdîyê dikin, li alîyê din jî li pey neyarê bav û kalên xwe diçin. Hûn dizanin ku, ez siyaseta we rast nabînim, lê dîsa jî naxwezim dilê we bişkînim. Hûn ji min çî dixwazin, bixwazin, lê tenê ji min ra nebêjin ku dengê xwe bide partîya Mistoyê kor. Qasî ku ez dizanim, gelek partî têkilî vê hilbijartinê dibin. Ji wan yek jî dibêjin partîya kominîstan e û serokê wê jî Marîcek e (Perîncek). Çiqas xirab be jî, me hê tu zerarek ji Merîcek nedîtîye. Lê partîya Mistoyê kor mala me xirab kir. Eger hûn bixwazin, ji bo xatirê we ezê dengê xwe bidim partîya Merîcek, lê kainat ji cîhê xwe rabe, ez tu car dengê xwe nadim partîya Misto...”

Dem û demsal derbasbûn. Bi teq û req, kin û dirêj min piştî dibistana ewil xwendina xwe domand û zanîngeh qedand. Dû ra li Stenbolê bi cîh bûm, zewicîm, bûm xwedî mal. Bavê min hat serlêdana min û li mala min bû mêvan. Em êvaran rûdiniştin, dût û dirêj diaxifîn. Di wan rojan da, di dawîya emrê xwe da ji min ra wuha got:

„Ez li ber xwendina te jî derketim. Lê we hemû rê li ber min girtin. Sedem wê yekê, êdî li hemberî biryara we tişta ku min bikira nebabû. Min xwe da alîkî û te jî dest bi xwendina xwe kir û domand. Bi salan şûnda ez bi neheqîya xwe hesîyam û min xeletîya xwe ya di vî warî da dît. Mixabin îmkana vegeêrê nema bû. Ez îro gelek dilşa me ku te gotina min nekir û tu gihîştî armanca xwe. Xwezila ez li ber xwendina her du birayên te jî derneketama, bila îro ronîya her du çavên min jî ne ba!...”

Di derheqê sîyaseta me da jî her tim bi dileke paqij û ji durustîya bawer wiha digot:

„Ez li dijberî armanca we dernakevim. Lê ez ditirsim hûn bi ser nekevin. Ji bo serkeftinê quwet lazim e. Neyarê we dewlet e û nayereki bi hêz û quwet e. Bi şer û kuştinê mirov dewlêtê têk nabe. Heta nuha Kurd biser neketin, ez ditirsim hûnê jî biser nekevin. Ji bo serkeftinê du tişt lazim in, ew jî, hêz û yekîtî ne. Hêz û quweta we kêr, di nav kurdan da jî dubendîtî zêde ye...”

Di navberê salên 1990î da berê ez, dûr ra jî birayê min, em ji zilm û zordariya dewletê revîyan û gihîştin Europa...

Kîngê me telefon vebikira; bavê min bi dengeke xemgîn û bi dilşewat ji me ra digot:

„Li xwe baş binêrin û me ji bîr nekin. Çer hebe em careke din hevdu nabînin...”

Bi peyva xwe ya dawîyê ra, dengê wî duguherî, qirika wî tijî dibû, li benda gotinên me nedisekinî û guhdanka telefonê dida dîya min...

Ew gotinên wî jî rast derket in û me careke din bi saxî hevdu nedît. Ew bi hesreta me çû ber rihma Xewedê, em jî ji merhamet û hezkirina wî, ji şîretên wî yên pîr û pak û rast mahrûm man...

Dema ku bavê min koça xwe ya dawî kir, du tiştên wî ji min ra mîrat man, du tiştên bi qîmet û bêhempa...

Ya yek, şîretên wî yên pîr û pak...

Ya din jî, saeta wî...

Wek îro tê bîra min, dem, demsala payîzê bû, çûbû bajêr ji xwe ra saetek kirîbû.

Ew saeta ku ji min ra mîrate ma, tam 50 sal e, bê sekinandin tik tak, tik tak lê dixê. Ne sanîyekî pêşda diçe, ne jî şûnda dimîne...

Ji vir tam 50 sal berê, bavê min jî wek gundîyên me, kar û barê xwe yê havînê qedandibû. Mêrg û zevî hatibûn çinandin. Bêder ji erdê rabibûn.

Genimê ji bo toximê sala bê hatibû çalkirin, yê mayîn jî li aş hatibû hêrandin.

Ji bo tedarîka payîz û zivistanê, tenê dan û standina li bajêr mabû. Weke dawîya her demsalên payîzê gundîyan bi hev ra berê xwe dabûn bajêr.

Diçûn, li bajêr dan û standina xwe dikirin, dû ra pel û pûtên xwe li kamyoneka servekirî bar dikirin, bi xwe jî li kamyonê sîwar dibûn û şûnda vedigeriyan. Heger şansê wan heba, kamyon hata binê gund dihat, ya jî gor însafa ajokerê kamyonê, kamyon li derekî disekinî. Heta ku bar dihat valakirin, ji rêwîyan yê hêrî xort, diket serê rê û bi lez û bez xwe digîhand gund. Bi hatina wî ra, ji her malekê xortekî ga yê xwe li ber erebeyan girê didan û bi rê diketin...

Zarokên gund jî derdiketin ser banê xanîyan û ji dûr va li rêya bav û kalên xwe dipan.

Xortên ku bi erebeyan diçûn, digihîştin kamyonê, eşyayê xwe li erebê bar dikirin û vedigeriyan.

Erebeyên ga û gameşan li pey hev rêz dibûn, gundîyên ku ji bajêr hatibûn, ew jî li kêleka erebeyên xwe, bi peyatî ber bi gund dimeşîyan. Dema ku erebe nêzikî gund dibûn, zarok ji ser banê xanîyan dadiketin xwarê û ber bi wan dibezîyan. Diçûn destê mezinên xwe yê ji bajêr dihatin, radimûsan, bi şekirekî sor, ya jî bi baloneke rengîn şa dibûn û şûnda ber bi gund direvîyan...

Bavê min jî wê salê ji bo me her yekî kincên dirûtî û solên reş (jê ra lastîkên enqere digotin) anî bû...

Dema ku ji derî da ket hundur, taximek kincên reş lê bûn, li ser navîkê wî jî zincîreke zîv dibiriqî. Serê zincirê yek bi qulpê bişkoşka êlegê wî va girêdayî, serê din jî di berîka êlegê wî da...

Ji kincên wî yê nû û diyarîyên me zêdetir zincîra li ser navîka wî bala me hemûyan dikişand...

Em li dora wî kom bibûn, guhê me li gotinên wî, çavên me jî li zincîra ser navîka wî bû. Berê diyarîyên me yekoyek da, pişt ra destê xwe avêt berîka êlegê xwe û serê zincirê ji berîka xwe derxist. Di serê zincirê da tişteki gilover, nîvê wî yê ji alî jêr ji hesinê gewr, yê alî jor jî ji camekî zelal pêk dihat. Di bin camê da jî hinek reqem, du hesinên tenik û zirav, ji alî çepê ber bi alî rastê dilivîyan û li dora hev diçûn û dihatin. Bi livandina wan ra dengê jê dihat, tik tak, tik tak...

Bavê min saeta xwe ravayê me da û got, „ji vî ya ra saet dibêjin, demê dijmêre...”

Min bixwe tu tiştêkî jê fam nedikir û nizanîbû ku saet çî ye û ji bo çî pêwîst e. Lê weke xweng û birayên min, min jî dengê ku jê derdiket meraq dikir. Ji bo ku em dengê wê bibihîzin, bavê min jî hercarê saeta xwe ji berîka xwe derdixist, dor bi dor dida ber guhê me û daxwaza me dianî cîh...

Ew cara yekemîn bû, ku min wê rojê saet dîtibû û di demek kurt da jî hînî saetê bibûm...

Xwîşka min ya mezin, ji bo saeta bavê min ji morîyên rengîn qîlfêk hûnand. Ji qumaşê dêrîyê xwe jî parçeyek piçûk birî û bi hundurê xîlfê ku ji morîyên bi hev hûnandî va dirût...

Ji wê rojê şûnda bavê min saeta xwe berê di nav qîlfê wî yê rengîn da bi cîh dikir, dû ra jî hêdîka dikir bêrika xwe...

Her roj, ber bi 7ê êvarê radyo vedikir, pişt ra jî saeta xwe ji berîka xwe derdixist.

Guhê wî li tûtika radyoyê, çavê wî jî li saetê, bê deng û bê qisedan, disekinî...

Dema ku xulekîjimêra saetê dihat ser reqema 12an, wê demê tûtika ajansa 7ê êvarê jî lêdixist, ne çîrkeyek zû, ne jî dereng...

Bi rastxebata saeta xwe dilşa dibû, hinek lê dinihêrî, dû ra bi fesal dikir berîka xwe û li ajansê guhdarî dikir...

Saeta bavê min, saeta wî ya 50 salî...

Îro, 17 sale ji bavê min dûr û li welateke xerîb, wek roja ewil tîk tak, tîk tak lêdixe û demê dijmêre...

Ne çîrkeyek şûnda dimîne ne jî pêşda diçe...

28.02.2016

Destpêka dawîyê...

Ji bûyîna mirovatîyê heta roja îro, qasî destpêkê, dawîya mirovatîyê jî hatîye û tê şirovekirin. Gor vegotinên olî, an jî gor zanînen zanyarî tu bersivê ji sedî sed nehatîye dayîn. Tiştên ku em dibihîzin, ew jî ji farazîyan pêş va naçin. Lê her farazîyek jî bê bingeş û vala nîne.

Ji van farazîyan yek, Salnameya Mayayîyan ne, ku gor lêkolînen kesên pispor, ev salname, di roja 21ê Berçilê 2012an da diqede. Pergal disekine, dem û dewran di cîhê xwe da dimîne...

Salnameya Mayayîyan jî salnameyeke zanyarî nîne, lê ya herî kevn e. Tê gotinê ku, ew tiştên di wê salnameyê da hatinê nivîsandin, heta roja îro piranîya wan rast derketîye. Sedem vê yekê ye ku gelek zanyar di derbarê vê salnamê da lêkolînan dikin û sedemên dawîlêhatina wê şirove dikin.

Gor hinek zanyaran dawîlêhatina salnamê, nîşaneyê dawîlêhatina jîyana mirovatîyê ye.

Hinek zanyar jî dibêjin sala 2012an ne dawî ye, lê belê destpêka dawîyê ye. Gor şiroveyên wan, di sala 2012an da tofan radibe, erd û ezman di nav fizildûmê da dimîne. Piranîya zindîyan can didin. Yên mayîn jî bi îmkanên iro, di her xalî da jîyaneke baş derbas dikin.

Lê ev dem jî, ne demeke dûr û direj e, kêm zêde 50 ya jî 60 sal e. Dû ra qiyamet radibe û di dinê da tu zindîyek namîne.

Farazîya duyem ya Albert Einstein e. Einstein salan berê gotîye ku, kîngê li dinyayê moz wenda bibin, hûn bizanibin ku wendabûna mozan, îşareta dawîya dinyayê ye.

Ew dem jî 50 ya jî 60 sal e...

Ev gotinên Einstein, kingê hatin rojevê?

Du meh berê.

Çima?

Li Amerîkayê moz wendabûn, loma...

Farazîya sêyem jî farazîyeke olî ye.

Wek tê zanîn ku, jîyan û dîroka mirovatîyê li Mezopotamyayê dest pê kirîye. Dîsa tê gotinê ku dawîya jîyanê jî li wir diqede. Gor vê farazîyê; li ser erdê Mezopotamyayê şereke mezin, şereke cîhanî derdikeve...

Li alîkî hinek dewletên misilman û Êriz, li alîyê din jî qewmek ji misilmanan bi kafiran ra dibe yek...

Şer çend salan didome, lê tu alîyek bi ser nakeve...

Dawîya şer da Mehdî yanê Hz. Îsa ji jor va dadikeve xwarê û careke din tê rû dinê...

Dewleteke Cîhanî ava dike û bi xwe jî dibe hukumdarê wê dewletê.

Di bin hukumdarîya wî da rêvebirîyeke bi edlayî û li ser hîme wekhevîyê tê saz kirin...

Hemû hemwelatîyên wê dewletê, reng û netew û ol' a wan çî dibe bila bibe, wek xûşk û bira, wekhev û azad bi hev ra dijîn...

Lê ew dem jî ne dûr û dirêj e...

Dawîya wê demê jî, roja qiyametê ye...

Bi rastî ev hersê farazî jî ji bo min wek çîrok in.

Ji wan ya herî nêzîk tê xuyakirin, ew jî ya sisîyan e...

Ku rastîya wê jî, ji bo min tenê ne xem e...

Lê xema min ewe ku heger ev farazî rast derbîkeve, ji bo kurdên weke min, daxwaza Kurdîstaneke azad û serbixwe dikin, ew daxwaz jî li vê dinê weke xewn û xeyal dimîne...

27.09.2007

Neynik û pêknokek li ser neynikê...

Çend sal berê, min di nivîsek xwe da gotibû, piranîya Kurdan li neynikê mêze nakin û tê da şikl û şemalê xwe nabînin.

Loma, herdem xwe bedew û çeleng dihesibînin.

Ne ji xil û xarîya dev û pozên xwe, ne ji şaşitî û koritîya çavên xwe...

Ne ji qurçimên rûyên xwe, ne jî ji keçelîya serên xwe hayîdarin.

Jiber ku pozbilind û xweperest in.

Di ser pozê xwe yê bilind ra tu kesî nabînin û nas nakin.

Lêbelê kesên ji Kurdan xirabtir jî hene, ku ew neynikê jî nas nakin.

Mirov wan nas neke jî, bi çîrok û pêkenokên ku li ser wan hatine derxistin, ji hebûna wan hayîdar dibe.

Pêkenokên li ser wan hatine gotin wekhev bin jî, navê wan li her welat û di nav her miletî da cuda cuda ne...

Wek mînak, li Tirkîyê bi piranî Laz in.

Li Almanya û Holandayê Ostfries in.

Li Fransayê jî Breton in...

Hemû pêkenok li ser navê wan tên gotin.

Mijara di pêkenoka li ser neynikê da derbas dibe, kîngê, li kû, ya jî bi çi awayî qewimîye, ez nizanîm.

Lê di bingeha wê da rastîyek tune be jî, şibandineke bi rêkûpêk cîh digre.

Ji naveroka pêkenokê tê famkirin, ku dem ji demeka berê ye.

Di wê demê da têkilîya bajar û gundan kêma e.

Loma jîyana bajarî û gundîyan ji hev cuda ye.

Ji gelek tiştên ku li bajêr tên bikaranîn haya gundîyan, yên li gundan tên bikaranîn haya bajarîyan jê nîne.

Ji wan tiştan yek jî neynik e.

Neynik hê negihîştîye gundan û di malên gund da cîh nagre.

Gundî heta wê demê neynik û xwe di neynikê da nedîtine, loma rû û rûçikên xwe nas nakin.

Di demeka wusa da, rojek ji rojên havînê, çerçîyek li bajêr kelûpelên xwe yên ji bo firotanê li kera xwe bar dike û berê xwe dide gundan. Di nav kelûpelên wî da neynikek jî cîh digre.

Piştî rêwîtiyeke dirêj, di rê da rastî şivanê gundekî tê. Şivan pêşwazî li çerçî dike û li kelûpelê wî dinêre, cara yekem neynikê û di neynikê da jî xwe dibîne. Bi dîtîna ra, digrî û şînê dike.

Çerçî matmayî dimîne û ji şivan dipirse, „heyran tu çima digrî, çi bû, çi qewimî?“

Şivan, „te ji min ra birayê min ê ku du sal berê çû şer û di şer da şehîd ketibû, anîye. Ez negrîm û kî bigrî?“

Çerçî ji gotinên Şivan tu tiştêkî fam nake.

Şivan, bi kelogirî dikeve nav bira pez û kavirek tîne, dide çerçî û jê ra dibêje; „Ji bo ku te birayê min, ji min ra anî, vî kavirî wek mizgînîya xwe qebûl bike...“

Çerçî bêdeng û bêbertek li şivan dinihêre. Ji wî wetrê şivan henekên xwe pê dike. Lê şivan neynikê digre, bi fesal di paşila xwe da bi cîh dike û ber bi pezê xwe tere.

Jiber ku şivan bi dîtina rû rûçikên birayê xwe yê şehîd ra, çerçî jî bi kara ji firotina neynikê va ji danûstandina xwe razî ye.

Ji şabûnê lingê çerçî erd nagre. Loma hê şivan poşman nebûye, ben-dek davêje histûyê kavirê, serê bend jî bi palanê kerê va girê dide û bi lezûbez ji şivan dûr dikeve.

Şivan heta danê nîvroyê li neynikê mêze dike, digrî û diaxife, şa dibe û dikene. Nîvroyê pez tîne bêrîyê û bi kêf û kelecana berê xwe dide mala xwe. Tere li ser mînderê vedizele, neynikê dide ber dilê xwe û di xewê ra diçe.

Jina wî di hembêza şivan da neynikê dibîne, hêdîka neynikê digre û lê dinêre, çi bibîne.

Jinikeka reşik û şaş, çavên xwe kutayê wê û li wê mêze dike... Bi dîtina xwe ra, jina şivan li çokên xwe dixwe, digrê û bi neynikê va berê xwe dide mala muxtar.

Tere neynikê ravayî muxtar dide û jê ra dibêje, „muxtar ez ketime ber bextê te, ji min ra çareyek bibîne. Mêrê min ê topalê gewende, bi min nake û ev jinika reşik û şaşik di ser min da tîne...”

Muxtar, neynikê ji destê jina şivan digre, dide ber xwe û çawa lê mêze dike, matmayî dimîne. Dûra bixwe tê û ji jina şivan ra dibêje; „keça min ya ku mêrê te di ser te da tîne, xwezîla jin ba, ev mêr e û ji gewendeyê mêrê te jî xirabtir e...”

Sîyaseta Kurdên me jî dişibe, mesela neynikê...

Kurd e, nîvgundî û nîvbajarî ye.

Di xortanîya xwe da, di ber derê komelek sîyasî ra derbas bûye.

Heta dawîya emrê xwe, xwe şoreşger û ronakbîr dihesibîne.

Kêşên ku li pey şêx ya jî serokê wî neçe, ew zanyar û ronakbîrên bi nav û deng bin jî, wan nezan û paşverû dibîne...

Kurd û bajarî ye.

Sempatîzan û mîlîtan, rêvebir û serokê partîyan e.

Bi komîserê qerqola navendî ra heval û hogir e.

Bi girgirên dewletê ra nas û dost e.

Di têkilîyên xwe da şasî û çewtîyek nabine.

Lê rikberek wî di ber derê qereqola taxê ra derbas be, bi wê derbasbûnê ra qulpek girê dide û li dinyayê îlan dike...

Jiber ku li neynikê mêze nake.

Bêhemdi xwe li ber neynikê bibîne û li bejn û bala xwe mêze bike jî, di qurçimên rûyê xwe da kaltîya rikberên xwe dibîne.

16.04.2021

Xewn û xeyalên kin û dirêj...

Xeyala min a ku ji dema zarokatîya min da dest pê kiribû, bi xewneke kin ji min dûr ket!..

Xewnên ku di xewa ber bi destê sibê da tên dîtîn, kin in...

Bi sivikbûna xewê ra xewn tên birrîn, bi kurahîya xewê ra jî, ji cîhê ku qetîya be careke din dîsa dest pê dikin...

Sedem vê yekê ye ku mirov ne dixwaze ew xewa sivik biqede, ne jî dixwaze dawî li wan xewnên kin û dubarekirî were...

Wek xewn û xeyalên me yên li ser Kurdistaneke azad û serbixwe...

Weke hemû kurdên welatperwer, xeyala min a ji dema zarokatîyê da dest pê kiribû, di destpêka havîna sala 2017an da, cara yekemîn weke xewnek nêzîk bibû.

Weke xewnên kin û di xewa sivik da tên dîtîn...

Di van demê dawîyê da her şev xewnên min zêde bûn û xeyala min a ji zaroktîyê, xemilandin.

Carcaran bi bayê serê sibê ra, hênîkayîyek li rûyê min diket û ji xewa xwe ya sivik hîşyar dibûm.

Xewna min dihat birin...

Carcaran jî bi dengê telefona bêwext lêdixist ra, di nîvî da dima...

Ji bo ku, di ku da qetîyabe careke din dest pê bike, çavê xwe digirt...

Û bi daxwazeke ji dil va li benda destpêkirina wê ya ji nû va dise-kinîm...

Hinek di ber xwe da dihênijîm, xewna min ji nû va dest pê dikir...

Xew kûr, xewn jî dirêj dibû...
 Ne ez radibûm, ne jî dawî li xewnê dihat.
 Min bi xewnê xwe dixapand...
 Xewna min jî di tarîya şevê da min digirt li pey xwe digerand...
 Roj û şev li pey hev diketin zû derbas dibûn.
 Ez di nav şeverêşeke tarî da, li xeyalên xwe digerîyam.
 Demsal bû havîn, şevên dirêj kin, rojên kin jî dirêj bûn.
 Tîrêja rojê dinya min germ kir...
 Ji alî Başûr da bayekî sivik hat û li rûyê min xist...
 Fizildûmanek rabû, dawî li germahîya havînê anî.
 Weke qirpîna birî û bijangan, havîn jî qedîya...
 Demsala payîzê dest pê kir.
 Rengê pelê daran hêdî hêdî guherîn.
 Berê sor û zer, dû ra gewr bûn...
 Bi bayê Bakûrê ra ji serê daran pekîyan û ber bi jêr weşîyan.
 Li ser rûyê erdê belav bûn, di bin lingan da man û pelixîn.
 Bi qeşayîya şevê ra şil bûn, bi erdê ra zeliqîn...
 Roj kin, şev dirêj bûn.
 Bi dirêjîya şevên payîzê ra dîsa xewn zêde bûn...
 Bi xewnên kin û dirêj ra xeyalên careke din min xemilîn...
 Bi xewnên xwe yên dirêj ra dilşa...
 Bi xewnên xwe yên kin ra jî xemgîn bûm...
 Di şeva nîvê demsala payîzê da, xewa min ji binî va revîya...
 Xeyala ku ji zarokatîya xwe da didît û li benda wê sekinîbûm, qasî ga-
 vekî nêzik hatibû û herşev xewnên min dixemiland, careke din dîsa
 xatir xwest û di tarîya şevê da ji min dûr ket...
 Ez di payîza emrê xwe da, careke din bê xew û bê xewn mam...

Êdî ne xewa min tê, ne jî xeyalan dibînim...
Zivistana sar û seqem wê çawa dest pê bike û çawa biqede...
Wê derd û kulên çawa li pey xwe bihêlê û derbas bibe...
Ez jî nizamim...
Dibêjin, zagona xwezayê ye, di her salê da dem û demsal duguhurin.
Careke din dê bihar were û dû ra havîn jî dest pê bike...
Lê ji îro da ne bihareke nû li ber çavê min xûya dike, ne jî xewn û
xeyalên min dest pê dikin.
Ba tê, ji çep û rast...
Bayê payîzê, bayeke sar û gurr...
Li piştî min dixê û kezêba min dipêrîtîne...
Eş û jan zêde dibe...
Dil û gurçikên min dipîşirin...
Bêhnî min di ber min da diçike.
Difetisim...
Êdî ne xewn û xeyal ne jî zaroktîya min tê bîra min.
Serê xwe datînim ser balîfê û çavê xwe digrim.
Ger ku xewa min li min vegere...
Dibe ku xewn û xeyalên min jî ji nû va dest pê bike...
Û bidome...

16-17.10.2017

İKRAM OĞUZ

MÎRO

çiroka şer û koçberiyê

ROMAN

İkram Oğuz

rêwî

DOZ

İkram Oğuz

Dengbêjên bavê min

*Jîyan bi Kurdî xweş e!
Jîber ku, Kurdî ji bo min ne tenê ziman e.
Kilam û stranên dengbêjan...
Çîrokê çîrokvanan...
Ken û henekên qîz û xortan...
Reng û dengê jîyana Kurdistan...
Hebûn û xemla jîyana min e...
Ew di heft salîya min da, li min hate qedexekirin.
Wê rojê, ez kerr û lal bûm...
Guhê min xitimîn..
Zimanê min di devê min da tevizî...
Kenên min revîyan û ji min dûr ketin.
Şev û roj, sal û demsal derbas bûn.
Ji rojan rojek rastî Destanek hatim...
Di wê destanê da Memê û Zîn nas kir...
Bi naskirina wan ra careke din ez li zimanê xwe
yê li ber mirinê vegerîyam.
Guhên min ên xitimî vebûn...
Zimanê min ê tevizîbû, ji nû va livîya...
Ken hatin ser dev û lêvên min.
Îro bi zimanê xwe yê şêrîn difikirim...
Di axîfîm, dixwînim û dinivîsînim...
Guhê xwe didim kilam û stranên dengbêjan
û gotinên çîrokvanan...
Dilê min geş...
Hestên min azad...
Jîyana min jî xweş û rengîn dibe...*